

l'arjau

REVISTA CULTURAL

Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols

Núm. 88 DESEMBRE 2024

Revista gratuïta

CALIDOSCOPI

40 anys de la Coral Cypsella. La veu del cor.

■ L'ENTREVISTA

Antoni Escobar, president de la coral Cypsella, i Pablo Larraz, mestre i músic, conegut sobretot per la seva faceta com a director de cors, parlen del que representa la música coral. Des de la seva experiència, aporten visions complementàries, en l'àmbit personal i professional.

■ CONTRASTOS

Repertori escollit

■ LES IMATGES

Celebrem quatre dècades

Actuació de la Coral Cypella, sota la direcció de Cláudio Suzin, al Teatre Auditori Narcís Masferrer dins la celebració del 40è aniversari, el 16 de març de 2024. Procedència: Coral Cypella. Josep Homs (autoria: Josep Homs)

EN AQUEST NÚMERO...

40 ANYS DE LA CORAL CYPSELLA. LA VEU DEL COR.

■ PRESENTACIÓ	3
■ CALIDOSCOPI	
EL PUNT DE VISTA	
Introducció	4
Vist per la SOCIETAT	6
Vist per la HISTÒRIA	14
Vist per la HISTÒRIA	24
Vist per la RECERCA	33
Vist pel RECORD	40
Vist pel RECORD	48
L'ENTREVISTA	
Antoni Escobar	56
Pablo Larraz	64
LES IMATGES	72
CONTRASTOS	98
EL TINGLADO	100
■ DIRECTORI	115

EDICIÓ
AJUNTAMENT DE SANT FELIU DE GUÍXOLS
www.guixols.cat

REDACCIÓ
ARXIU MUNICIPAL
SERVEI DE PUBLICACIONS D'ARXIU
C/ta. de Girona, 45-47
17220 St. Feliu de Guíxols
Tel. 972 32 25 93

COORDINACIÓ
M. ÀNGELS SUQUET

COL·LABORADORS
GERARD BUSSOT, LLUÍS CAVALLERIA, VISI
DÍAZ, ANTONI ESCOBAR, MONTI GALDÓN,
JUANJO GRANDE, MONTSE HOMES, ÀNGEL
JIMÉNEZ, PABLO LARRAZ, JOSEP RAMON
LLOBET, PERE MORENO, JOAQUIM
RABASEDA, JOSEP LLUÍS RABASSÓ, M.
ÀNGELS SUQUET, CLÁUDIO SUZIN

**AGRAÏMENTS PER L'APORTACIÓ
DE FOTOGRAFIES**
MARGARITA DE BLAS, ANTONI ESCOBAR,
JORDI FERRANDO, JOSEP HOMES, MONTSE
HOMES, ISABEL ILLAS, PABLO LARRAZ,
MIREIA LÓPEZ, ROSA M. MASSALLE,
BEGOÑA MATESANZ, GABRIEL MIR, M.
TERESA PAYROT, EUDALD PRAT, JOSEP
LLUÍS RABASSÓ, ANNA SERRA

ASSESSORAMENT LINGÜÍSTIC
ELISENDA LORÉS I BLANCA CANO

DISSENY I MAQUETACIÓ
DOSIS STUDIO

IMPRESSIÓ
PALAHÍ ARTS GRÀFIQUES

ISSN 2013-0813
DIPÒSIT LEGAL: GI-1.611-89

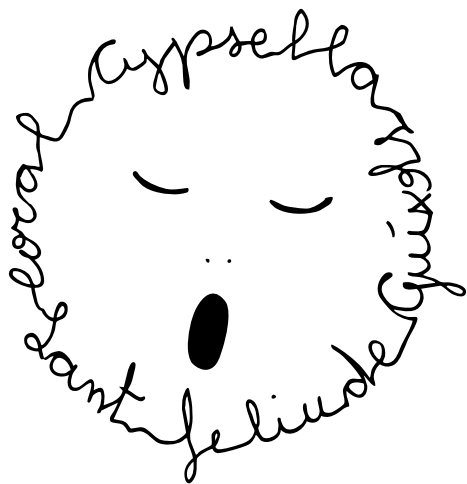
FOTO DE LA PORTADA
ACTUACIÓ DE LA CORAL CYPSELLA
AMB PEDRO BURRUEZO I LA BOHEMIA
CAMERATA INTERPRETANT *MISTICISSIMUS*
EN EL MARC DEL FESTIVAL DE LA PORTA
FERRADA, 2012. PROCEDÈNCIA: CORAL
CYPSELLA. JOSEP HOMES (AUTORIA: JOSEP
HOMES)

Cap part d'aquesta publicació, incloent-hi
el disseny, fotografies, dibuixos i
estadístiques, no pot ser reproduïda,
emmagatzemada ni transmesa de cap
manera ni per cap mitjà (electrònic,
mecànic, òptic, de gravació o bé fotocòpia)
sense autorització prèvia de l'autor i editor.

MILLOR INICIATIVA
DE COMUNICACIÓ
INSTITUCIONAL
2014

Premis
Carles Rahola
de Comunicació Local

Autoria del logotip: Antònia Garcia Sagrera

PRESENTACIÓ El passat mes de gener va fer quaranta anys del naixement de la Coral Cypsella del Centre Excursionista Montclar. Des de la seva fundació el 1950, el centre organitzà activitats esportives i culturals i, de seguida, va muntar un grup de teatre i un esbart dansaire; després, entre 1978 i 1979, va organitzar la Coral Infantil i el Cor Patufet, de la mà de Miquel Jacomet i Jordi Riera. El 1984, amb Josep Lluís Rabassó al capdavant de les corals infantils, naixeria la Coral Cypsella, per donar continuïtat als cantaires que s'havien fet grans. Inicialment estava formada per una vintena de joves, que al cap de poc ja n'eren el doble. Mercès a la seva il·lusió i esforç, en una dècada van fer cap a 150 concerts i van preparar un repertori de 150 peces d'autors i gèneres diversos, de diferents països, des de l'època Medieval fins avui dia. Això significa l'espectacular mitjana d'un concert mensual i la preparació d'una peça al mes.

La primera sortida de la coral fou del 4 al 10 de maig de 1984 a la XX Festa de la Cançó de Muntanya celebrada a Santa Maria de Corcó. Posteriorment, Cypsella no ha deixat de participar en festivals i mostres de cant coral en moltes poblacions de la geografia catalana. També es van establir actuacions anuals en dates assenyalades: concerts de primavera i tardor, de Sant Jordi, de Santa Cecília o els de la temporada nadalenca. Cypsella ha estat present en esdeveniments de Ciutat, com els agermanaments, la inauguració del Centre Cívic de Tueda i del Teatre Auditori Municipal, o la recepció de la Senyera de Rafael Patxot. També ha posat música en cerimònies de casament de molts guixolencs. La seva empenta no té fronteres, el 1988 van viatjar a Alemanya per actuar a Frankfurt i Darmstadt, després anirien a França en diverses ocasions: Lourdes, Mont de Marsant o Laroque-des-Albères. Han fet intercanvis amb corals europees com el cor polonès Akademicki Chor Uniwersytetu Gdanskiego, l'anglesa East Grinstead Choral Society, de la ciutat agermanada amb Sant Feliu; el Cor Enrosadira de Moena, d'Itàlia, o el Männerchor Üettiligen, de Suïssa. El tarannà dinàmic de Cypsella li ha fet emprendre projectes amb ressò a Catalunya, com l'òpera-rock *Cats*, *Cants de la Mediterrània* o *Misticissimus* amb Pedro Burruazo & Bohemia Camerata. Després de Josep Lluís Rabassó, diversos directors han deixat la seva empremta musical i humana a la coral: Lluís Cavalleria, Josep Ramon Llobet, Monti Galdón, Visi Díaz i, actualment, Cláudio Suzin. Els desitgem molts més anys d'il·lusió i projectes!

CALIDOSCOPI

40 anys de la Coral Cypsella. La veu del cor.

"Ohne Musik wäre das Leben ein Irrtum." Sense la música, la vida seria un error va escriure F.W. Nietzsche a la seva obra *El crepuscle dels ídols o Com filosofar amb un martell* (1888). Així l'autor indicava amb contundència com n'és d'important la música per a la Humanitat. Enamorat de la música de Wagner, veia la vida com una obra musical, on el gaudi s'assoleix per la constant interacció entre tensió i resolució. Recomanava que la vida s'ha de viure de manera que, en arribar al final de la partitura, ens vingui de gust començar-la de nou. Convençuts del paper essencial de la música en la vida de les persones, en aquest L'ARJAU que dediquem a la Coral Cypsella, explorarem la música coral. Juanjo Grande exposa els beneficis del cant en grup, com afavoreix el benestar físic, la socialització i la cultura musical d'aquells qui la practiquen. Joaquim Rabaseda explica com va sorgir al segle XIX la tradició de les societats corals tan arrelada a Catalunya, què suposava per a les persones que hi participaven. L'Àngel Jiménez, ens situa en el context històric, el canvi de mentalitat arran de la Revolució industrial en l'àmbit de Catalunya i, concretament, a Sant Feliu de Guíxols. En Gerard Bussot repassa la història de la música a Sant Feliu de Guíxols a l'època contemporània. Defineix unes etapes de desenvolupament i consolidació de la cultura musical entre els guixolencs, tot indicant quins van ser els principals referents en cada moment. La Montse Homs parla de com ha anat creixent i evolucionant la Coral Cypsella al llarg d'aquestes dècades, quins projectes ha emprès, quines propostes ha presentat. En Pere Moreno parla de la coral avui dia, qui en forma part, quines són les rutines, com han organitzat el 40è aniversari, com han viscut tots aquests esdeveniments.

CALIDOSCOPI

EL PUNT DE VISTA

Vist per la **SOCIETAT** A MÉS HUMANITAT, MÉS MÚSICA. Des del seu naixement en la Catalunya de la segona Revolució industrial, les societats corals van tenir una funció cultural i social d'acord amb els canvis de mentalitat de l'època. Des d'un principi, el cant coral va esdevenir un element de cohesió social i es va vincular a la construcció i a la divulgació de la identitat catalana entre la gent treballadora. També des de l'inici, aquestes entitats s'han caracteritzat per oferir als seus membres el marc per fer música conjuntament, de manera presencial. Aquesta combinació tan especial de convivència i cant en l'actualitat adquireix un valor singular. Ara més que mai, les corals són un contrapunt al consum passiu de continguts que ens arriben a través d'algoritmes, cercadors i experiències virtuals.

"... el cant coral és una eina bàsica per al redreçament del nostre poble i per a cultura i per a desvetllar els sectors populars vers la cultura.

El programa que aquí s'ofereix, efectivament, pensa fonamentalment superar els solcs que sovint separen la cultura de grans sectors de la societat. Per a molts d'aquests sectors, efectivament, no existeix altre nodriment que la recepció passiva de la subcultura televisiva, cada cop més degradant i desarrelada. Les condicions de vida de la nostra societat, a més a més, cada cop més obstaculitzen la participació dels ciutadans en la tasca de «fer-se com a persones» i, fins i tot, la més senzilla relació interpersonal. La música i el cant coral en particular poden ajudar a oferir una alternativa de cultura popular, poden fer sortir la gent del redós individualista, i poden ajudar a impulsar un dinamisme nou en els nostres pobles i en els nostres barris.

Retrat de grup de la Coral Infantil del Montclar a la plaça de Sant Narcís de Girona, 1990. AMSFG. Fons Jordi Rabell Rigau (autoria: Jordi Rabell).

És aquí on el cant coral pren tota la força. La presencialitat és un element clau. Compartim un espai i una fita. Cada cop hi ha més evidència científica dels beneficis físics i psicològics de l'acte de cantar i de fer música plegats.

L'educació musical a les escoles, el desvetllament cultural als centres educatius possibilitaria, sense dubte, la formació d'unes dones i homes diferents. Sobre aquesta base el somni d'unes corals a semblança de les que frueixen alguns països europeus, no estaria ja tan lluny de la realitat.

L'Orfeó Lleidatà creu, finalment, que el cant coral és una escola excel·lent de civisme. Voleu millor aprenentatge democràtic que el que dona una coral, on el cant és el fruit de la participació de tots i alhora d'una disciplina comuna lliurement acceptada? Quan no avançaria, certament, el país, si tots fóssim conscients que la primera prioritat és la cultura!"¹.

Aquest text està extret del pròleg de l'opuscle editat per la Fundació Salvador Vives Casajuana i promogut per l'Orfeó Lleidatà, que porta per títol *Cultura Musical per al Poble de Catalunya*. Està escrit per Manuel Lladonosa i Vall-Llebrera i hi trobem una sèrie de propostes sobre com el cant coral pot ser una eina de desenvolupament social, cultural i educatiu del nostre país i els seus habitants, tot posant especial èmfasi en les zones rurals i en els entorns obrers.

És un text que, tot i que està escrit l'any 1980, manté tota la seva vigència i actualitat en alguns dels seus plantejaments: la presència i influència d'una subcultura televisiva, una societat que fomenta l'individualisme (i això que encara no tenien xarxes socials ni pantalles) així com la manca de suport de la cultura per la classe política. En aquest context, les corals es presentaven com un espai de participació activa on poder compartir, amb la música i el cant com a vehicle, experiències amb les altres persones i d'aquesta manera superar l'aïllament social.

Lladonosa parla de com el cant coral pot ajudar les persones a "sortir del redós individualista" i "fer més senzilla la relació interpersonal"². Són paraules de l'any 1980 que semblen escrites avui mateix. La combinació de les pantalles (telèfons mòbils i tauletes, TV) amb les xarxes socials ha transformat la comunicació entre les persones tal com l'havíem conegut fins ara. Cada cop importa menys com està l'altre i prioritzem els nostres objectius individuals. La nostra projecció social se situa molt per damunt de les relacions interpersonals i aquesta imatge projectada a les xarxes acaba essent més important que la nostra vida real.

És aquí on el cant coral pren tota la força. La presencialitat és un element clau. Compartim un espai i una fita. Cada cop hi ha més evidència científica dels beneficis físics i psicològics de l'acte de cantar i de fer música plegats³. Estem davant d'un món virtual que es contraposa a la nostra realitat, el món real del cant coral, un món que sona, que pensa, que s'expressa i que crea i comparteix coses en un mateix espai.

1 Lladonosa i Vall-Llebrera, M., (1980), *Cultura Musical per al Poble de Catalunya*, Fundació Salvador Vives, 7.

2 Ídem, 8.

3 Fancourt, D., Finn, S., *Health Evidence Network Synthesis Report 67*, World Health Organization, <https://iris.who.int/bitstream/handle/10665/329834/9789289054553-eng.pdf>.

Una cosa és la televisió, que és entreteniment i una altra cosa són les corals, que són cultura. La televisió provoca una frivolitització del fet musical on sembla que tothom pot fer carrera musical d'un dia a l'altre sense cap esforç.

Per altra banda, l'autor fa referència al fet que les persones passin el seu temps lliure davant del televisor (ara seria pantalles en general) "no existeix altre nodriment que la recepció passiva de la subcultura televisiva, cada cop més degradant i desarrelada"⁴. Afirmació que avui en dia seria plenament vigent, amb uns continguts pensats per a consum massiu i instantani on no cal pensar ni reflexionar.

Aquesta subcultura televisiva ha provocat una tendència en la que moltes corals s'han emmirallat i han pres com un referent a seguir. Programes que presenten corals i cantants en horaris de màxima audiència on trobem coreografies (al meu parer totalment innecessàries i, en alguns casos, ridícules) i un tipus de vocalitat més propera al pop i al musical. La selecció del repertori segueix el mateix tarannà, amb alguns arranjaments musicals que deixen molt a desitjar, en un país on encara queda molta música per escoltar de Josquin, Schütz o Lassus, per només citar alguns compositors.

Una cosa és la televisió, que és entreteniment i una altra cosa són les corals, que són cultura. La televisió provoca una frivolitització del fet musical on sembla que tothom pot fer carrera musical d'un dia a l'altre sense cap esforç. Vivim en una societat on tot és immediat però una carrera musical necessita molt de temps i dedicació.

Per entendre el cant coral avui a Catalunya és important seguir l'evolució protagonitzada per tres personalitats cabdals i decisives com són Josep Anselm Clavé, Lluís Millet i Oriol Martorell. Aquestes tres figures han ajudat a configurar el cant coral tal i com el coneixem avui dia. Si ens referim a la figura més recent, l'Oriol Martorell, estem davant d'un músic integral, amb carisma i amb una personalitat aclaparadora que li va permetre desenvolupar un instrument com la Coral Sant Jordi, capaç de renovar la tradició i convertir les corals en emblema de la modernitat. Precisament és Oriol Martorell qui posa èmfasi en la importància de la figura del director com a persona que defineix com és una coral:

..."és el director qui dona fisonomia, vida i esperit a un conjunt de cantaires. Allà on hi hagi, de veritat, un director, hi haurà cantaires; i és ell qui els cridarà, qui els atraurà... I, desenganyem-nos també, és evident la manca de directors i, d'altra banda, l'aïllament en el qual vivim els qui, amb més o menys encert, en fem"⁵.

Cantada de les corals guixolenques davant del Monestir amb motiu de la inauguració del Pessebre de l'Arc de Sant Benet. Coral de l'Escola de Música dirigida per l'Eva Carmona. Desembre de 1998. AMSFG. Fons Ajuntament (autoria: Xavier Colomer-Ribot).

Retrat del mestre Oriol Martorell, 1985. Procedència: CRDI. Fons El Punt Avui (autoria desconeguda).

4 Lladonosa i Vall-Ilebrera, M., (1980), *Cultura Musical per al Poble de Catalunya*, Fundació Salvador Vives, 7.

5 VVAA, (1991), *L'Oriol Martorell i la Coral Sant Jordi*, Editat per Coral Sant Jordi, 77.

El director és el responsable de compaginar i desenvolupar els dos components essencials d'una coral: el vessant social i el vessant musical. L'un no pot existir sense l'altre. Des del meu punt de vista, el component social d'una coral és imprescindible i és el que dona sentit a una coral. Si no existeix aquest element de compartir experiències, aquesta dimensió humana, aquest sentit

Retrat del mestre Lluís Millet i Pagès amb el penó de l'Orfeo Català, 1925. Procedència: CRDI. Fons El Punt Avui (autoria desconeguda).

col·lectiu i de cooperació, on el treball en equip i l'empatia són els valors centrals, no estem parlant d'una coral.

En una coral, cada integrant aporta quelcom únic al grup: hi ha qui canta molt bé i és el puntal de la corda, qui en sap molt de filologia i aconsella al director en matèria de pronunciació, qui s'encarrega de posar ordre a l'arxiu, qui posa les cadires abans de començar, qui sempre explica un acudit nou a la pausa i el que porta el porró per fer el ressopó. Tot suma! El resultat final dependrà de la capacitat del col·lectiu per respectar l'aportació de cada persona. És un espai de consens vocal i social, on s'hi comparteixen moltes coses. Persones, ben diferents, que es troben plegades per cantar i compartir un espai d'aprenentatge i gaudi. D'aquesta manera, cantar es converteix en un vehicle de participació activa i un element de relació social. El director en aquest cas té la responsabilitat de fomentar la cohesió del grup i facilitar el creixement personal de cada integrant.

Aquest component queda reflectit en aquestes paraules de l'Eduard Toldrà referint-se a la coral Sant Jordi "I si aquesta agrupació és admirable com a instrument sonor, no ho és menys per l'esperit que anima tots els seus components; canten amb el cor alegre, feliços amb llurs cants; cantem amb

Si no existeix aquest element de compartir experiències, aquesta dimensió humana, aquest sentit col·lectiu i de cooperació, on el treball en equip i l'empatia són els valors centrals, no estem parlant d'una coral.

aquesta fe, amb aquest entusiasme recondit -gens superficial ni fortuït sense el qual cap obra d'art no pot prendre volada ni subsistir amb profit.⁶

Per altra banda, tenim el vessant musical. Les corals treballen diferents aspectes com la tècnica vocal, aprendre a cantar plegats, el desenvolupament de l'oïda interna i la musicalitat dels seus components. Tota aquesta tasca ha d'anar encaminada en la direcció assenyalada per Oriol Martorell: "el que és important, dèiem nosaltres, és que es canti, encara que sigui un senzill cànon, es canti bé"⁷.

Massa sovint, ja sigui per la gosadia (i inconsciència d'alguns directors, tot sigui dit) escoltem corals que canten obres que sobrepassen les seves capacitats musicals i vocals. Una cosa és cantar una peça que significa un repte i que fa progressar el cor, dins una minuciosa planificació pel creixement del cor i un altra cosa és cantar tot un repertori que queda fora de l'abast tècnic i musical del cor i que fa patir a qui canta i a qui escolta. És en aquest cas que el director ha d'exercir com a tal i fer el millor per al cor en cada moment. Les paraules de l'Oriol Martorell referint-se a Antoni Pérez Moya, són molt adients: "En ell destacaven la sensibilitat i una cosa que sempre m'ha preocupat molt, que és la qualitat de la simplicitat, perquè la gran dificultat és en les coses senzilles"⁸. Podríem dir que no hi ha corals dolentes ni bones sinó directors responsables o irresponsables.

Durant molts anys aquests dos vessants, el social i el musical, s'han treballat de manera inversament proporcional pels responsables de les corals. En el cas de cors modestos, senzills, a vegades integrats per persones grans, està molt clar que es tracta d'un espai social on es fomenta la socialització dels seus components. Però a vegades, equivocadament, se sobreentén que la seva qualitat musical serà molt reduïda i gairebé no es treballa tècnicament. Això és un gran error, perquè justament aquestes persones són les que més necessiten el treball musical i vocal: d'una banda per fer front a les dificultats que poden presentar les obres que es treballen i d'altra banda per fer un treball tècnic que, malgrat l'envelliment que experimenten, mantingui un aparell fonador saludable que els permeti seguir en el cor el màxim de temps possible.

D'altra banda, en cors de nivell mitjà o cors gairebé semiprofessionals s'ha operat de la manera inversa. S'ha donat molta importància als continguts musicals, l'obligatorietat de fer classes de cant i tenir un elevat nivell de lectura musical. Però, en canvi, s'ha abandonat radicalment la part humana.

S'han fet proves de nivell i a molts cantaires que han passat la seva vida al cor se'ls ha "convidat" a marxar, tot adduint raons com que el seu nivell no és l'adequat per al cor. És evident que no podem estar tota la vida al cor i

6 Ídem, 178.

7 Ídem, 106.

8 Ídem, 39.

Un exemple d'això és el que jo anomeno "descapitalització humana del cor". És un fenomen que acostuma a succeir quan un director que fa molts anys que està en un cor, que de vegades fins i tot n'és el fundador, es jubila.

que tots estem de pas en el cor i en el món. També, però, és molt important que el director sigui conscient de cada cas en particular i de tota la riquesa que cada persona aporta al cor.

Per a algunes persones cantar a la coral és gairebé la seva vida. És la seva manera de seguir fent música, amb tots els beneficis que això aporta a tots nivells; de relacionar-se amb la gent, de poder sortir de casa, de compartir coses. Certament és un tema delicat, però cal trobar la manera de conciliar l'aspiració de fer pujar el nivell d'un cor i el tractament assenyat i respectuós cap a les persones.

Un exemple d'això és el que jo anomeno "descapitalització humana del cor". És un fenomen que acostuma a succeir quan un director que fa molts anys que està en un cor, que de vegades fins i tot n'és el fundador, es jubila. Aleshores entra un altre director i aquest nou director, amb la voluntat d'augmentar el nivell del cor, comença a fer proves als cantaires. El resultat és que, ja sigui perquè a molts cantaires no els ve de gust passar pel mal tràngol d'unes proves, ja sigui perquè no les han superat, molts d'ells deixen el cor amb tot el que comporta.

Aquelles cares conegudes, que associàvem a aquell cor... ja no hi són. I n'entren de noves. Entren persones molt preparades, de vegades de ciutats veïnes, amb pocs vincles amb el cor, però això sí: sobradament preparades. Normalment el canvi en la coral és tan profund que costa molt redreçar la situació i no acaba de rutllar ni en l'àmbit humà ni, lògicament, en l'àmbit

D'esquerra a dreta:

Inauguració del Pessebre de l'Arc de Sant Benet, amb participació de la Colla Romani de la parròquia de Sant Joan de Vilartagues, sota la direcció de la Dolors Gómez. Desembre de 1998. AMSFG. Fons Ajuntament (autoria: Xavier Colomer-Ribot).

Actuació de la Coral Gesòria del Casal de Tueda, dirigida per Jaume Oliver, durant el concert d'inauguració del Pessebre de l'Arc de Sant Benet de l'any 1998. AMSFG. Fons Ajuntament (autoria: Xavier Colomer-Ribot).

Inauguració del Pessebre de l'arc de Sant Benet amb concert de les corals guixolenques. Tina Faz dirigeix l'Escolania del Monestir, quan era una coral infantil. Any 1997. AMSFG. Col·lecció Municipal d'imatges (autoria desconeguda).

Com a conclusió, el futur del cant coral passarà per la seva capacitat d'adaptació i innovació als nous temps sense perdre la seva essència. Es pot fer música amb el màxim rigor, treball i dedicació i gaudir i passar-ho bé.

musical. El col·lectiu s'ha perdut amb les persones que han marxat. La màgia del cor ja no hi és.

Per desgràcia, alguns directors encara no s'han assabentat que sense aquest component humà i social és gairebé impossible fer música, la solució als problemes d'una coral no es tan simple com substituir uns quants cantaires per uns altres teòricament millors. I la conseqüència de tot això, la majoria de les vegades, acostuma a ser que el nou director marxa insatisfet i deixa un cor que no té res a veure amb el cor que va conèixer quan va entrar, ni a escala humana ni musical. En altres casos el procés finalitza amb la creació d'un cor paral·lel, nodrit de les persones que han sigut convidades a marxar, més altres cantaires que estan incòmodes o descontents amb el nou estil de direcció.

Com a conclusió, el futur del cant coral passarà per la seva capacitat d'adaptació i innovació als nous temps sense perdre la seva essència. Es pot fer música amb el màxim rigor, treball i dedicació i gaudir i passar-ho bé. Un cor és la suma de moltes personalitats on cadascú aporta quelcom especial humà i musical. Per això cal trobar un equilibri entre el vessant humà i el musical. Sense l'un, no pot existir l'altre. A més humanitat, més música.

Juanjo Grande

Mediador musical i director cor/orquestra

Vist per la **HISTÒRIA** UNA BREU INTRODUCCIÓ A LA HISTÒRIA CONTEMPORÀNIA DEL CANT CORAL A CATALUNYA. Les societats corals tal com les coneixem actualment van sorgir a mitjan segle XIX, de la mà d'Anselm Clavé, qui també procurà una organització territorial que les aglutinés. La música, com la Renaixença literària, fou un dels eixos del moviment polític i cultural, sorgit a Catalunya arran de la Revolució Industrial. Aquests mateixos valors, associats a la recuperació de la llengua i la cultura catalanes, van convertir les corals en agents dinamitzadors en la segona meitat del segle XX. Llavors la icona de la renovació va ser Oriol Martorell, qui també fou fundador i directiu de federacions de corals a Catalunya i Europa. Actualment aquest moviment segueix viu i s'adequa al ritme nou mil·lenni.

Si deixem de banda els pocs fragments musicals conservats de les tragèdies gregues, els primers documents de la història del cant coral tenen a veure bàsicament amb les capelles musicals medievals, tant les eclesiàstiques com les aristocràtiques. No es pot descartar que la pràctica de cantar a veus es trobés en altres sectors de la societat, però costa tenir-ne descripcions o rastres escrits. Sí que se'n troben a partir dels segles XV i XVI, fins i tot de polifonies orals no escrites. Més endavant, els gremis i les confraries també van tenir el cant com un element ritual de la seva sociabilitat. Al segle XIX, l'expansió del capitalisme i del romanticisme van propiciar una transformació profunda del cant coral, mentre la pràctica del concert esdevenia l'activitat musical per excel·lència. Aquí arranca aquesta breu introducció del cant coral a Catalunya, amb la mirada posada a Sant Feliu de Guíxols.

ELS INICIS MODERNS DEL CANT CORAL A CATALUNYA

El passat 21 de setembre, Àngel Jiménez va obrir la taula rodona «Cant coral i societat» amb un record personal. De petit havia entrat a l'escolania de Sant Feliu de Girona i després havia ingressat a la de la parròquia del Mercadal, que dirigia Mn. Ferran Fornes. Per a un infant nascut l'octubre de 1940 a un dels barris més marginals de la ciutat, el contacte amb els fills de les classes benestants havia tingut un efecte dual: per una banda positiu, perquè allí havia après a llegir i escriure amb els seus companys de cant, per l'altra, negatiu, perquè el consideraven un «xarnego», un fill de la immigració obrera que parlava en castellà. Cantar en grup, doncs, no havia estat només una pràctica musical i artística. Havia estat alhora un aprenentatge social.

Les escolanies són un dels motors del cant coral a la Catalunya contemporània. Les diferents desamortitzacions del segle XIX no les van esborrar. El cas emblemàtic de Montserrat serveix de model per apropar-se a altres exemples que van nodrir l'activitat musical de diferents temples catalans. Si més no fins als infants de l'última postguerra espanyola. Quan el 1978, Josep Rabassó es va posar al capdavant de la coral infantil del Centre Excursionista Montclar, entroncava amb aquesta tradició. Ho feia, tanmateix, amb diferències substancials: l'agrupació era de nens i nenes, el nombre de veus era més elevat -les escolanies podien arribar a estar integrades per menys de mitja dotzena de nens- i el programa d'activitats estava desvinculat de les funcions religioses.

Un altre antecedent històric dels cors i les corals catalanes de final del segle XX, tot i que amb menys reconeixement historiogràfic, són els grups d'homes

Si deixem de banda els pocs fragments musicals conservats de les tragèdies gregues, els primers documents de la història del cant coral tenen a veure bàsicament amb les capelles musicals medievals, tant les eclesiàstiques com les aristocràtiques.

que es reunien per cantar els dies de festa. Ja fossin caramelles per Pasqua o psalms en llatí durant els oficis litúrgics, per a ells cantar no obeïa tant a una devoció religiosa com al plaer de trobar-se i fer estremir les parets de l'església o recollir les viandes amb què les cases obsequiaven la seva visita nocturna. No era només la manifestació d'una devoció popular. Sobre-tot era una representació col·lectiva, una experiència lúdica que convocava els cantadors i els habitants d'un poble a participar d'una cerimònia social. Perquè fins i tot els ateus tenien el seu espai al grup. El repertori girava al voltant d'unes peces emblemàtiques que es repetien cíclicament, com els

Excursió de l'Escolania del Mercadal a Treumal, 1955. Al centre, assegut a la roca, Àngel Jiménez. Procedència: CRDI. Fons Escolania del Mercadal (autoria: Ferran Fornés).

mesos i les estacions. I d'aquesta manera esdevenien un eix fonamental per a crear la identitat d'un lloc i la identificació d'una època de l'any.

Ara bé, hi va haver un moment en què aquest cant coral popular va pujar als escenaris. Josep Anselm Clavé va pensar que

el cant era una bona manera d'articular les classes treballadores del país. Abans hi havia hagut cors vinculats a les companyies d'òpera i també alguna rèplica seva entre els aficionats de les classes benestants. Però amb l'impuls de Clavé el cant coral a Catalunya va assolir una abast social d'una dimensió sorprenent i va establir definitivament una idea bàsica del cant coral d'avui dia: els cors fan concerts. És molt coneguda i citada la seva missió de treure l'obrer de la taverna, on també es cantava, sovint amb polifonies orals, per donar-li una formació completa a través d'una societat coral, on podia aprendre solfeig, francès i tots aquells coneixements que aleshores només estaven a l'abast dels fills i les filles de les classes dirigents. La federació de cors Clavé agrupava un nombre altíssim de membres, milers. Tot i que a Sant Feliu no es va crear la primera societat coral federada fins al 1891, el mateix Clavé va visitar la vila el 1861, per dirigir-hi un festival corejat, indici del vincle entre la federació i els cors que ja havien començat a funcionar a Sant Feliu, poble d'obres.

CANT CORAL I CATALANISME

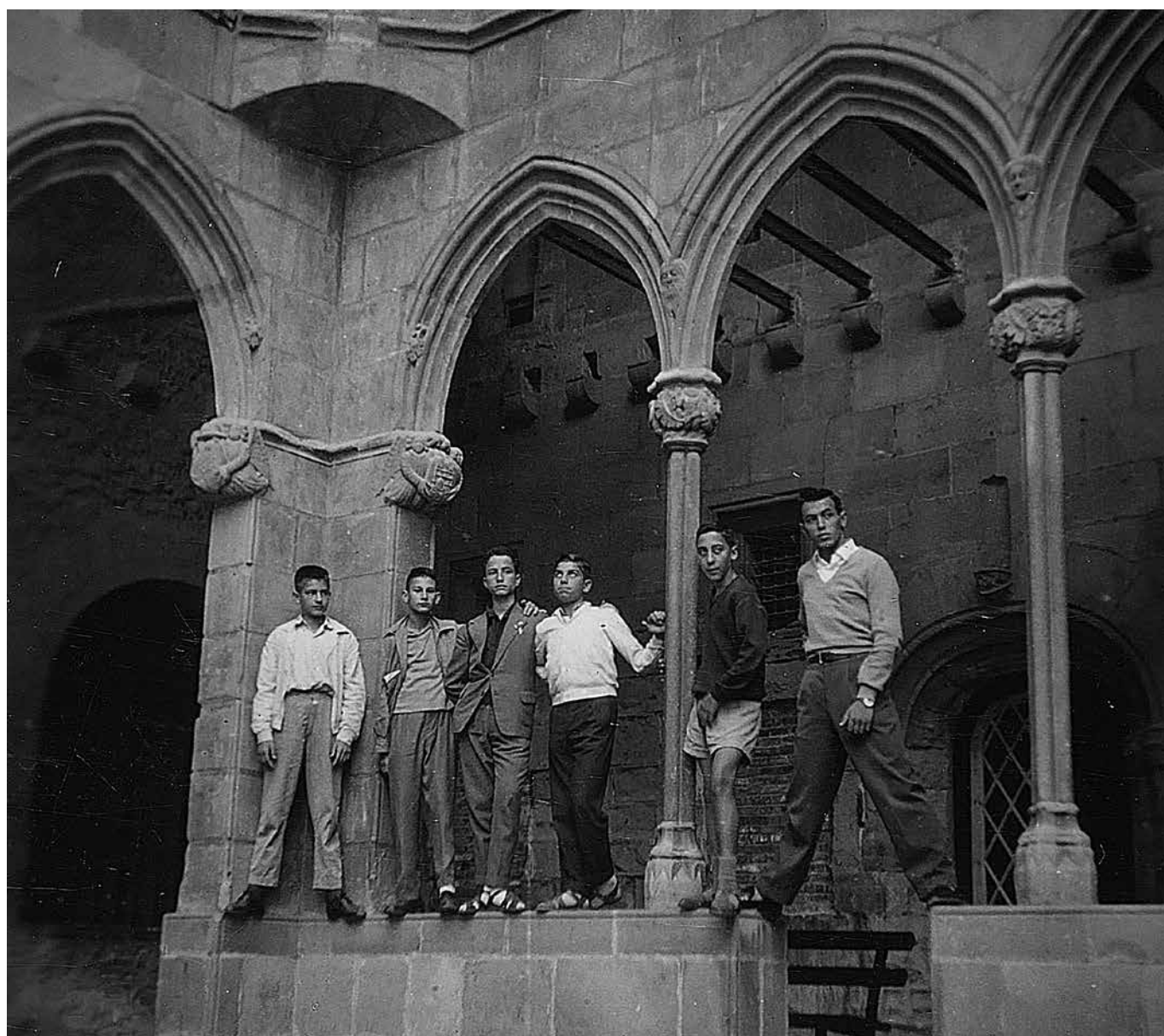
El tombant del segle xx va coincidir a Catalunya amb la reivindicació d'un futur nacional i europeu, modern i cosmopolita. En aquest moment, el cant coral va passar a ser una de les maneres de donar forma a aquestes aspiracions nacionals. Eren els anys del modernisme i del catalanisme, quan algunes ideologies polítiques i culturals agermanaven la llengua, l'art i el mirall europeu. Es va deixar de banda el repertori en castellà i es van introduir les obres d'aquells autors que es defensaven com a models: Bach, Beethoven i Wagner, per exemple. En la codificació simbòlica de la societat catalana, el cant coral va esdevenir una manifestació de les pròpies aspiracions culturals, al costat de la música simfònica, de la cançó de concert i de les representacions líriques en català. La música pretesament catalana es contraposava a les músiques de moda, a la sarsuela i altres líriques espanyoles, per una banda, i a l'òpera italiana, per l'altra. Consideraven que unes i altra eren fruit d'un gust corrupte, un signe de degeneració. Les proclames estètiques de Wagner, un corrent artístic dominant a l'avantguarda europea fins a la primera Guerra Mundial, van encaixar perfectament en aquest context.

A dalt, retrat d'estudi dels membres de l'Orfeó Gesòria per la primera Diada d'en Clavé, realitzada a benefici dels hospitals de sang de la Guerra Civil espanyola, abril de 1937. AMSFG. Fons Maria Quintana Ferrandiz (autoria: Ricard Mur).

A l'altra pàgina:

Vista de la rambla de Figueres amb la banderola del primer aplec de Cors de Clavé, el 16 de juliol de 1972. Procedència: CRDI. Fons Narcís Sans (autoria: Narcís Sans).

Excursió a Montserrat de l'Escolania del Mercadal l'any 1959. Retrat de grup al claustre del Monestir, a la dreta, Àngel Jiménez. Procedència: CRDI. Fons Ferran i M. Teresa Forns Navarro (autoria desconeguda).

No és estrany, doncs, que en acabar la Guerra Civil la majoria d'entitats corals catalanes desapareguessin o passessin per una etapa de silenci més o menys dilatada, ni que es creessin societats corals de nova planta.

Lluís Millet, Amadeu Vives i Aureli Capmany explicaven que havien tingut la idea de fundar l'Orfeó Català durant l'Exposició Universal del 1888, després dels concerts que diferents corals estrangers havien fet a Barcelona. La seva proposta va comptar amb el suport de bona part de la burgesia industrial i va esdevenir el nou referent coral arreu del país. Van fer el primer concert el 31 de juliol de 1892. Poc després, Enric Morera va fundar el cor Catalunya Nova, havent refusat treballar a l'Orfeó Català, amb la intenció de recuperar l'esperit de Clavé, el seu projecte educatiu adreçat a la classe treballadora, que no veia en l'orfeó. El seu plantejament catalanista era més radical, fins al punt d'intentar realitzar un festival antiespanyol a París durant l'Exposició Universal del 1900. Van fer el primer concert el 7 de març del 1896. Tot i les diferències entre les dues entitats corals, tant l'Orfeó Català com Catalunya Nova compartien l'objectiu de promoure un art nacional basat en la cançó tradicional, un postulat estètic que tant Millet com Morera atribuïen a Clavé.

Quan el 1891 es van fundar les societats corals Avant i Gesòria, fusionades més tard en l'Orfeó Gesòria, el cant coral a Sant Feliu de Guíxols va començar a incardinar-se en aquesta nova identitat estètica, política i social del fenomen musical a Catalunya. El juny de 1901 l'Orfeó Català va visitar Sant Feliu, on va fer dos concerts. Dos anys després, el setmanari *L'levor* vinculava directament aquesta visita amb la creació de dos nous orfeons, Gesòria i Llevantí, que van fer el seu primer concert a principi de juny de 1903. Aleshores el cant coral era entès com una manifestació catalanista, tal com demostra la crítica per haver escrit en castellà el programa de mà dels concerts de presentació dels dos orfeons, malgrat que el repertori que havien interpretat havia estat majoritàriament en català. L'autor teatral Pere Colomer, en una carta oberta publicada al mateix setmanari *L'levor*, denunciava que ho havien fet perquè «ningú os prengui per polítics fent us de vostra parla».

Per aquesta vinculació amb el catalanisme, el juny de 1925, en plena dictadura de Primo de Rivera, el governador civil de Barcelona va clausurar l'Orfeó Català i l'Orfeó Gracienc. Unes setmanes abans hi havia hagut una xiulada a la "Marcha Real" durant un partit amistós d'homenatge a l'Orfeó Català entre el F. C. Barcelona i el C. D. Júpiter, per la qual també es va clausurar el Camp de les Corts. És a dir, que les entitats esportives i musicals van ser objecte de la repressió anticatalanista, perquè justament eren de les seves demostracions socials més arrelades. La premsa espanyolista va aprofitar la prohibició per atacar igualment l'Orfeó Català perquè havia cantat "Els segadors" a Roma, durant la peregrinació que hi havia fet entre el 29 d'abril i el 9 de maig en motiu de l'any sant.

No és estrany, doncs, que en acabar la Guerra Civil la majoria d'entitats corals catalanes desapareguessin o passessin per una etapa de silenci més o menys dilatada, ni que es creessin societats corals de nova planta, com la

Aplec de la Federació de Cors de Clavé l'any 1961 a Girona. Procedència: CRDI. Fons Narcís Sans (autoria: Narcís Sans).

Retrat de la coral parroquial de dones davant la Porta Ferrada, als anys 1950. AMSFG. Fons Enric Figueras (autoria desconeguda).

Molts dels cors apareguts els primers anys de la postguerra van tenir una vida efímera. No és el cas de la Coral Sant Jordi, creada el 1947 per Oriol Martorell a Barcelona, que ràpidament va esdevenir un símbol de la resistència cultural al franquisme.

A les dues pàgines anteriors, retrat d'un grup de membres de l'Escola Coral Martinenca del barri del Clot de Barcelona, davant d'una església. Vestida de blanc, al costat del penó, Rosa Rius Coll, a principi del segle xx. AMSFG. Fons Pere Rius i Calvet (autoria: Carlos Pérez de Rozas).

A sota, en el sentit de les agulles del rellotge:

Assaig de l'Escolania del Mercadal a la rectoria de l'església de Santa Susanna, l'any 1950. Al piano, Mn. Ferran Forns. Procedència: CRDI. Fons Ferran i M. Teresa Forns Navarro (autoria desconeguda).

Primera festa anual d'exalumnes de la Salle amb Enric Figueras assegut a la taula, durant l'actuació d'una coral infantil, 8 de març de 1964. AMSFG. Fons Enric Figueras (autoria desconeguda).

Retrat de l'Escolania del Mercadal amb Mn. Ferran Forns, 1926. Procedència: CRDI. Fons Ferran i M. Teresa Forns Navarro (autoria: Valenti Fagnoli).

Aplec de la Verge del Bon Viatge, cant d'una coral a l'ermita de Sant Elm, anys 1960. AMSFG. Fons Enric Figueras (autoria desconeguda).

Capella Clàssica Polifònica el 1940, l'Schola Cantorum Universitària el 1941, l'Orfeó Laudate el 1942 o la Coral Al·leluia el 1943. Els noms de connotació religiosa de les noves corals denotaven un context en què calia adaptar-se i amagar qualsevol referència de modernitat o de catalanisme. Tampoc no és estrany, per altra banda, que en aquest context de la postguerra es regenessin les antigues escolanies, com les que van acollir Àngel Jiménez.

UN NOU IMPULS

Molts dels cors apareguts els primers anys de la postguerra van tenir una vida efímera. No és el cas de la Coral Sant Jordi, creada el 1947 per Oriol Martorell a Barcelona, que ràpidament va esdevenir un símbol de la resistència cultural al franquisme. A més de mantenir la tradició iniciada per l'Orfeó Català i l'Orfeó Gracienc, com participar en concerts simfònics de gran format al costat de l'Orquestra Municipal de Barcelona, va ampliar el repertori de cants amb diferents cançons populars europees, espirituals negres, adaptacions per a cor de bandes sonores i de peces de la Nova Cançó.

«Catalunya és un poble que canta, que canta a cor. Girem a cop d'ull la vista enrere: aviat farà 150 anys de la formació dels primers cors de Clavé i just fa un segle de l'esclat del moviment orfeonístic que encapçalà l'Orfeó Català i que fa prop de 75 anys s'aplegà en la germanor dels Orfeons de Catalunya».

El 1957 va ingressar al moviment coral francès À Coeur Joie i poc després va intervenir en la creació de la Federació de Joves Corals Europees, l'actual Europa Cantat.

Abans de la guerra, l'Orfeó Català havia creat una Germanor dels Orfeons de Catalunya. El maig de 1917, en motiu del vint-i-cinquè aniversari de la seva fundació, havia convocat desenes de cors a Barcelona, que havien omplert la plaça Catalunya, tota una manifestació multitudinària de persones cantant sota la batuta de Lluís Millet. Immediatament, la *Revista Musical Catalana* havia obert una nova secció on donava compte dels programes de concert que els enviaven. D'aquesta manera s'havia teixit una federació que adaptava el projecte de Clavé als orfeons. Vint anys després de la seva desaparició, el Secretariat dels Orfeons de Catalunya va prendre'n el relleu l'any 1959.

Finalment, el 5 de juny de 1982 es va constituir a Manresa la Federació Catalana d'Entitats Corals, successora del Secretariat que avui dia agrupa més de cinc-centes entitats. El 19 de gener de 1992, al flamant Palau Sant Jordi de Barcelona i en el marc de la preparació de les olimpíades d'aquell any, la federació va organitzar la trobada *Catalunya Canta*, que va aplegar set mil cinc-centes persones a les grades del pavelló. Va ser un concert que entroncava amb la història del país. El programa de mà ho feia explícit: «Catalunya és un poble que canta, que canta a cor. Girem a cop d'ull la vista enrere: aviat farà 150 anys de la formació dels primers cors de Clavé i just fa un segle de l'esclat del moviment orfeònic que encapçalà l'Orfeó Català i que fa prop de 75 anys s'aplegà en la germanor dels Orfeons de Catalunya». La Coral Cyp-sella va ser una de les entitats que hi va participar, com una part activa més de la història del cant coral a Catalunya, un moviment viu que s'ha adaptat bé a les innovacions tecnològiques del segle XXI, tal com es va comprovar en diferents enregistraments a les xarxes socials durant la pandèmia de 2020.

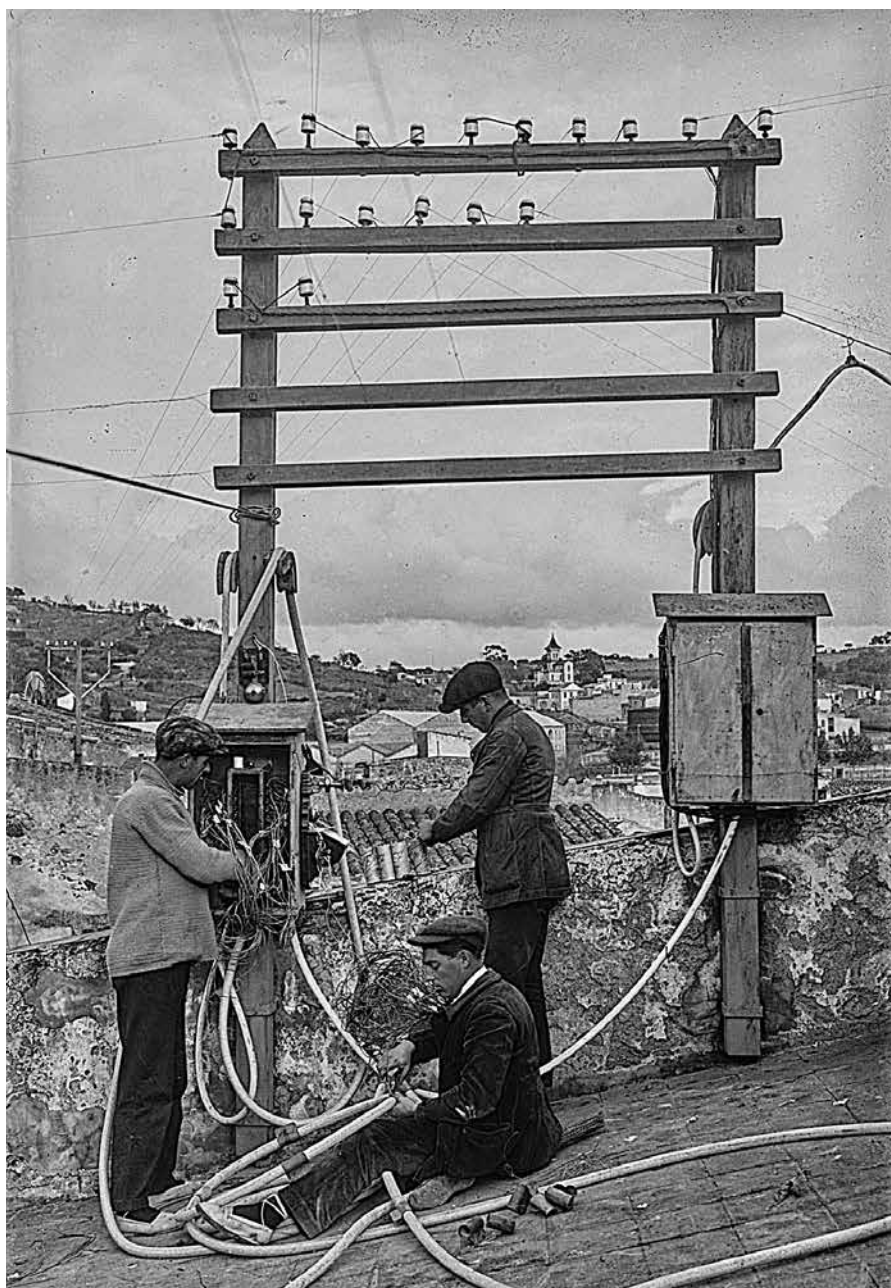
Joaquim Rabaseda Matas

Escola Superior de Música de Catalunya

Vist per la **HISTÒRIA** EL CANT CORAL DE MITJAN SEGLE XIX: REFLEX D'UN CANVI DE MENTALITAT. Es tracta de fer una ullada al moviment que va representar la Il·lustració –el liberalisme il·lustrat– del qual va ser un excel·lent testimoni Antoni de Capmany de Montpalau i Surís (Barcelona, 1742 - Cadis, 1813), d'ascendència familiar guixolenc. En tant que pensador i polític molt influent en gairebé totes les humanitats de l'època, va introduir la història econòmica –lligada a la social i cultural– en la recerca de qualsevol esdeveniment del passat. En aquest marc explicatiu, doncs, intentarem de situar el cant coral de mitjan s. XIX.

EL LIBERALISME IL·LUSTRAT A CATALUNYA

Més que no pas una ideologia, la Il·lustració va ser un corrent de pensament complex, un canvi de mentalitat, que proclamava el valor de la raó per sobre de la religió, la racionalitat com a sinònim de progrés indefinit, la llibertat de pensament, de creences i d'opinió, etc. Era una força d'evolució per anar més allà de l'*statu quo*, plantejant un model alternatiu de vida, generador d'altres contradiccions.

Retrat de tres treballadors fent una instal·lació de línies telefòniques damunt probablement d'una teulada, a la part baixa de l'actual carretera de Palamós. Al fons, la casa Maynegre. AMSFG. Fons Ricard Mur Dargallo (autoria: Ricard Mur).

A final del s. XVIII i començaments del XIX una modesta revolució industrial -única en l'entorn mediterrani- es va fer realitat a la Catalunya que, fins al 1840, obria connexions comercials i promovia les exportacions industrials

Aquest canvi de paradigma a Catalunya va tenir lloc entre 1787 i 1868. És el marc històric que assenyalen dos grans mestres de la història -Pierre Vilar i Josep Fontana- en què es va desenvolupar la fallida de l'Antic Règim.

A final del s. XVIII i començaments del XIX una modesta revolució industrial, única en l'entorn mediterrani, es va fer realitat a la Catalunya que, fins el 1840, obria connexions comercials i promovia les exportacions industrials del tèxtil, la metal·lúrgica i la química, calçat, etc. I els taps, a l'Empordà.

La ciutat de Barcelona, amb més de 100.000 habitants, va ser el principal receptor de l'"esperit del segle", la tecnologia: el primer ferrocarril peninsular (1848), la primera il·luminació amb gas (el 1826, estesa a 1841), entre altres signes de progrés.

En realitat, es tractava d'un desenvolupament material associat -de forma paral·lela i interactiva- al desvetllament cultural.

UN CANVI AMB LLUM I OMBRES

La revolució industrial, que s'expandia de forma lenta i desigual, va desencadenar un temor lògic als efectes negatius de la tecnologia que, com tota alteració innovadora, comportava incomunicació i por al desconegut. "Però tota ombra és, al cap i a la fi, filla de la llum", deia S. Zweig.

Efectivament, el pas d'una societat preindustrial -que vivia i interpretava tota la realitat des de la religió-, a una altra d'industrial -que ho feia des de la raó-, va implicar un canvi de llenguatge. En alguns àmbits se sobrevalorava el científic, basat en la ciència i la tècnica, mentre que es relegava el llenguatge simbòlic i mític al racó de les creences i de les arts. Però la música -ciència inefable- va perviure com a llenguatge universal.

UNA REVOLUCIÓ CULTURAL EUROPEA

A l'Europa del segle XIX van tenir lloc totes les grans transformacions tecnològiques i econòmiques del segle: l'evolució de les comunicacions de masses, el telègraf, la impressió litogràfica...

Així, en el llibre *Los europeos*, l'historiador Orlando Figes sosté la transcendència de les connexions ferroviàries en la construcció europea. Però, per altra banda, també subratlla la importància de les reunions d'intercanvi musical i literari que tenien lloc a París, i la cèlebre tertúlia que organitzava la cantant i compositora, Paulina Viardot (1821-1910), d'ascendència espanyola.

Els viatjants de les empreses comercials voltaven per les fires, mercats i exposicions d'Europa, on ja hi havia empresaris guixolencs associats a empreses franceses, mentre que alguns industrials estrangers ja invertien i s'instal·laven a Sant Feliu.

A França, el químic guixolenc Josep Roura Estrada hi va estudiar i observar les innovacions de l'enllumenat públic que, a la dècada de 1840, s'instal·larà amb èxit a Barcelona.

Fins i tot les nostres guerres civils, les carlines, només eren el reflex de les europees. Així com també ho van ser les revolucions.

LA PROPAGACIÓ IDEOLÒGICA A SANT FELIU (1830-1850)

La proximitat fronterera i la bona relació tradicional amb el país veí va permetre que les idees de la Revolució Francesa entressin a la vila molt abans que l'exèrcit francès invasor. Sebastià Vidal va ser jutjat pel tribunal de la Santa Inquisició per difondre'n les idees i afirmar que la religió era un negoci que tenien muntat els frares.

La manufactura del suro era bàsicament d'exportació: els viatjants de les empreses comercials voltaven per les fires, mercats i exposicions d'Europa, on ja hi havia empresaris guixolencs associats a empreses franceses, mentre que alguns industrials estrangers ja invertien i s'instal·laven a Sant Feliu.

A partir de la mort de Ferran VII (1833), a la vila del vuit-cents bufaven aires favorables: amnistia, retorn dels liberals guixolencs exiliats, etc., malgrat la turbulència política i les carlinades.

A sota, vista general del passeig del Mar, 1895-1905. AMSFG. Col·lecció Municipal d'imatges (autoria: Amadeu Mauri).

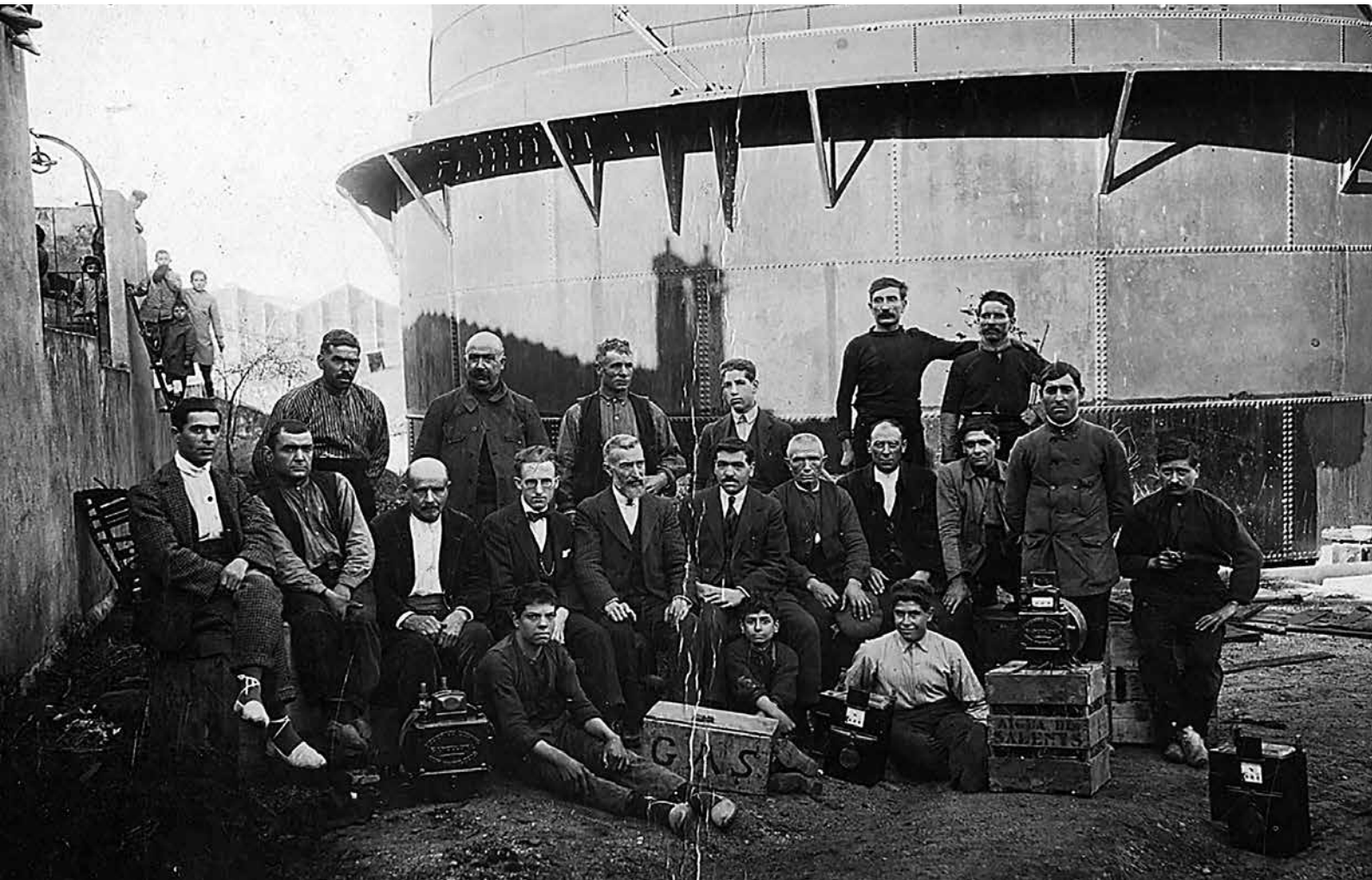
A l'altra pàgina:

Retrat del personal de la fàbrica de gas. A dalt, el quart començant per l'esquerra és Martí Palahí. Al Mig, el quart i el cinquè són Gustau i Josep Palahí, respectivament. A baix, el tercer és Joan Palahí. AMSFG. Col·lecció Carmela Palahí (autoria desconeguda).

Fàbrica de J. Gandol Ribot a Liège, Bèlgica, als anys 30. AMSFG. Fons Família Balmaña-Canet (autoria desconeguda).

En el marc d'un Estat liberal en construcció, per una especial conjunció de circumstàncies –durant aquests vint anys–, a Sant Feliu va tenir lloc una insòlita concentració de personalitats significatives al món cultural del país: científics, metges, polítics, lletrats... L'esmentat Josep Roura, Mn. Narcís Marcillach, Miquel Surís, Narcís Sicars, -net de Simeó Lligoña-, Pere Caimó, Narcís Hereu –Dr. Rodolf Matas–, Rafael Patxot i Ferrer i el seu cosí germà Ferran Patxot (Ortiz de la Vega) i Joan Goula Soley i el seu cosí germà Ermengol Goula Catarineu, són els noms d'una llarga llista de guixolencs que, enmig d'una

D'esquerra a dreta:

Vista del passeig del president Irla, antic passeig Marítim. Destaquen els fils elèctrics a l'esquerra, amb el xalet Barraquer i, a la dreta, els banys de Sant Elm i la platja. Cap al 1930. AMSFG. Fons Ricard Mur Dargallo (autoria: Ricard Mur).

Vista parcial del port de Barcelona. En primer terme, el fill de Francesc Llorens amb un llagut navegant a vela. Al fons, grans velers amarrats i l'edifici dels tallers Nuevo Vulcano. AMSFG. Fons Francesc Llorens Compañó (autoria: Francesc Llorens).

Dinar homenatge del Consell d'Administració i personal de la Companyia d'Electricitat de Sant Feliu de Guíxols al seu enginyer Sr. Joan Saumell, amb motiu de les seves noces d'argent, 30 d'abril de 1933. AMSFG. Col·lecció Alfons Hereu Ruax (autoria: Josep Manetes).

forta emigració a Amèrica causada per la crisi comercial marítima i pesquera, despuntaren paradoxalment en les ciències i les arts catalanes.

Les fonts consultades no esmenten cap dona ganxona que destaqués en aquest període, llevat d'Isabel Vila, nascuda a Calonge el 1843 i, més tard, Concepció Villaespesa. Però sense aquest col·lectiu anònim i silent, que tenia cura de la família i sostenia solidàriament l'aventura dels homes, res no hauria estat possible.

LES IDEES CRISTAL·LITZEN DE FORMA TANGIBLE

L'aparició de tants personatges ganxons no era fruit de l'atzar. Les idees no podien viure sense organització. La llavor de la nova mentalitat arribada a Guíxols va arrelar, créixer i va produir una bona collita de guixolencs que van despuntar en diverses disciplines. Les idees van anar calant en les famílies, en l'ensenyament, als obradors i a les noves entitats veïnals. Els espais culturals eren també espais d'aprenentatge. El teixit associatiu del poble creixia plural d'acord amb les mancances i les diferents necessitats de la població, ja que fins llavors, llevat de l'Ajuntament, no hi havia altres institucions que vetllessin per les demandes socials de la població. Només alguns benefactors, enriquits a les colònies, se'n recordaven del poble puntualment.

D'aquesta manera la gent se n'adonà que només en la cooperació hi havia la força per aconseguir millores socials per a tothom.

L'EXPULSIÓ DELS MONJOS BENEDICTINS (1835), EXPONENT DEL CANVI

La bullanga de l'expulsió definitiva dels monjos benedictins i la subhasta dels béns del monestir (1835) va ser l'esdeveniment més representatiu del procés de canvi.

Aleshores, actuaren dos dels guixolencs esmentats per fer de pont i transitar d'una societat preindustrial religiosa, a una altra de laica. Dos liberals mode-

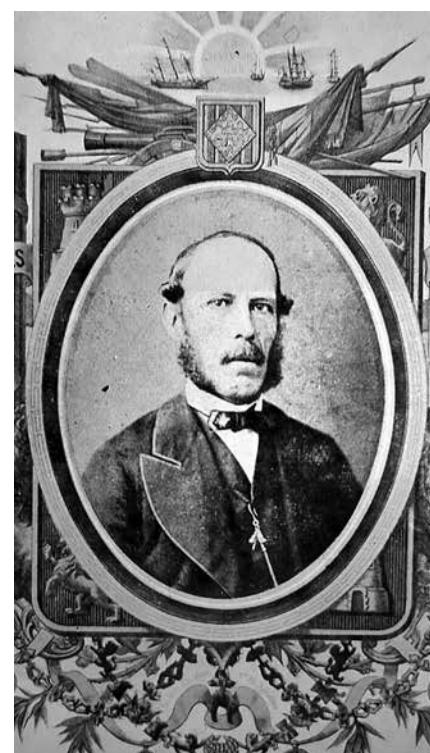

Aleshores, actuaren dos dels guixolencs esmentats per fer de pont i transitar d'una societat preindustrial religiosa, a una altra de laica. Dos liberals moderats: Mn. Narcís Marcillach (Sant Feliu de Guíxols, 1777-1854) i Miquel Surís i Baster (1825-1856).

rats: Mn. Narcís Marcillach (Sant Feliu de Guíxols, 1777-1854) i Miquel Surís i Baster (1825-1856).

El primer, prevere beneficiat de Sant Joan, va regir provisionalment la parròquia secular després de l'expulsió dels monjos, enmig d'una severa confrontació entre el clericalisme i l'anticlericalisme. Com que el relleu no estava preparat, la parròquia va viure un temps d'incertesa. L'escassetat de recursos econòmics els va portar a intentar de ressuscitar l'impost dels delmes poc després d'abolir-lo. No obstant això, les funcions litúrgiques, les devocions, processons i altres celebracions (religioses i polítiques) van continuar acompanyades dels cants corresponents. I els devots feligresos, l'any 1845, tingueren l'ocasió d'escoltar la predicació d'Antoni M. Claret.

En un altre sentit ben diferent, pel que fa als vilatans, va ser providencial la figura del jove advocat Miquel Surís, defensor a les Corts de 1845 d'una constitució moderada que garantís la llibertat de cultes. A pesar de la seva categoria professional –autor i professor universitari a Barcelona, i diputat liberal a Madrid– va estar sempre en contacte amb els veïns de Sant Feliu per defensar-ne els drets. Va ser fundador, amb una quarantena més de socis –entre ells, Pere Caimó–, del casino dels Nois. Ho feren “animats d'esperit col·lectiu i prenent de patró una societat de Figueres, acceptaren son reglament i nom”. I com que la ciutadania continuava sota una estricta vigilància i control de l'ordre moral exercida per la connivència entre el rector i l'alcalde, el jove advocat va haver d'intervenir en defensa de les vetllades musicals de caire popular i en contra de l'actitud intervencionista i autoritària de l'alcalde Rafael Patxot Ferrer. El poder es mostra sempre inquiet i violent quan algú actua amb llibertat. Així va passar quan, un vespre, el batlle va aturar uns balls i va arrestar tots els músics contractats pel mateix Surís, provocant un gran enrenou i malestar entre el veïnatge. Tensions d'aquesta mena no tingueren fi ni compte.

Retrat de Pere Caimó, polític federal, diputat a les Corts constituents a Madrid i alcalde de Sant Feliu de Guíxols. AMSFG. Col·lecció Municipal d'imatges (autoria desconeguda/ reproducció de Jordi Gallego).

L'oci d'una població d'uns sis mil habitants es desenvolupava com la de la resta de societats avançades: al carrer, al teatre i als locals socials de les entitats recreatives i de les colles que seran un reflex de la societat ganxona que era plural.

NOUS ESPAIS PER A LA CONVIVÈNCIA

L'oci d'una població d'uns sis mil habitants es desenvolupava com la de la resta de societats avançades: al carrer, al teatre i als locals socials de les entitats recreatives i de les colles que seran un reflex de la societat ganxona que era plural. També ho seran els seus cercles o ateneus.

Més enllà dels rituals al redós del temple i de les tavernes, els cafès i els cellers, es necessitaven nous espais de trobada, de comunicació, per expressar lliurement el nou llenguatge fet de ritmes i melodies, a la llum de festers amb teies enceses, fanals d'oli i atxes. Les colles de veïns llogaven magatzems a la Plaça, al passeig de Maria Cristina [actual passeig del Mar] o al carrer dels Arbres [actual Rambla] per llegir i parlar, i exercint-hi una convivència "imperfectament" ciutadana, perquè alguna que altra vegada l'autoritat els tancava el local perquè hi jugaven a cartes.

La literatura que es llegia als gabinets de lectura creats el 1834 no era una

Sant Feliu de Guíxols industrial. Vista de les naus de la fàbrica Batet amb el port i la badia al fons, cap al 1900. AMSFG. Col·lecció Espuña – Ibáñez (autoría desconeguda).

Vista de l'edifici del Casino La Constància entre 1889 i 1899, abans de la primera ampliació. AMSFG. Col·lecció Espuña-Ibáñez (autoría desconeguda).

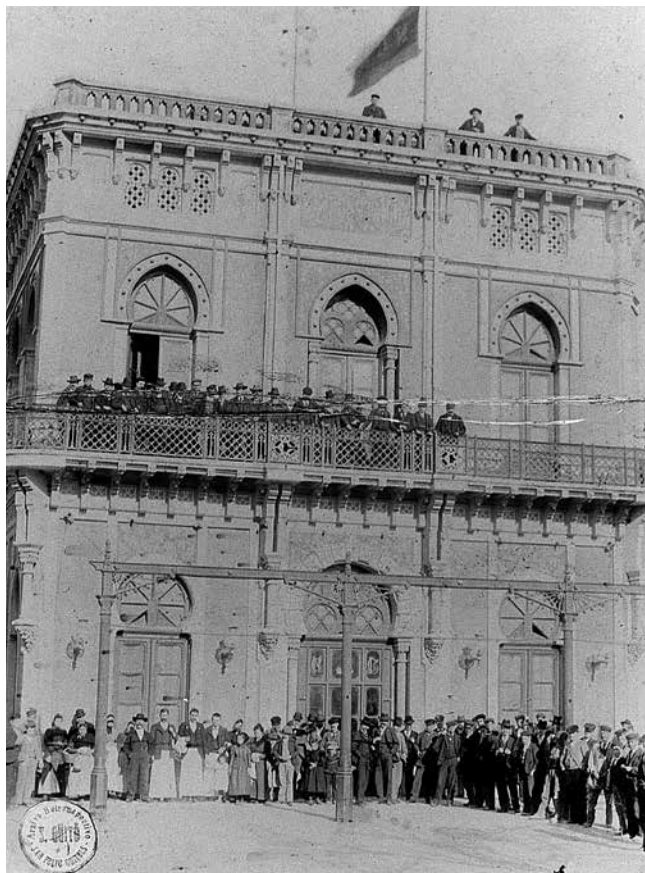
Amb Josep A. Clavé, Joan Goula i Soley i Dionís Baró es desfarà el divorci entre compositors i públic. Els professionals de la música, amb noms, cognoms i drets, seran reconeguts i aplaudits pel poble.

activitat ocasional ni subsidiària en la cultura popular, d'oci, sinó també una forma de transmetre ideologia i contribuir a l'afirmació d'una identitat cultural i política pròpia. Així, la lectura esdevingué més popular, i les publicacions periòdiques eren més habituals. Hi havia culte per la paraula, escrita o oral: pamflets, cançons, almanacs, discursos i conferències.

Fins l'any 1843 no sembla que els guixolencs disposessin d'una sala construïda expressament com a teatre. El teatre Alsina del carrer de la Processó [actual Joan Maragall] fou, doncs, el primer. Els teatres –molt després hi hagué el Goula i el Vidal- se sumaren a l'oferta d'oci que oferien els locals socials de les entitats.

ALTRES RITMES I MELODIES

El cor de cantaires, dins el marc del teatre líric personificava, precisament, les masses populars en acció col·lectiva contra la tirania o qualsevol altre poder establert.

A l'escenificació musical, s'hi afegiren com a novetat la música política, els himnes i les marxes que acompanyaven les celebracions del poder i la Milícia Nacional que se sentien al carrer. Principalment la "Marsellesa", que fou el cant dels primers republicans, d'un fort component revolucionari, que es cantava als teatres, als banquets, als locals socials, i fins i tot a les portes de l'església parroquial, donant la benvinguda a alguna devota processó. S'utilitzava com a arma llançadora i com a tedèum laic. El laïcisme tindrà la seva simbologia i el seu catecisme.

Als cants polítics, s'hi sumaren els romanços o les serenates, les cançons d'amor cantades a la nit, al carrer, quan encara no s'havien constituït les societats corals. Es reunien tres o quatre cantaires aficionats, desconexors del solfeig, i es col·locaven davant de la casa on vivia la noia obsequiada. Acompanyades de guitarres, les cançons de moda eren, gairebé totes, de la col·lecció a publicada *El Cantor de las Herosas* (1847 i 1853). Cants d'amors desgraciats o decebuts, escrits en llengua castellana que els cantants amb prou feines entenien, però que eren entonades per un petit "cor" d'homes. Amb Josep A. Clavé, Joan Goula i Soley i Dionís Baró es desfarà el divorci entre compositors i públic. Els professionals de la música, amb noms, cognoms i drets, seran reconeguts i aplaudits pel poble.

A la fi, l'esperit de la Il·lustració que a l'inici impulsava Antoni de Capmany va inspirar la música i les cançons cantades en català, la llengua dels seus avantpassats guixolencs.

Àngel Jiménez Navarro
Historiador

Vist per la **RECERCA** LES CORALS A SANT FELIU DE GUÍXOLS. LA CORAL CYPSELLA. El cant coral a la nostra ciutat –en els seus inicis, encara vila–, no va restar aliè al caliu del moviment musical que s’havia gestat l’any 1845 amb la creació de l’agrupació coral Aurora que dirigia Anselm Clavé. Sota el lema «Progrés, Virtut i Amor», es van anar constituint diverses societats corals arreu de Catalunya que tenien com objectiu, a més del cant, apropar els obrers cap a un entorn més reivindicatiu i de caràcter social que no hi havia hagut fins aleshores. A Sant Feliu també es van organitzar les primeres entitats locals dedicades al cant coral.

L’any 1861 una sèrie d’entusiastes guixolencs van convidar el mestre Clavé a la vila per tal que dirigís un festival coral durant la Festa Major. És a partir d’aquesta data que podem situar, més o menys ja estructurat, el bressol o base musical del cant coral a Sant Feliu de Guixols. Podem estructurar el seu desenvolupament en tres estadis ben definits: el primer és l’origen de la tradició, entre 1860 i 1879; el segon correspon a la creació de la base musical, de 1880 a 1899; i per últim, el tercer, que és la consolidació, que se situa entre el 1900 i el 1936.

PRIMER ESTADI: 1860 A 1879.

VA SER L’ORIGEN DE L’ENLAIRAMENT MUSICAL DE LA VILA

Per una banda, amb dos excepcionals músics guixolencs fronteres enllà: Joan Goula, i Baltasar Ponsjoan. Per l’altra, un parell de músics locals importan-
tíssims en l’àmbit de l’educació musical: Feliu Palol, i Dionís Baró, ambdós directors de l’orquestra Vella i Nova, respectivament.

Bany d’en Baldomero, a peu de la muntanya de Sant Elm, amenitzats per l’orquestra Garreta, cap al 1900. AMSFG. Col·lecció España-Ibáñez (autoría desconeguda).

A l'altra pàgina, de dalt a baix i d'esquerra a dreta:

Retrat de grup de l'Orfeó Gesòria, dirigit pel Sr. Codina, cap al 1906. AMSFG. Col·lecció Municipal d'imatges (autoría desconeguda).

Retrat del professor Ramon Novi tocant el piano. AMSFG. Fons Ramon Novi (autoría desconeguda).

Retrat de l'Orquestra Nova de Dionís Baró, 1870. AMSFG. Col·lecció Espuña-Ibáñez (autoría desconeguda).

A sota, coral infantil i Coral Cypsel·la a la XX Trobada de corals de centres excursionistes a Santa Maria de Corcó (l'Esquirol), tot just feia quatre mesos que existia Cypsel·la. Maig de 1984. Procedència: Coral Cypsel·la. Isabel Illas (autoría desconeguda).

Així, les circumstàncies professionals i personals de Goula i de Ponsjoan, són ben diferents. En el cas de Joan Goula i Soley (Sant Feliu de Guíxols 1843 – Buenos Aires, Argentina, 1917), nascut en una família benestant, després d'haver rebut les primers nocions musicals a la nostra vila, va marxar a Barcelona quan tenia disset anys, on va estudiar amb el compositor Nicolau Manent. Als vint-i-tres, va ser contractat com a director del teatre líric de Palma de Mallorca, on va fundar l'Orfeó Republicà Balear (1866), predecessor de l'Orfeó Mallorquí (1899). En canvi, Baltasar Ponsjoan i Vall-llobera (Sant Feliu de Guíxols, 1842–1888), d'origen humil, que havia estudiat amb Esteve Alabau, organista del cor parroquial, i més tard amb el mestre Feliu Palol, va haver d'emigrar a l'edat de catorze anys a Montevideo, a l'Uruguai, on va anar a fer d'aprenent de fuster en el taller d'un seu oncle. El 1862 va ingressar per oposició en una banda militar de la capital, on va obtenir la plaça de flauta. Ambdós músics van excel·lir en la seva professió: Goula esdevindria

Caricatura de Joan Goula publicada a la impremta de la Renaixensa. AMSFG. Col·lecció Municipal d'imatges (autoría desconeguda).

Per una banda, amb dos excepcionals músics guixolencs fronteres enllà: Joan Goula, i Baltasar Ponsjoan. Per l'altra, un parell de músics locals importantíssims en l'àmbit de l'educació musical: Feliu Palol, i Dionís Baró, ambdós directors de l'orquestra Vella i Nova, respectivament.

un important director d'orquestra que realitzaria diverses gires arreu d'Europa, alhora que es va fer càrrec de la direcció d'importants teatres, com el Gran Teatre de l'Opera Italiana de Sant Petersburg, Teatre Líric Imperial de Moscou, Teatre Real de Madrid o el Teatre Colón de Buenos Aires. El 1871 va dirigir els famosos concerts de Baden, i sis anys després va compondre l'obra *La Gran Cantata*, dedicada al Tsar de Rússia, Alexandre II, en retornar de la guerra d'Orient (1877). L'any 1910 el mestre Goula va fundar un conservatori de música i cant a Buenos Aires. Sens dubte, va esdevenir un dels directors d'orquestra catalans amb més difusió internacional.

Per la seva banda, Ponsjoan va ser considerat el millor flautista de les repúbliques americanes. Va actuar durant anys al Teatre Colón de Montevideo, on va obtenir grans èxits musicals. Anys després, la societat La Africana de Buenos Aires, a l'Argentina, el va contractar com a director d'aquella entitat. Pels seus mèrits professionals va ser distingit amb el Gran Diploma d'Honor Musical, així com la Medalla d'Or de les Arts de l'Argentina. Va retornar malalt a Sant Feliu, amb la seva esposa i fill, on va morir a l'edat de 45 anys.

Voldria citar, ara i aquí, dos músics locals que van fonamentar les bases educacionals entre els joves guixolencs interessats en la música. Es tracta de Feliu Palol i Estrada (Sant Feliu de Guíxols 1828–1879), i de Dionís Baró i Torrent (Castelló d'Empúries, 1830 - Sant Feliu de Guíxols, 1884). Tots dos, a més d'aplicar mètodes didàctics fins aleshores inexistents, van dirigir les orquestres més representatives de la vila: l'orquestra Vella, dita també Antiga –que en morir Feliu Palol acabaria coneixent-se com a l'orquestra Garreta, que dirigia Esteve Garreta i Roig (Reus, 1850 - Sant Feliu de Guíxols, 1914), pare de Juli Garreta–, i l'orquestra Nova, de Dionís Baró. Baró va ser el primer en organitzar un cor o orfeó de la vila conegut com a Orfeó Guixolenc (1879), que dos anys després guanyaria el primer premi del certamen Sellarés, a Barcelona. Va crear també la coral infantil Josepets (1881),

Voldria citar, ara i aquí, dos músics locals que van fonamentar les bases educacionals entre els joves guixolencs interessats en la música. Es tracta de Feliu Palol i Estrada (Sant Feliu de Guíxols 1828–1879), i de Dionís Baró i Torrent (Castelló d'Empúries, 1830 – Sant Feliu de Guíxols, 1884)

A dalt, les dues primeres fotografies, celebració dels 50 anys de la coral Nova Gesòria, concentració a la porta de l'Ajuntament, 1963. AMSFG. Fons Narcís Masferrer Buxó (autoría desconeguda).

La tercera, actuació de la coral Nova Gesòria, probablement als jardins Juli Garreta, cap als anys 1950. AMSFG. Fons Maria Quintana Ferrandiz (autoría desconeguda).

que posteriorment donaria base als cantaires de les corals Avant i Gesòria de Sant Feliu. També va ser autor de diverses composicions musicals que es conserven a l'Arxiu Municipal.

SEGON ESTADI: 1880 A 1899.

EN AQUEST PERÍODE LA BASE MUSICAL DE LA VILA JA VA ESDEVENIR PROU FERMA, TANT EN L'ÀMBIT DE L'ESPECTACLE COM EN L'EDUCACIONAL

L'orquestra Garreta que, com ja s'ha dit, era la continuació de l'orquestra Vella, de Feliu Palol, va continuar amenitzant vetllades musicals fins a l'any 1910. El 1891 es van fundar dues societats culturals: la Gesòria, dirigida per Ramon Novi i Inglada (Vilafranca del Penedès, 1856 - Sant Feliu de Guíxols, 1931), i l'Avant, menada per Bartomeu Barri. La dècada dels 90 van ser uns anys de gran activitat musical i també de confrontació artística, sense deixar de banda l'antagonisme socioeconòmic i cultural que hi havia entre ambdues entitats: la Gesòria, sembla ser, que es decantava cap al casino dels Senyors, i l'Avant, cap al dels Nois. Amb tot, el nivell musical va ser molt notori entre aquelles corals: l'Avant va obtenir a Besiers (França), el premi d'honor i primer premi d'execució de corals (1892), i la Gesòria, aquell mateix any, el primer premi de la segona secció de masses corals al certamen de Belles Arts, dins dels actes del IV Centenari de Cristòfol Colom, a Barcelona. I ambdues entitats també van actuar a Bilbao i Madrid en els festivals dels cors de Clavé, el 1895 i 1896.

En l'aspecte educacional de la vila cal destacar el mestre Ramon Novi, un dels músics que més va influir en el desenvolupament musical d'aquell decenni; Juli Garreta i Arseni Menció en serien uns dels alumnes més destacats. També va organitzar l'Escolania de Música de la parròquia (1883), així com una escola particular de música de piano i cant (1886); per últim va dirigir la coral Gesòria entre els anys de 1891 a 1899.

A dalt, d'esquerra a dreta:

Retrat de l'orquestra Vella, amb tretze components, 1872. AMSFG. Col·lecció Espuña-Ibáñez (autoría desconeguda).

Retrat de grup dels components de la societat coral Gesòria, dirigida pel professor de música Ramon Novi. Les societats corals promogudes per Anselm Clavé eren un dels pilars per a l'accés a la cultura per part de la classe treballadora en el procés de construcció de la identitat catalana a finals del s. XIX i principis del XX. 21 de maig de 1894. AMSFG. Col·lecció Espuña-Ibáñez (autoría: Jaume Bertran).

Retrat de Grup de la coral Nova Gesòria davant d'un autobús, anys 1950. AMSFG. Fons Maria Quintana Ferrandiz (autoría desconeguda).

TERCER ESTADI: 1900 A 1936.

SANT FELIU JA ERA UNA VILA/CIUTAT MUSICALMENT BEN CONSOLIDADA

A partir de 1902, Juli Garreta i Arboix (Sant Feliu de Guíxols, 1875–1925) va començar a compondre i va ser premiat a diversos certàmens de Catalunya. En aquell temps, l'interès per la música coral a la nostra població va fer eixir una altra agrupació musical anomenada Clavicordi Guixolenc (1902), que va dirigir Francesc Puig i Vilar, i que, l'any següent, es convertiria en l'Orfeó Llevantí, distribuït amb tres seccions de veus: d'homes, senyoretes i vailets. Aquell mateix any les corals Gesòria i Avant es van fusionar i en va resultar l'Orfeó Gesòria (1903-1923) amb un total de 178 cantants sota la direcció del mestre figuerenc Josep Codina i Tarrés. Aquesta entitat orfeonista va oferir la seva millor imatge concertista entre els anys de 1903 a 1910, precisament quan la secció femenina de l'orfeó va decidir de dimitir en bloc, en no estar d'acord amb el nivell artístic que oferia aquella entitat coral.¹ A partir d'aquests anys aquesta societat musical no tindria un paper gaire rellevant en l'aspecte musical de la població, malgrat fer-se càrrec novament de l'orfeó el mestre Ramon Novi (1914-1921). Van ser uns anys molt difícils per a l'entitat que, a més, es van veure agreujats amb l'esclat de la primera Guerra Mundial, i la conseqüent crisi econòmica que va dur a l'atur a una bona part dels obrers de la població.

L'any 1923 naixeria com a continuació d'aquell antic orfeó la Coral Nova Gesòria, dirigida inicialment per Lluís Badosa i Padrosa (Sant Feliu de Guíxols, 1898 - Tremp, 1938), després per Josep M. Vilà i Gandol (Sant Feliu de Guíxols, 1904-1937), i més tard per Rafael Figueras i Auladell (Sant Feliu de Guíxols, 1906-1989). Va ser una entitat coral de vida intermitent, atesa la complicada situació política de l'època. Així, el seu recorregut artístic cal situar-lo entre els anys 1923-1926 (quan l'agrupació va ser suspesa per la dictadura de Primo de Rivera); 1930-1936 (amb l'inici de la Guerra Civil i la posterior postguerra), i va retornar entre els anys 1947 fins a la seva fi, el 1961. Durant aquest tercer estadi a què ens hem referit, es van fundar a la nostra ciutat nombroses còbles i orquestres que van amenitzar durant aquests anys les sardanes, els balls i les revetlles musicals. D'aquestes, en podem destacar La Unió Guixolenc, coneguda com *La Punyalada* (1909-1928); Quintet Garreta (1921-1935); La Principal de Sant Feliu de Guíxols (1928-1932); Orquestrina

1 Dues joves de l'Orfeó Gesòria desenvoluparien una notable carrera dins del camp de la música professional: Adela Anglada i Esteve (1880-1938?), més coneguda com a Edelmira Anglada, i més tard, per matrimoni, com a Edelmira Haars. Pianista-concertista i cantant resident a Barcelona, va ser deixeble d'Ònia Farga. Va arribar a compondre música per a orquestra, així com diverses sardanes. I Concepció Corominas i Prats (1890-1982), filla del metge Vicens de Paul Corominas i Muxach, que a 14 anys va ser enviada a estudiar i perfeccionar el poema dramàtic operístic, a Milà, esdevenint una consumada cantant d'òpera. Va debutar al teatre Rossini de Venècia i va cantar a teatres d'arreu d'Europa, així com d'Amèrica. A Buenos Aires hi va anar contractada com a primera cantatriu del teatre Colón, sota la direcció de la companyia operística del mestre Joan Goula.

Guíxols (1931-1936); Dazzling Jazz i Modern Jazz (1935-1936), o Catalònia Jazz (1936). Dins d'aquestes formacions hi havia músics carismàtics, com els mateixos Josep M. Vilà o Rafael Figueres. També Arseni Roig, Lluís Lloan-sí, Josep Girona, Arseni Menció, Albert Granolleras, Antoni Carbonell, Lluís Garreta o Valentí Rourich, entre molts altres. Un llarg període de gran vitalitat musical que mai més s'ha tornat a donar.

LA CORAL CYPSELLA: L'ENTITAT MUSICAL DE MÉS LLARGA DURADA A LA NOSTRA CIUTAT

Enguany s'acompleixen els 40 anys d'aquesta entitat coral guixolenc que pertany al Centre Excursionista Montclar. De totes les agrupacions corals i orfeonistes que hi ha hagut a Sant Feliu de Guíxols, la coral Cypsellà és la més longeva. Constituïda l'any 1984 amb gent que havia cantat fins aleshores amb la coral Infantil del Montclar (1978), sota la direcció de Josep Lluís Rabassó i Cañellas, aquesta entitat musical es va presentar en públic al concert de Santa Cecília, a la parròquia de la Mare de Déu dels Àngels (Monestir), el mes de novembre de 1984, amb un total de trenta-cinc intèrprets: 15 sopranos, 15 contralts, tres baixos i dos tenors. Al llarg de la seva història la coral Cypsellà ha actuat amb gran èxit a diversos festivals i mostres de cant coral arreu de Catalunya, així com a diferents països europeus (Alemanya, França, Itàlia, Bèlgica, Suïssa, Portugal o Regne Unit). L'any 1991 s'escauria l'audició número cent de l'entitat coincidint amb el tradicional concert de Sant Jordi celebrat al Teatre Auditori Municipal. Dins de la seva formació, i durant aquestes quatre dècades de continuades actuacions, es calcula que hi han passat uns quatre-cents cantaires sota la direcció dels mestres: Josep Lluís Rabassó, Lluís Cavalleria, Josep Ramon Llobet, Monti Galdon, Visi Díaz, i Clàudio Suzin. Sens dubte, una excel·lent projecció de música coral de casa nostra que ha continuat i superat en escriure els camins afalagadors i llorejats que, en segles anteriors (xix i xx), havien iniciat entranyables corals i orfeons guixolencs, com Gesòria, Avant, Llevantí o Nova Gesòria.

Gerard Bussot i Liñón
Investigador

Vist pel **RECORD** ELS PROJECTES DE LA CORAL CYPSELLA. Al llarg de la seva trajectòria, la Coral Cypsella s'ha caracteritzat per la seva vitalitat i iniciativa a l'hora de posar-se reptes i d'emprendre projectes. Al seu desè aniversari, el balanç era de 150 concerts realitzats i d'un repertori preparat amb 150 peces. És impossible resumir tantes experiències en unes poques pàgines, per això aquest escrit desgrana quines han estat les accions més significatives, les que han deixat més empremta, en cadascuna de les etapes que ha viscut la coral, guiada pels seus directors i directores. Tots els qui han dirigit la formació han aportat uns criteris i una manera de fer que, de mica en mica, han anat sumant i modelant el que és Cypsella ara. Sense oblidar, per descomptat, el tarannà de tots els cantaires qui, al llarg d'aquests anys, no han deixat d'il·lusionar-se, gaudir i créixer en aquest fenomen que és Cypsella.

Retrat de grup de la coral a Frankfurt, Alemanya, el pont de l'1 de maig de 1988. Procedència: Coral Cypsella. Montse Homs (autoria desconeguda).

Concert a l'església parroquial sota la direcció del mestre Rabassó, durant la Festa de la cançó de Muntanya, 19 d'agost de 1985. Procedència: El Punt Diari (autoria: Enric Estarll).

Mai no ens haguéssim pensat els que el mes de gener del 1984 érem a la sala gran del Centre Excursionista Montclar que el que ens explicaven sobre la creació d'una coral a 4 veus mixtes perduraria tant en el temps. Al Montclar feia molts anys que hi havia corals infantils i també l'Associació de Veïns de Vilartagues i Tueda de Dalt comptava amb la Coral Rossinyols, cor infantil dirigit per la germana Dolors Gómez. I amb l'acompanyament i suport de famílies que tenien els fills que hi cantaven i la Junta del C.E.M. es va crear la Coral Cypsella com a secció del Centre Excursionista Montclar, nodrint-se de cantaires d'aquests dos cors infantils i de persones joves i adultes que tenien interès en cantar en un cor. Aquest va ser el primer i gran projecte.

La Cypsella ha sigut sempre una coral molt activa i amb ganes de cantar en diversos indrets i amb altres agrupacions corals semblants. I així va ser com el maig del 1988 vam fer la primera gran sortida a l'estranger. Vam anar a **Frankfurt i Darmstadt** (Alemanya). Va estar organitzada per l'ambaixada espanyola a Bonn i per la coral de la parròquia de Sant Maurici de Frankfurt, que celebrava el seu centenari. Va ser un projecte en què, com hem fet amb tots els altres, vam haver de treballar molt per tal de donar contingut a la sortida i als concerts que vam fer. Va ser un viatge reeixit tant en organització com en el desenvolupament de la sortida, els concerts i la dinàmica del grup. Durant el període que en Josep Lluís va ser-ne el director, la Coral va fer dues sortides més: a Lourdes i Mont de Marsant (1990) i a Flix (1992).

Cats va ser un projecte molt viscut per tots els membres de la Coral. Al concert de Santa Cecília el novembre de 1997 i sota la direcció de Lluís Cavalleria, vam cantar 4 números del musical *Cats* ("The Old Gumbie Cat", "Skimbleshanks", "The Railway Cat", "Memory" i "Bustopher Jones") escenificats i amb la col·laboració d'alumnes de l'Escola de Ballet Núria Lloveras de Platja d'Aro.

Va ser la prèvia a poder cantar la totalitat del musical al novembre del 1998, amb en Josep Ramon Llobet de director. Ell es va ocupar de la part musical i va fer un treball extraordinari. Una comissió formada per cantaires es va encarregar de donar forma a tot l'espectacle. Vam haver de pensar en

Va ser un projecte en què, com hem fet amb tots els altres, vam haver de treballar molt per tal de donar contingut a la sortida i als concerts que vam fer. Va ser un viatge reeixit tant en organització com en el desenvolupament de la sortida, els concerts i la dinàmica del grup.

Representació de *Cats* al Teatre Auditori Municipal el mes de novembre de 1998, sota la direcció de Josep Ramon Llobet. Procedència: Coral Cypsella. Isabel Illas (autoría desconeguda).

A les dues pàgines següents, retrat de grup amb Cádiz Suzin al pati de l'Escola de Música, el 25 de juliol de 2024. Procedència: Coral Cypsella. Anna Serra (autoría: Anna Serra).

els moviments que calia fer en cada número, com s'encadenaven les cançons, quin seria el vestuari i els complements més adients per a cadascun d'ells, quin mobiliari faria falta per dur a terme l'espectacle, etc. Aquesta vegada anàvem més enllà de fer un concert coral. Calia incorporar el moviment, cantar-ho tot de memòria i en anglès. Necessitàvem més col·laboradors externs i els vam trobar: en Jordi Riera era l'actor, en Francesc Fargallo i en Pepo Valverde es van encarregar de la luminotècnia, en Manel Castells, del so i en Lluís Marcé era el tramoia. En Dani Riera va ser qui va dissenyar els decorats i la Mònica Pallí, el cartell. També vam tornar a gaudir de la col·laboració de l'Escola de Ballet Núria Lloveras i dels músics Núria Giménez, al piano, Marc Clos, a la bateria, i Jordi Cabarrocas, al baix.

Les crítiques, tant les de la premsa local com les dels assistents a l'espectacle, van ser molt bones. Va ser un projecte on es va fer palesa la nostra força com a col·lectiu. Persones molt diverses, amb potencials diferents però amb moltes ganes que el projecte sortís i sortís bé! Per a la Coral va ser tot un repte!

Amb en Josep Ramon Llobet com a director vam fer tres sortides fora de Catalunya: el 2003 a East Grinstead (Regne Unit), on vam tornar a anar el 2018, quan Visi Díaz era la directora, el 2005 a Madrid i el 2009 a Moena (Itàlia).

Essent la Monti Galdón directora de la Coral, vam col·laborar des del 2011 fins al 2015 amb Pedro Burruezo, músic, periodista i activista. Monti va fer

D'esquerra a dreta:

Concert de Cypsella l'any 1994, sota la direcció de Josep Lluís Rabassó. Procedència: CRDI. Fons El Punt Avui (autoria desconeguda).

Retrat després d'un sopar, el 30 d'abril de 2023, durant l'estada de la coral a Braga i Abade de Neiva, Portugal. Procedència: Coral Cypsella. Gabriel Mir (autoria desconeguda).

Moment del *Musical anys 60* de Cypsella, sota la direcció de Monti Galdón, al Teatre Auditori Municipal Narcís Masferrer, el 29 i el 30 de maig de 2010. Procedència: Coral Cypsella. Bego Matesanz (autoria desconeguda).

Retrat de grup dels membres de la Coral Cypsella a l'església parroquial del monestir, el Nadal de l'any 2013. Procedència: Coral Cypsella. Bego Matesanz (autoria: Bego Matesanz).

A sota, un moment de l'espectacle *Cants de la Mediterrània* de la Coral Cypsella sota la direcció de la Monti Galdón, 13 de maig de 2014. Procedència: Coral Cypsella (autoria desconeguda).

Vam haver de pensar en els moviments que calia fer en cada número, com s'encadenaven les cançons, quin seria el vestuari i els complements més adients per a cadascun d'ells, quin mobiliari faria falta per dur a terme l'espectacle, etc. Aquesta vegada anàvem més enllà de fer un concert coral.

els arranjaments a les cançons de Burruezo per tal que la Coral Cypsella pogués fer-hi els cors. Fruit de la col·laboració, Burruezo & Bohemia Camerata (els grup de músics que l'acompanyaven) van publicar el 2013 *Misticíssimus Coralliummm* juntament amb la Coral Cypsella, obra inspirada en poetes místics del món medieval i en músiques on eren presents els sons de l'Al-Andalus, els aires sefardites, les melodies dels antics trobadors, etc., construint un discurs contemporani ple de llum, de tradició i alhora transgressor.

La Coral Cypsella es va integrar molt bé en aquest discurs i va contribuir a crear peces amb una bellesa melòdica i harmònica notable.

Per als cantaires va ser una experiència increïble, tant en l'àmbit musical com en el personal. Vam cantar en escenaris i festivals que no haguéssim imaginat mai, vam viure l'experiència de formar part d'un cor acompanyant unes músiques magnífiques i vam conèixer persones formidables. No podem fer altra

Per als cantaires va ser una experiència increïble, tant en l'àmbit musical com en el personal. Vam cantar en escenaris i festivals que no haguéssim imaginat mai, vam viure l'experiència de formar part d'un cor acompanyant unes músiques magnífiques i vam conèixer persones formidables.

cosa que hem d'agrair a la generositat tant d'en Pedro com de la Monti.

Però anteriorment, havíem fet un projecte propi de la Coral, una mica enllaçant amb la tasca feta en la presentació del musical *Cats*. Aleshores era la Monti la directora de la Coral. Vam escenificar **cançons dels anys 60-70**, amb vestuari, escenografia, etc., adient per a la música de l'època. Vam tenir la col·laboració de l'Associació d'Amics de la Música dels anys 60 de Sant Feliu de Guíxols, que va explicar a través dels mitjans audiovisuals les diferents peces i va fer al·lusions a diferents aspectes de l'època. Tota una grata experiència de treball en equip i de coordinació amb l'Associació.

També amb la Monti, vam presentar el projecte ***Cants de la Mediterrània***, un projecte centrat en la música tradicional i popular de tot l'arc mediterrani. La Monti va arranjar per a cor a 4 veus mixtes les peces que no ho estaven i vam incorporar a l'espectacle les que va considerar oportunes de les que ja eren per a cor. Va ser un muntatge audiovisual brillant. Els cantaires formàvem part del decorat, que eren imatges relacionades amb la temàtica de cadascuna de les cançons i projectades sobre un ciclorama (que ens va cedir l'Agrupació Teatral Benet Escriba). Les imatges van ser buscades per l'Associació fotogràfica i cinematogràfica de Sant Feliu de Guíxols. Eren fantàstiques. La Isabel Cullell va ser la conductora de l'acte. I també músics en directe: Sergi Alpiste, violí; Miquel Muñiz, violí i oboè; Marina Prat, violí; Pau Rivero, violí; Marçal Muñiz, violí; Estel Lloveras, viola; Marc Escobar, violoncel.

El *Cants de la Mediterrània* ens va conduir a un escenari molt ric d'humanitat diversa, arrelat al mar Mediterrani i al sentiment d'espiritualitat comú dels habitants de les seves ribes.

L'any 2013 vam anar a Berna per tal de fer un intercanvi amb el **Cor Männerchor de Üetligen** (Suïssa). Recordarem, els que hi vam anar, l'*Alphorn*, el corn suís, i la cantada de *Jodel*, el cant tradicional suís. I sens dubte, la visita a la fàbrica de xocolata Cailler.

Quan penso en tots aquests anys cantant i vista la trajectòria que ha anat seguint la coral, me n'adono que el més gran projecte que hem dut a terme ha estat la mateixa coral. Cada director ha fet la seva aportació, important en cada període. Cada cantaire ha treballat per tal de tirar endavant el cor.

Amb la Visi Díaz a la direcció, vam anar a **Mons i Brussel·les** l'any 2016; un agradable viatge ple d'harmonia. La pandèmia va desdibuixar el fer de la Coral, però vam seguir endavant.

El 2023 la Coral vam fer un intercanvi amb el **Coro Magistrói de Barcelos**, que ens va acollir a Portugal. Ja era Cláudio Suzin el director del Cor. I dins dels actes de celebració del **40è Aniversari de la Coral Cypsella** (2024), Cláudio Suzin ens va encoratjar a encetar un projecte cooperatiu amb dues corals més i una orquestra simfònica. Era *En el saló de Sir Edward Elgar*. Una primera part tocant el *Concert per a Violoncel* d'E. Elgar on Jaume Ferrer era el solista. I una segona part on juntament amb la Coral Croscat i el Cantabile Cor de Cambra d'Olot i amb l'Orquestra Simfònica Méditerranée de Canet de Rosselló (dirigida per François Ragot) vam cantar *From de Bavarian Highlands*, una obra d'E. Elgar. Es tracta d'una obra simfonicocoral, vistosa, plena d'energia, amb una orquestració generosa i un paper coral absolutament protagonista. L'alegria que transmet, la immediatesa que arriba a l'oient amb la seva fàcil comprensió musical i la descripció d'elements de la vida quotidiana tenint com a teló de fons els paisatges alpins, són les raons que van captivar Cláudio Suzin per dur a terme aquesta obra en aquest ambiciós projecte. Mai la Coral no havia fet res semblant. Va ser tot un repte.

Mentre estic escrivint aquestes línies, la Coral està a punt de dur a terme el darrer projecte d'aquesta celebració dels 40 anys cantant, els moments corals de l'*Oratori de Nadal* de J. S. Bach.

Quan penso en tots aquests anys cantant i vista la trajectòria que ha anat seguint la coral, me n'adono que el més gran projecte que hem dut a terme ha estat la mateixa coral. Cada director ha fet la seva aportació, important en cada període. Cada cantaire ha treballat per tal de tirar endavant el cor. I sempre amb el suport del Centre Excursionista Montclar, del qual som una secció més des dels inicis.

Aquest gran projecte que és la **Coral Cypsella** no hagués estat possible sense la tenacitat, l'esforç, la il·lusió i el compromís dels directors i directores, cantaires i també de les nostres famílies que ens han acompanyat i donat suport en tot moment.

Moltes gràcies a tots els que heu fet possible que la música i sobretot el cant coral m'hagi acompanyat i omplert de goig durant tants anys.

Montserrat Homs Mir
Cantaire

Concert *Misticissimus* de Pedro Burruazo amb la Bohemia Camerata i Cypsella sota la direcció de Monti Galdón, a la parròquia, l'any 2013. Procedència: CRDI. Fons El Punt Avui (autoria: Xavier Castillon).

Concert del 6 d'octubre de 2012, amb motiu de l'intercanvi amb el cor suís Männerchor Üetligen. Procedència: Coral Cypsella. Mireia López Torrent (autoria desconeguda).

Vist per l'**ACTUALITAT** UN ANY PER CELEBRAR. La Coral Cypsella ha estat la formació d'aquestes característiques amb més recorregut i continuïtat de Sant Feliu de Guíxols. A més de fer un repàs de la seva trajectòria, tan prolífica a nivell de projectes, intercanvis i repertori, ens hem proposat exposar el seu funcionament i dinàmiques de primera mà, a partir del testimoni d'un dels seus membres. L'article també explica amb detall els objectius i activitats que s'han proposat amb motiu de la celebració d'un aniversari tan representatiu com són els 40 anys. De tots els que ha celebrat la coral durant la seva existència, sens dubte, aquest ha estat el que ha comptat amb un programa més extens i variat, gràcies a l'experiència i el bon fer acumulats per aquesta família musical després de dècades de treball intens i vivencial.

Realment, no ha estat una tasca gens fàcil escriure sobre el moment actual d'un grup humà tan actiu com és la Coral Cypsella, i encara ho ha sigut menys intentar ser objectiu per parlar d'un col·lectiu tan estimat com és aquest. Per tal d'entendre l'actualitat de la Coral Cypsella cal que ens traslladem uns anys enrere. A causa de la pandèmia, durant divuit mesos les activitats de la coral es van haver d'aturar i, amb l'excepció del mes d'octubre de 2020, no es van poder reprendre els assajos fins el setembre del 2021.

Els membres de Cypsella, pregoners de la Festa Major de 2024, al passeig el 31 de juliol. Procedència: Coral Cypsella (autoria: Pere Carreras).

Malauradament, aquesta tornada a una normalitat que podríem anomenar imperfecta (perquè calia cantar amb mascaretes i mantenir les distàncies de seguretat), no va ser tan plàcida com caldria desitjar, ja que la nostra direc-

Un grup d'unes quaranta persones, ben preparat i amb moltes ganes de reprendre l'activitat, posseïdor d'un bon nivell musical, en gran part gràcies a la feina dels cinc directors i directores anteriors, les estimades i estimats Josep Lluís Rabassó, Lluís Cavalleria, Josep Ramon Llobet, Monti Galdon i Visi Díaz.

tora, la Visi Díaz, ens va anunciar que deixava la direcció després de més de cinc anys al capdavant de la Coral Cypsella, fet que ens abocava a iniciar la recerca d'un nou director/directora, una tasca que acostuma a ser feixuga i frenètica perquè el ventall de possibilitats no és gaire extens i el temps sempre empeny.

Tot i que inicialment sonaven alguns noms, ja des de bon començament l'opció més del gust de tots era en Cláudio Suzín Rodríguez¹, amb qui finalment es va arribar a un acord i que des d'aleshores és el director de la Coral Cypsella. En Cláudio Suzín ja era un vell conegut pels cantaires perquè havia coincidit en diverses ocasions amb una de les dues corals que dirigeix. En Cláudio és un director musicalment atrevit i meticulós, amb grans dots tècniques i molta capacitat de treball. Durant els assajos es mostra enèrgic i resolutiu, amb molta facilitat per traslladar amb claredat instruccions que de vegades són molt complexes de manera que semblin molt senzilles i accessibles. Els assaigs amb en Cláudio són intensos, molt apassionants, sense temps per l'avorriment. S'aprofita, literalment, del primer a l'últim segon.

En aterrar a Sant Feliu, en Cláudio es va trobar amb un grup d'unes quaranta persones, ben preparat i amb moltes ganes de reprendre l'activitat, que posseïa un bon nivell musical, en gran part gràcies a la feina dels anteriors, els estimats Josep Lluís Rabassó, Lluís Cavalleria, Josep Ramon Llobet, i les estimades Monti Galdon i Visi Díaz². I ara que coneixem una mica millor a en Cláudio i les circumstàncies que el varen dur a col·locar-se al capdavant de la nostra entitat, és el moment de comentar-ne una mica les característiques i el funcionament.

Actualment, la Coral Cypsella la formen trenta-set persones de totes les edats i de fins a vuit nacionalitats diferents. La disposició dels cantaires segueix el disseny tradicional que divideix els components en quatre cordes d'acord amb els registres de les diferents veus; així, trobem catorze sopranos, vuit contralts, vuit tenors i set baixos. Però en cas que la partitura ho requereixi, totes les cordes tenen la possibilitat de subdividir-se en diferents seccions; aquesta capacitat dota a la formació d'una gran flexibilitat i l'habilita per treballar obres de gran complexitat polifònica.

Els assaigs setmanals, amb una durada de dues hores, tenen lloc els divendres a partir de les 21 h. Però aquí no s'acaba la feina col·lectiva, perquè a part i de manera independent, les diferents veus es troben per aprofundir i repassar els petits detalls de les corresponents aportacions al conjunt. En aquesta mena d'assaigs és on es fa palesa la importància de la figura dels cap de corda, que són cantaires amb bons coneixements musicals que es fan càrrec d'aquestes pràctiques, previ consens amb la direcció dels punts a on cal parar més esment.

1 <https://www.conservatoriliceu.es/es/professors/claudio-suzin/>

2 Ordre cronològic

La disposició dels cantaires segueix el disseny tradicional, que divideix els components en quatre cordes d'acord amb els registres de les diferents veus; així, trobem catorze sopranos, vuit contralts, vuit tenors i set baixos. Però en cas que la partitura ho requereixi, totes les cordes tenen la possibilitat de subdividir-se.

Però sense un intens treball individual res del comentat fins ara tindria sentit, ja que cada cantaire ha d'assumir, dintre de les seves possibilitats, una part important de la preparació de les cançons. Aquest esforç és molt necessari per no entorpir el normal desenvolupament del treball en grup. Així doncs, la preparació de qualsevol cançó, per senzilla que sembli, amaga al seu darrere un gran esforç i un munt d'hores de treball.

Com es pot veure, la formació i preparació musical està molt ben coberta pel director, els caps de corda i l'estudi individual, però també cal potenciar els coneixements tècnics, i per això comptem amb dues col·laboradores de luxe: les mezzosopranos Montserrat Bertral³ i Begoña Navarro⁴. El treball amb aquestes dues cantants líriques professionals es centra, principalment, en la tècnica de cant, per aprofundir i millorar en aspectes com la posició anatòmica, la respiració, la projecció de la veu i la interpretació, característiques que, entre d'altres, tenen gran importància en l'obtenció d'uns resultats satisfactoris.

Un cop conegut el funcionament, ha arribat el moment de centrar-nos en les activitats d'aquest 2024, amb la celebració del 40è Aniversari de la Coral Cypsellà. Tal vegada, el moment en què es posa en marxa tota la maquinària per preparar els actes de l'aniversari va ser el desplaçament fins a la ciutat portuguesa de Barcelos. L'ajuntament de la vila ens va convidar a participar en el VIII Encontro Ibérico de Coros de Barcelos que es va celebrar els dies 29 i 30 d'abril del 2023. Als dos concerts compartíem cartell amb l'Orfeao Limiano⁵ de Ponte de Lima i la Coral Magistrói, com a cor local.

Podem considerar aquest viatge com la gènesi del primer gran acte de l'aniversari, la interpretació de *Scenes From the Bavarian Highlands* del compositor britànic Sir Edward Elgar⁶. El projecte era molt ambiciós, calia reunir una gran massa coral i acompanyar-la d'una orquestra simfònica. Tocava arremangar-se. Per tirar-ho endavant vàrem comptar amb dues corals amigues dirigides pel mateix Claudio: el Cantabile Cor de Cambra⁷ i la Coral Cros-cat, ambdues d'Olot, i l'Orchestre Symphonique Méditerranée⁸ de Canet en Roussillon, sota la batuta de François Ragot.⁹ Des d'un bon començament, el ritme de treball va ser molt intens i com no podia ser d'altra manera, el resultat va ser espectacular.

Però no cal que ens avancem, ja que durant la tardor del 2023 va aparèixer la possibilitat de fer un concert de bandes sonores amb el Cor Harmonia i l'Orquestra Simfònica de Calella, dirigides per Quim Piqué¹⁰, i evidentment vam acceptar el repte de preparar-ho a correu. El dia 26 de novembre, vam concórrer puntualment a la cita, a la Sala Mozart de Calella, amb gran èxit de públic. Val a dir que per molts de nosaltres era la primera experiència acompanyats d'una orquestra d'aquestes dimensions, un bon bagatge pels concerts que s'acostaven.

D'esquerra a dreta i de dalt a baix:

Vista del Teatre Auditori Narcís Masferrer durant l'actuació de la Coral Cypsellà, dins la celebració del 40è aniversari, el 16 de març de 2024. Procedència: Coral Cypsellà. Josep Homs (autoria: Josep Homs).

Antònia Garcia guanyadora del concurs intern per triar el logo de la Coral, el 27 de març de 2024. Procedència: Coral Cypsellà (autoria desconeguda).

Espera al Teatre Auditori Narcís Masferrer abans de l'actuació de la Coral Cypsellà, dins la celebració del 40è aniversari, el 16 de març de 2024. Procedència: Coral Cypsellà. Josep Homs (autoria: Josep Homs).

3 <https://redmusix.com/artista/montserrat-bertral-ribas/>

4 Integrant del Coro Nacional de España

5 <https://pontedelimacultural.pt/as-pessoas-subpag.asp?t=paginas&pid=1906&mpid=1326>

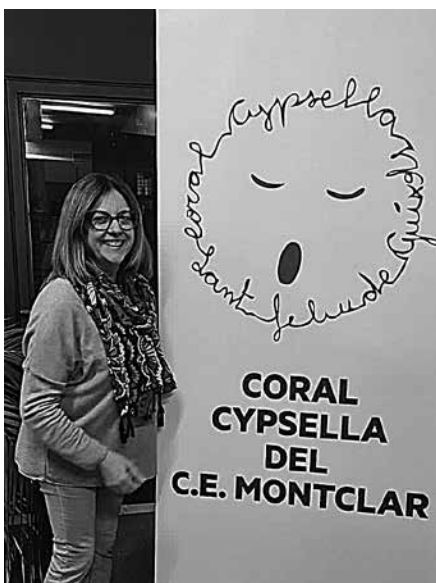
6 <https://www.musicaclasica.info/compositores/edward-elgar/>

7 <https://cantabilecordecambra.blogspot.com/pl/pres.html>

8 <http://www.orchestresymphoniquedecanet.fr/>

9 https://fr.wikipedia.org/wiki/Fran%C3%A7ois_Ragot

10 https://ca.wikipedia.org/wiki/Joaquim_Piqu%C3%A9_Calvo

Coral Cypsella fent el pregó de la Festa Major, el 31 de juliol de 2024. Procedència: Coral Cypsella (autoria: Pere Carreras).

A l'altra pàgina, d'esquerra a dreta i de dalt a baix:

Espera al Teatre Teatre Auditori Narcís Masferrer abans de l'actuació de la Coral Cypsella, dins la celebració del 40è aniversari, el 16 de març de 2024. Procedència: Coral Cypsella. Josep Homs (autoria: Josep Homs).

Antoni Escobar presentant la taula rodona *Cant Coral i Societat a Sant Feliu i a Catalunya*, el dia 21 de setembre al TAM Narcís Masferrer. Procedència: Coral Cypsella (autoria desconeguda).

Taula rodona del 21 de setembre, d'esquerra a dreta: Joaquim Rabaseda, fent de moderador, Pablo Larraz, Juanjo Grande, Gerard Bussot i Àngel Jiménez. Procedència: Coral Cypsella (autoria desconeguda).

I així arribem a aquest any 2024 i a tots els actes commemoratius del 40è Aniversari de la Coral Cypsella. El 10 de març, amb la preestrena de *Scenes From the Bavarian Highlands* a l'Auditori de la Mercè de Girona, acompanyats del pianista guixolenc Ferran Cullerell¹¹, iniciàvem el cicle de quatre concerts programats amb la representació d'aquesta peça. El 16 de març, amb el TAM Narcís Masferrer ple a vessar, es va celebrar l'estrena a Sant Feliu, amb l'acompanyament de l'Orchestre Méditerranée. El concert es va dividir en dues parts, la primera a càrrec del violoncel·lista guixolenc Jaume Ferrer Moreno¹², acompanyat per l'orquestra. Per fer la segona part, a dalt de l'escenari ens vam aplegar noranta cantaires i els més de cinquanta músics de l'orquestra. El resultat va ser espectacular, un d'aquells concerts que difícilment podrem oblidar. I l'endemà, ben d'hora, amb les notes de *The marksmen*¹³ ressonant encara a les orelles i ja alliberats de la pressió de la

11 <https://acimc.cat/soci/ferran-cullerell-2/>

12 <https://talentsetvioloncelles.com/index.php/jaume-ferrer-moreno/>

13 Cançó que tanca *Scenes From the Bavarian Highlands*

Com hom pot imaginar, en el moment d'escriure aquestes línies tota la Coral estava involucrada a fons en l'estudi i preparació de les peces corals de l'Oratori de Nadal.

primera representació, ens enfilàvem al bus per repetir el concert a Canet-en-Roussillon, amb el mateix èxitós desenllaç del dia anterior.

Després d'aquest inici d'any farcit d'activitats, la relativa calma dels mesos d'abril i maig va ser molt ben rebuda per preparar els propers compromisos, perquè el mes de juny es tornava a presentar força mogut. A començaments de juny, i emmarcat en els actes de celebració del 40è Aniversari, ens van visitar els companys de la Coral Magistró de Barcelos, amb qui vam compartir dues jornades amb molta música, tant a dalt com a baix de l'escenari. El dia 8, amb un concert celebrat al Monestir i, el dia 9, a la parròquia de Sant Josep de Girona, en aquest cas acompanyats per la Coral La Farinera de Girona.

Just una setmana més tard, i com que la Coral Cypsella és una secció del Centre Excursionista Montclar (CEM), ens vam fer càrrec de l'organització de la LVII Festa de la Cançó de Muntanya, amb la presència de vuit formacions corals d'arreu del nostre país. Finalment, el 22 de juny tancàvem el cicle de *Scenes from the Bavarian Highlands* a Olot, celebrant el 50è de la Coral el Croscat.

Però la música no s'atura i un cop superats els concerts i compromisos esmentats més amunt no quedava temps per la relaxació, havíem d'iniciar la preparació de l'altra gran fita musical de l'any *Els Moments Corals de l'Oratori de Nadal* de J.S. Bach. Aquesta obra consta de quinze peces de música barroca d'una gran complexitat i en una llengua, l'alemany, a la que no estem gaire avesats. Un repte majúscul, sense cap mena de dubte.

D'altra banda, l'alcalde de la ciutat, Carles Motas, ens va honorar nomenant-nos pregoners de la Festa Major. I com que ningú hagués entès que la Coral Cypsella no cantés, vàrem adaptar un seguit de cançons populars per expressar aspectes d'actualitat de la ciutat i algunes de les nostres inquietuds, tot plegat amb barrets amunt i avall.

Per començar el nou curs musical, el dia 21 de setembre es va celebrar, al TAM Narcís Masferrer, una interessant taula rodona amb el títol de "Cant Coral i Societat a Sant Feliu i a Catalunya", amb la participació dels historiadors Àngel Jiménez¹⁴ i Gerard Bussot, i els directors Juanjo Grande¹⁵ i Pablo Larraz¹⁶, moderats pel musicòleg Joaquim Rabaseda¹⁷. Les aportacions dels quatre ponents ens va oferir moltes dades del passat del moviment coral a la ciutat i sobre la importància del fet musical a la societat actual. L'acte va finalitzar amb la interpretació de peces de l'*Oratori de Nadal*, de *The Bavarian Highlands* i la sardana "Juny" amb lletra de la poetessa guixolencà Àngela Ribas, acompanyats per la Coral de l'Escola de Música.

Paral·lelament a tot el que estem explicant, s'ha estat gestant una exposició itinerant sobre els quaranta anys d'existència de la Coral, que veurà la llum

¹⁴ <https://portalgironi.cat/index.php/fonts/fonts-bibliografia/2809-autors/3753-autor-jimenez-navarro-angel>

¹⁵ <https://www.juanjogrande.com/>

¹⁶ https://ca.wikipedia.org/wiki/Pablo_Larraz_Dalmases

¹⁷ <https://www.esmuc.cat/professorat/joaquim-rabaseda/>

Només ens resta convidar-vos als esdeveniments següents i, naturalment, a tots els nostres concerts, perquè després de tants esforços no hi ha res que ens faci més feliços que oferir-vos el fruit de tant treball.

abans de l'edició d'aquest text, on podeu informar-vos d'activitats, anècdotes, desplaçaments i, per descomptat, sobre els directors que ens han guiat durant aquests quaranta anys.

Com hom pot imaginar, en el moment d'escriure aquestes línies tota la Coral estava involucrada a fons en l'estudi i preparació de les peces corals de *l'Oratori de Nadal*. La interpretació va ser el dia 1 de desembre al TAM Narcís Masferrer, a on vàrem gaudir de l'acompanyament d'una orquestra especialitzada en música del Barroc i dues grans cantants líriques guixolenques, la soprano Tina Gorina i la mezzosoprano Gina Reyner. Ja des dels assaigs podíem entreveure que seria una jornada musical tan espectacular, que restaria molt temps ancorada a la nostra memòria.

I com a darrer acte, s'està treballant en la celebració d'un concert amb l'acompanyament dels antics cantaires que ho desitgin. No oblidem que al llarg d'aquestes quatre dècades, unes quatre-centes persones han format part, en un moment o altre, de la Coral Cypsella.

I fins aquí hem arribat amb aquest repàs de l'actualitat de la Coral Cypsella i només ens resta convidar-vos als esdeveniments següents i, naturalment, a tots els nostres concerts, perquè després de tants esforços no hi ha res que ens faci més feliços que oferir-vos el fruit de tant treball.

Pere Moreno Jiménez
Cantaire

L'ANTONI ESCOBAR

ha fet del cant un propòsit de vida; malgrat que la seva feina requereix una gran disponibilitat, sempre ha trobat la manera de reservar setmanalment el nombre d'hores necessari per gaudir de la música. Ha cantat des de ben petit i ha estat en diferents formacions corals experimentant amb estils diversos, però sempre des del compromís personal i l'autenticitat. Afirmar que el cant que emociona el públic només és possible quan els cantaires el fan des de la sinceritat, amb la confiança que dona la bona feina feta. Amb la Coral Cypsella hi té un vincle especial, ja que l'Antoni n'és membre fundador i també president des de fa molts anys.

L'Antoni Escobar Valle és nascut a Sant Feliu de Guíxols fa 58 anys, concretament el 2 de maig de 1966. Els seus pares eren nascuts a Extremadura, a la província de Badajoz, a tocar de Portugal. El pare era d'Hornachos i la mare, de Puebla del Maestre, dues poblacions properes connectades amb la Serra Gran d'Hornachos. La família, amb 5 germans, vivia als pisos de la Caixa. El parvulari, va anar a fer-lo a l'escola bressol "Els Caganers", una escola actualment desapareguda, que estava situada al carrer Garrofers. Després va ser alumne dels Estudis Nous, que és el nom popular del Gaziell. En acabar l'Educació General Bàsica, que actualment equivaldria a la Primària i al 1r cicle d'ESO, va anar a Formació Professional, que era a les Vetlladores. Allà va estudiar 2n Grau Administratiu, de manera que la seva vida laboral ha transcorregut en els àmbits de gestió i comercial de diferents empreses. En els seus records d'infantesa, el cant hi té un paper destacat. Amb 11 anys ja cantava a la Coral Rossinyols, que havia estat promoguda per l'Associació de Veïns de Vilartagues, una entitat molt dinàmica que va tenir un gran pes com a agent social i cultural. La direcció d'aquell cor infantil anava a càrrec de la Dolors Gómez, monja vedruna. Quan tenia 17 anys va entrar a la Coral Cypsella del Centre Excursionista Montclar, una formació que tot

just acabava de néixer: era el gener de 1984. Abans d'entrar a la coral, al Montclar tan sols hi havia anat per anar al cinema els caps de setmana. En la música ha estat força autodidacte, encara que, de gran, ha estudiat solfeig i una mica de piano a l'Escola de Música. La seva gran il·lusió és seguir amb el piano quan disposi de més temps, després de la jubilació. De cor, comenta que es considera molt afortunat perquè totes aquestes experiències les pot compartir amb la seva esposa, la Montse Homs.

Què representa la música per a vostè?

És el meu *hobby* principal, també m'agrada caminar per la muntanya i passejar amb el meu gos, en Hachi. De tant en tant, participo en les sortides obertes del Montclar. També crec que cuidar les amistats és molt important, també ho tinc molt present en la meua vida. És una sort que la Montse també és una "malalta de música", això influeix molt i facilita la participació en les corals.

De quines corals forma part actualment?

Ara tots dos, la Montse i jo, formem part de la Coral Cypsella del Centre Excursionista Montclar, a Sant Feliu de Guíxols, i del Cor de l'Empordà, amb seu a Verges. Anteriorment, vaig formar part del Gospel Viu Choir durant 13 anys. Aquesta experiència també va ser molt gratificant, voltant per tot Catalunya. Era

una formació musicalment exigent, molt professionalitzada, dirigida per Moisès Sala. El director és una persona amb gran carisma. Ser-ne membre requeria un gran compromís, però també va ser molt positiu com a cantant amateur, pel fet de cantar en escenaris catalans mítics, com el Palau de la Música Catalana, Auditoris de Barcelona i Girona i el gran Teatre del Liceu. Vaig plegar el març del 2023 perquè no podia seguir amb el compromís que requeria aquest magnífic grup i alhora cercava poder dedicar més temps a un tipus de música com és la sacra, que m'encanta, per exemple.

En quina coral la pot fer la música sacra?

Al Cor de l'Empordà, aquest cor hi està especialitzat. Ha interpretat el *Rèquiem* de Mozart, el *Messies* de Händel, la *Passió segons Sant Joan* de Bach i estem treballant actualment *La creació* de Haydn. A la Coral Cypsella també s'ha preparat una part del repertori d'aquest gènere. El director, en Clàudio, ha donat un bon impuls a la coral. Aquestes peces requereixen molt d'estudi. Jo fins i tot aprofito els desplaçaments en cotxe per estudiar, escoltant àudios.

Quina vinculació hi ha tingut amb la coral? Des de quan en forma part?

Amb la Coral Cypsella hi sóc des de l'inici, fa quaranta anys, en sóc membre fundador. Faig també de president, des de fa molts anys, ni me'n

Retrat d'Antoni Escobar a l'Arxiu,
setembre de 2024. AMSFG. Col·lecció
Municipal d'imatges (autoría:
Salvador Estibalca).

recordo exactament quants! Em penso que és la meua manera de ser, estic sempre disposat a col·laborar i això fa que estigui sempre embolicat. No hi ha manera de deixar-ho, però també em fa molta il·lusió.

Suposo que no deu ser fàcil...

No tot són flors i violes, hi ha fases més crítiques, quan cal batallar perquè tot segueixi i es mantingui... Procurar que la nau es mantingui sobre les aigües. Els directors hi tenen molt a veure, marquen molt l'estil i les dinàmiques de la coral. Si no s'impliquen com a persones, si ho agafen només com una feina és una altra cosa. Però a Cypsella sempre hem tingut directors molt implicats, que cerquen el millor de la coral: el repertori, els concerts, l'ambient, els projectes...

Què es proposen a la coral?

Com a mínim, l'objectiu és fer actuacions dignes, és a dir, amb el repertori preparat i a punt de cantar. Si no, es pateix molt davant del públic i això es transmet. Cal somriure, estar concentrat, tenir respecte pel que fas, en definitiva, tenir una actitud professional. El públic ho rep! També, de mica en mica, hi ha la voluntat de tenir un repertori amb més dificultat. La Coral Cypsella s'ha fet un nom, és coneguda i es compta amb ella quan s'organitzen esdeveniments. Sempre hem procurat deixar una bona empremta als llocs on hem anat. Crec que la feina s'ha fet bé, es fa bé.

A sota, Toni Escobar amb Carme Arasa, aleshores presidenta del Centre Excursionista Montclar, durant la inauguració de l'exposició realitzada en el Museu de la Juguina amb motiu dels 20 anys de Cypsel·la, del 28 de març al 4 d'abril de 2004. Procedència: Coral Cypsel·la. Montserrat Homs (autoria desconeguda).

A l'altra pàgina:

XXII Festa de la Cançó de Muntanya a Santa Maria del Coll, el 20 d'abril de 1986 (Garrotxa). Procedència: Coral Cypsel·la. Margarita de Blas (autoria desconeguda).

Antoni Escobar durant la representació de Cats al Teatre Auditori Narcís Masferrer els dies 7 i 8 de novembre de 1998, sota la direcció de Josep Ramon Llobet. Procedència: Coral Cypsel·la. Montserrat Homs (autoria desconeguda).

Com va néixer Cypsel·la?

Li van demanar a en Josep Lluís Rabassó que se'n fes càrrec, principalment perquè els nois i noies del Cor Infantil del Montclar i els del Cor Rossinyols es feien grans i havien de plegar i molts d'ells volien continuar vinculats amb el món coral. Ell havia arribat de Barcelona i treballava a Santa Cristina, a Sexto Continente. Va acceptar-ho, va fer una prova i va funcionar!

Quin ambient hi havia?

Érem molt joves, la mitjana d'edat era de vint anys. Hi havia un ambient de germanor, es va crear un vincle de molta amistat. Com que tots érem de la mateixa edat més o menys, alguns ja érem amics a fora i llavors vam ampliar el cercle, hi havia un nucli molt unit. Ens trobàvem després de les activitats de la coral. Al cap de poc s'hi van afegir alguns pares i va anar molt bé, perquè van donar gruix a la coral. De fet, hi havia famílies senceres que venien a cantar, com els Lecuona, els Granolleras, els Quintana i la família del mateix Rabassó.

Com es va escollir aquest nom?

Això em té ben intrigada...

En Josep Lluís Rabassó va fullejar el nomenclàtor de la zona per escollir noms. Així va trobar el nom de *Cipsela*, però el trobava massa dur de pronunciar tal com era. Li va donar voltes i, al final, va proposar el mot *Cypsel·la*, perquè tenia una sonoritat musical. Va anar així...

Quins objectius tenia a l'inici?

Volia fer un repertori català, sobretot de cançons de muntanya als inicis,

ja que la coral estava vinculada a un centre excursionista. Això va ser durant el primer i el segon any, però de seguida va voler incorporar peces amb més dificultat vocal. Al repertori, els objectius musicals els marca el director. En general, es tractava i es tracta de gaudir amb la música. També hi ha un aspecte de punt de trobada en l'àmbit social, encara que sempre hi ha qui no es vincula tant, qui només ve a cantar i després marxa.

Quants cantaires hi havia? Al llarg dels anys, quants n'han format part?

Al principi una vintena, però després de tres o quatre anys, cap a l'any 1988 o 1989, vam arribar a la xifra rècord de cinquanta-quatre. Més o menys la mitjana és de quaranta. Alguns moments més, alguns menys...

Com s'organitza la coral?

Hi ha dos àmbits ben diferents, la part de logística i la part musical. La

part de funcionament quotidià recau en la Junta, mentre que la part musical recau principalment en el director. El director, juntament amb els caps de corda -algunes cordes en tenen dos- defineixen la línia musical de la coral. Els caps de corda són bons coneixedors del cor i poden fer recomanacions al director. Però la figura del director és fonamental; en Clàudio, per exemple, des d'un inici va posar un nivell alt, encara que sempre busca compensar-ho amb peces que impliquin menys tensió. Per exemple, per celebrar els 40 anys hem preparat un repertori de gran dificultat, una selecció de peces corals de l'*Oratori de Nadal* de Bach, amb dos solistes i una orquestra. L'estrena va ser el dia 1 de desembre. Per a l'aniversari també hem treballat Elgar, un autor anglès molt intens. Però l'any que ve el director vol dinàmiques diferents i es proposa fer un repertori modern, això sí, sempre amb qualitat i nivell.

Teniu gèneres musicals preferits?

A Cypsella hem treballat molts gèneres diferents, començant per la cançó de muntanya, cançons populars catalanes i de diferents països, música mediterrània, música sacra, música clàssica, peces modernes, musicals... Així és molt més enriquidor, motiva més. Treballar un únic gènere pot suposar un cert estancament o avorriment. De fet, cada director ha donat la seva patina.

Què han aportat els directors?

En Josep Lluís Rabassó va començar de zero, pel més immediat, la cançó de muntanya, però va anar ampliant i va arribar a treballar més de 150 peces. En Lluís Cavalleria es va decantar més pel clàssic, pels motets. Amb ell vam fer també la primera temporada del musical *Cats*. De l'etapa d'en Lluís Cavalleria, que va estar poc temps a la direcció, voldria destacar el *Magnificat* de Joan Pusalgues, que vam recuperar. Va ser un bon treball, conjuntament amb l'Orquestra de Cambra de l'Escola de Música. El vam interpretar a Sant Joan de les Abadesses. Sota la direcció de Josep Ramon Llobet vam reprendre la representació de *Cats*, però de manera molt professionalitzada. Va ser una aposta arriscada, però molt "xula". Vam seleccionar força peces del musical i les cantàvem sense partitura, en anglès i fent coreografies. Hi vam posar molta il·lusió i hi vam dedicar molta energia, tota la coral s'hi va bolcar, tothom feia una cosa o altra, els decorats, el llibret, el vestuari, el maquillatge... Era un espectacle molt ben treballat. En aquella

ocasió, per recuperar una mica la despesa, vam cobrar entrada, cosa que normalment no passa, perquè els concerts els fem gratuïts. Vaig tenir una mica de dubtes de si la gent vindria, però vam omplir sempre. Va ser un èxit, va agradar molt i encara es recorda. Va ser tota una fita. També voldríem que el concert del dia 1 de desembre, amb repertori de J.S Bach, ho sigui.

Hi van estar molt de temps aquests directors?

En Josep Lluís Rabassó i en Josep Ramon Llobet, de moment, són els que hi han estat més temps, 11 anys cadascun. En Lluís Cavalleria va estar-hi menys temps... una mica més de dos anys, des de final de 1995, que va plegar Rabassó, fins a principi de 1998.

Qui més ha dirigit a coral?

La Monti Galdon, que és una gran compositora. Era professora de música a l'Institut Sant Elm, jo la coneixia a través del meu fill Pau. A l'institut hi havia muntat una coral, però per dirigir Cypsella es va formar a la FCEC. Amb ella va ser molt especial, vam fer cançó popular catalana i de la Mediterrània. Així va néixer el concert *Mediterrània*, que era tot un muntatge amb unes imatges espectaculars projectades a sobre de la coral. També va ser amb ella que vam fer el projecte *Misticissimus* de Pedro Burruzo, que va consistir en dos anys de concerts i l'edició i presentació del corresponent CD. La Monti va fer tots els arranjaments per a la coral, equilibrant molt bé la coral

i el solista, hi tenia molta facilitat. Vam cantar al Palau de la Música, un concert solidari pel Txad, que vam compartir amb Gospel Viu Choir. Aquell dia vaig cantar amb les dues formacions al mateix concert! Amb la Visi vam fer un tomb cap a peces amb dificultat però que permetessin molt de lluïment, com sardanes o musicals de Webber. Són obres que requereixen molt de treball però que al públic li agraden molt, són temes coneguts i això ho facilita molt. El repertori nadalenc, per exemple, va ser molt reeixit, perquè va fer una selecció de nades americanes molt boniques. Amb ella hi vam estar menys temps, uns sis anys, ja que el març de 2020 hi va haver el confinament per la Covid i va dificultar moltíssim el treball coral. No vam fer assajos ni presencials ni virtuals, i ja no vam recuperar les dinàmiques prèvies. En general, al món coral la pandèmia va fer molt de mal. Algunes formacions no se n'han refet. De la seva etapa recordo especialment *Agnus dei* de Samuel Barber, el vam preparar el 2019 per a la celebració del 35è aniversari de la coral. Aquesta la vam fer una mica "in extremis" perquè és molt exigent, sobretot per a les sopranos. Al final, per sentir-nos còmodes, la vam interpretar amb una base d'orgue que tocava el pianista Ferran Cullerell.

l el director actual?

En Cláudio Suzin el vaig proposar jo mateix com a possible director. El coneixia de quan dirigia la coral de Santa Cecília de Santa Cristina d'Aro, dels intercanvis que vàrem

Antoni Escobar amb el seu fill Pau i l'Albert Cortada a Londres, durant l'intercanvi amb la coral d'East Grinstead, el maig de 2003. Al fons, Josep Ramon Llobet amb la seva filla, Anna. En aquella estada, La coral i l'Orquestra de Cambra de l'Escola de Música van interpretar, entre d'altres, *Cats* i el *Glòria* d'A. Vivaldi. Procedència: Coral Cypsella. Montserrat Homs (autoria desconeguda).

Presentació del concert al Teatre Auditori Narcís Masferrer amb motiu de la celebració dels 40 anys de la Coral Cypsella, el 16 de març de 2024. Procedència: Coral Cypsella. Josep Homs (autoria: Josep Homs).

fer amb aquesta coral. Va començar el setembre de 2021, perquè uns mesos abans, en començar l'estiu, el mes de juny la Visi ens va comunicar que deixava la direcció. En Clàudio és una joia, estem molt contents. Té molt de recorregut, moltes ganes de fer coses amb cara i ulls. Va veure molt de potencial al cor, encara que sortíem d'una època difícil. Va fer propostes que requereixen treball, però l'objectiu és arribar a una versió 2.0 del cor, evolucionar i tenir carisma. Hi estem posats, no és fàcil,

hi ha un cost personal important en el temps de dedicació a l'estudi de cada cançó.

Quines són les festes assenyalades, n'hi ha d'annuals, oi?

Sí, des d'un inici hi ha alguns concerts fixos, com el de Nadal, per exemple, que es manté. A mi personalment és la temporada que m'agrada més, trobo que té un encant molt especial. La gaudeixo molt. Altres concerts que es feien cada any com el de Santa Cecília, patrona de la música, ara

no es fan. Durant molts anys es va fer coincidir amb la Mostra de Cant Coral, una celebració que servia per fer intercanvis amb corals gironines. Ara més aviat es fan concerts de tardor i primavera.

Com s'organitza un intercanvi?

Depèn del tipus d'intercanvi. En un intercanvi coral estricte entre dos corals, la trobada consisteix pròpiament en el concert. Llavors hi ha, normalment, la preparació del cant comú abans de començar l'actuació.

Després hi ha un costum no escrit que, després del concert, la coral amfitriona ofereix un pica-pica. També participem i hem organitzat aplecs corals, que són trobades on participen 10 o 12 corals, que vol dir unes dues-centes persones, llavors ja és un esdeveniment de tot un dia. En aquest cas, s'organitzen visites, es fa el concert i un dinar de germanor.

També heu fet molts desplaçaments i viatges...

Sí, hem organitzat molts viatges a fora de Catalunya. El pont del mes de maig de 2025 anirem a Ciutadella (Menorca). Cada dos o tres anys procurem fer-ne un, aprofitant un pont, que sol ser el mes de maig o el mes d'octubre.

Heu fet molts intercanvis amb corals d'altres països com Anglaterra, Suïssa, Itàlia, França. Com s'han fet els contactes?

El primer va ser al cap de quatre anys de néixer la coral, a Alemanya. En aquest cas, es va poder fer gràcies a l'Anna M. Freitag, esposa de Josep Lluís Rabassó, que va fer els contactes i va impulsar l'organització del viatge. Un altre intercanvi molt significatiu ha estat el que hem fet amb l'East Grinstead Choral Society d'Anglaterra. Aquest està lligat amb els agermanaments de l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols amb altres municipis europeus, un és East Grinstead, prop de Londres. Aquest cor anglès és molt nombrós i és molt bo, està especialitzat en música sacra. Un dels intercanvis el vam fer sota la direcció de Josep Ramon Llobet i vam inter-

pretar el *Glòria* de Vivaldi, l'altre el vam fer amb la Visi. Un altre viatge que ens va marcar molt va ser amb el cor d'homes italià Enrosadira. A les noies els feia molta gràcia que fos una formació totalment masculina... Ens van tractar molt més que bé, amb una amabilitat i una hospitalitat inoblidables. Cantaven com els àngels, el seu repertori era popular amb moltes cançons en ladí, una parla minoritària. Aquesta va ser una activitat que vam fer cap al final de l'etapa de director de Josep Ramon Llobet, el repertori que vam fer va ser molt variat hi vam incloure sardanes del guixolenc Josep M. Vilà Gandol.

Què creu que aporten aquests intercanvis? Són de caire oficial?

L'objectiu principal és gaudir i cantar, conèixer altres experiències i realitats. A Itàlia la Coral Cypsella representava, en part, la ciutat. Ens va acompanyar el regidor de Cultura de llavors, en Jordi Vilà, i ens van fer una recepció oficial a l'Ajuntament de Moena, hi va haver parlaments d'ambdues parts. Es va tenir molt present el tema de la llengua. En les estades a Anglaterra i a França, el protocol també és molt cerimoniós, sempre l'hem seguit amb respecte.

Com és la relació amb cantaires d'altres països? Té continuïtat en el temps?

Alguns cantaires han fet amistat personal amb altres de fora, però no és gaire habitual que hi hagi una relació d'amistat fora de les activitats amb els cors. Tothom té molt bons records i, en general, tothom

està molt content dels intercanvis que hem fet. Però és un tema musical per damunt de tot.

Com es preparen els cantaires? Ha canviat des dels començaments fins ara?

Per entrar-hi es realitza una prova de veu, que fa el director. Per a en Clàudio és molt important, ja que vol una coral amb un bon nivell. Molts dels cantaires de Cypsella ens estem formant, és important tenir tècnica vocal, la veu educada. Abans potser no es tenia tan present, però en Clàudio ha insistit en la necessitat que els cantants es formin, ho fem en l'àmbit personal. Les noies, des de sempre, són les que més ho fan; els homes ara també ens hi hem posat.

I la preparació abans d'un concert?

És important escalfar just abans d'un concert, ho fem durant un quart d'hora o vint minuts. També cal aprofitar bé els assajos, en Clàudio fa molta feina, si són dues hores, són dues hores, no es relaxa. Fins a l'últim minut, no en perd ni un.

Hem parlat de l'ambient de la coral els primers anys, com és l'ambient ara?

En una coral sempre hi ha un nucli de persones compromeses, que no sempre coincideix amb les que hi ha apuntades a la coral. Aquestes persones són regulars i compleixen amb els assajos i els concerts. Cal ser estrictes amb el que marca la dinàmica d'assajos i el reglament d'ordre intern que estipula els mínims exigibles per poder participar en els concerts i ens hem trobat alguna vegada que un cantaire no ha estat pre-

parat per cantar en un concert i no hi ha pogut participar, i aquest fet sap molt greu però ha estat totalment justificat. Formar part d'una coral com la Cypsella requereix un compromís seriós. A part d'aquestes incidències que poden sorgir puntualment, es manté un caliu molt maco entre els cantaires. Normalment després dels assaigs hi ha una colla que sempre anem a fer un toc i xerrem una estona... Això sempre s'ha mantingut.

Al llarg d'aquests anys heu anat celebrant aniversaris amb concerts, exposicions, dinars de germanor, etc. Aquest aniversari, com l'heu celebrat?

En aquesta ocasió el programa ha estat molt intens, quasi amb un acte per mes. S'han organitzat alguns concerts amb músics vinculats a Sant Feliu, com Tina Gorina, Ferran Cullerell, Jaume Ferrer o Gina Reyner, entre d'altres. Altres han comptat amb altres formacions, com el concert inaugural, que va ser el 10 de març, a l'Auditori de la Mercè a Girona, amb la Coral Croscat i Cantabile Cor de Cambra d'Olot; o un concert amb l'Orquestra Simfònica de Canet de Rosselló (municipi recentment unit amb Pacte d'Amistat amb Sant Feliu de Guíxols). També vam estar convidats a fer el pregó de la Festa Major, el 31 de juliol. Estem preparant una exposició sobre la història de la coral, moltes persones estan deixant fotografies i altres materials com cartells i programes. El 21 de setembre vam organitzar una taula rodona coordinada per Joaquim Rabaseda, en què hi van

participar l'Àngel Jiménez, en Gerard Bussot, en Juanjo Grande i en Pablo Larraz. Es va fer al Teatre Auditori Narcís Masferrer, en acabar, hi va haver un petit concert.

Quina activitat remarcaria?

El concert del dia 1 de desembre, per al que, com he comentat, hem treballat un repertori molt difícil: una selecció de peces de l'*Oratori de Nadal* de Bach, amb dues solistes ganxones, la soprano Tina Gorina i la mezzosoprano Gina Reyner, i una orquestra. Ens hem proposat que aquest concert sigui un episodi memorable, que marqui un punt d'inflexió en la història de la coral.

Amb una història de quatre dècades, què creu que ha significat la coral per a Sant Feliu de Guíxols?

La coral és representativa de Sant Feliu, sempre hi ha hagut bona relació amb l'Ajuntament, amb l'equip de govern també, més que bona. Sempre hem tingut el seu suport, ara amb la celebració del 40è aniversari, també. Durant aquests anys hem actuat força vegades en esdeveniments de ciutat. Ara potser no es fan tants actes amb corals, però, així i tot, l'any passat –el mes de setembre– vam actuar en la inauguració de la plaça del Monestir; aquest any, per la Festa Major, hem estat pregoners. Sempre se'ns té en compte, estem molt contents. Per altra banda, també depèn de la disponibilitat d'en Clàudio, que dirigeix dues corals més a Olot –la Croscat i el Cantabile Cor de Cambra– i és repertorista del Messies Participatiu de Girona.

Què creu que aporta cantar en una formació com un cor o una coral?

Cantar en una coral és entrar en un món de relacions personals, per tant, significa créixer personalment. El cant conjunt equilibra, ja que cal expressar-se compassant les veus i les respiracions, cal escoltar els companys i el director. Hi ha beneficis físics, com el treball de la respiració, i també hi ha beneficis socials, especialment en cors i corals de poble. Són entitats que donen vida i permeten la socialització. Si et compromets és molt enriquidor, et sents acollit i a la vegada t'adaptes als companys. Vas fent camí...

M. Àngels Suquet Fontana

Arxiu Municipal
de Sant Feliu de Guíxols

PABLO LARRAZ és una persona polifacètica que ha combinat sàviament el magisteri i la música, tant en la seva formació com en la seva professió. És mestre de vocació encara que el seu vesant més conegut públicament és la direcció de formacions corals. Afirmar que la seva intenció era dedicar-se a l'Ensenyament i que, al món de la música, s'hi ha trobat perquè l'han vingut a buscar. De fet, quan li diuen "El mestre", respon que ell és "mestre de Primària". En la seva persona s'enllacen un alt nivell d'exigència i una càlida empatia vers els equips que lidera. Els darrers anys ha estat al capdavant de les seccions de l'Orfeó Català: els tres cors i també l'Escola Coral.

En Pablo Larraz Dalmases va néixer a Jaca, Osca, el 29 d'octubre de 1979 perquè els seus pares havien escollit aquesta població com a lloc de residència. Explica que a casa seva tots són mestres, tant el pare com la mare, d'Educació Física i d'Educació Infantil, respectivament, i també el germà, que durant una època va treballar a l'Escola Industrial de Barcelona. L'afició per la música també li ve de la família, els pares es van conèixer en un grup de folk. La música estava molt integrada en el nucli familiar, hi era present de manera molt vivencial, solien cantar acompanyats d'una guitarra. La mare havia estudiat piano, encara que no en va gaudir gaire i això va fer que el tanqués i no el toqués durant anys, tot i que, amb el temps, s'hi ha reconciliat. A casa dels pares hi havia un piano, que és petit i antic –diu– però que encara ara l'acompanya a Barcelona. Ell i el seu germà van estudiar aquest instrument al Conservatori de Jaca i quan el centre va ser traslladat a Sabiñánigo van haver de continuar allí els estudis, fent molts viatges cada setmana. Va començar molt jove, el seu perfil organitzat i disciplinat va fer possible que a tercer de BUP (equivalent a 1r de batxillerat) ja tingués els vuit cursos que llavors tenia el Grau Professional de piano. A Barcelona hi va anar per estudiar Magisteri i, un cop allà, es va plantejar de fer els Estudis Superiors de piano, però el nivell era d'una gran exigència

i la professora Carme Poch li va recomanar de preparar-se per a l'accés. El va acceptar d'alumne i durant dos anys, amb ella va aprendre a fer de pianista. Però va ser molt més que una mestra, per a en Pablo en aquella època va ser com una segona mare, ja que essent ell molt jove, li va donar suport i reconeixement. Hi tenia una relació molt bonica. Un cop superades les proves d'accés, li van concedir una beca Erasmus i va marxar. És una època de la que té un especial bon record. Quan va tornar, va seguir els estudis de piano, encara que era conscient que no s'hi dedicaria professionalment. Al món dels cors hi va entrar mentre estudiava a la Facultat de Ciències de l'Educació de la Universitat Autònoma de Barcelona. Va entrar al cor de la UAB i de tant en tant feia de pianista del mateix cor. Aquest va ser l'inici de l'intens i llarg camí que el va dur a la direcció de corals; d'ençà de llavors no ha deixat mai de formar-se, d'engrescar-se per nous projectes i de créixer musicalment, també com cantant solista.

El seu inici amb les corals, doncs, va ser mentre estudiava a la UAB?

Sí, però on vaig conèixer a fons el món associatiu va ser a l'Orfeó Gracienc i a Lluïsos de Gràcia, que de fet els tenia al costat de casa. A l'Orfeó Gracienc hi vaig entrar com a cantaire i també com a pianista dels cors infantils, quan vaig acabar Magisteri. El director era Poire Vallvé, que era

professor de direcció a la UAB i em va fascinar. A l'Orfeó hi cantava la Marta Rodoreda que de seguida em va animar a dirigir amb ella el cor infantil El Violet als Lluïsos de Gràcia.

Quan va començar a dirigir cors?

Quan tenia vint anys, al cor infantil dels Lluïsos de Gràcia, també va ser a través de la Marta, que em va proposar de fer de director i pianista. Llavors ja feia els estudis superiors de piano i feia classes per pagar-me les meves despeses... Vaig fer la formació en direcció de cors de la Federació Catalana d'Entitats Corals (FCEC). Era una formació intensiva de diversos caps de setmana. Ens vam engrescar amb diferents amics de Magisteri. Allà vaig conèixer molta gent del món coral amb els quals he seguit col·laborant des d'aleshores. Era un ambient molt bonic i vam trobar un grup de professors joves i entusiastes que ens van marcar a tota una generació. Acabant la formació de la FCEC em va sortir la possibilitat de començar a dirigir algun cor jove com el de l'Orfeó Gracienc. Llavors em vaig preparar per poder entrar a fer estudis superiors de direcció de cors a l'ESMUC, que tot just feia cinc o sis anys que funcionava. Fins llavors els estudis de direcció es feien al Conservatori Municipal i al Liceu però no hi havia l'especialitat de cor.

Va ser una fita, la creació de l'ESMUC...

Per a la nostra generació, crec que sí. Jo havia cursat els estudis de pi-

ano amb un ensenyament superior tradicional i la filosofia de l'ESMUC ens semblava novedosa i moderna. Amb un aire diferent i innovador. En un mes vaig preparar la prova d'accés i vaig tenir la sort d'accedir-hi. Això suposava cinc anys més d'estudis. La família em va animar, vaig deixar l'escola de primària on havia treballat dos anys de docent i, per viure, em vaig dedicar principalment a la direcció de cors i a fer algunes classes de música.

Què va suposar per a vostè poder estudiar en aquesta institució?

Eren uns estudis amb una volada molt diferent, el professorat va ser extraordinari. Sovint he pensat que he tingut uns magnífics professors... Valoro molt el fet que ells mateixos no havien tingut accés a la formació que ens van donar i que nosaltres vam poder gaudir. Hi havia Johan Duijck i en Josep Vila, tots dos amb un gran bagatge. Vila va ser director titular de l'Orfeó Català i del Cor de Cambra del Palau de la Música Catalana fins el 2015. Mentre estudiava allà em van oferir la direcció del cor jove Albada, de l'Agrupació Cor Madrigal. És una entitat molt especial, totalment autogestionada. Estava amb gent molt jove, molt activa i que s'estimava molt aquell espai. Vam fer projectes molt creatius i vam aprendre molt, musicalment i humanament. Vam omplir Luz de Gas, amb 800 persones, amb un espectacle pop i també la Sala Apolo, 700 persones, amb un concert de

jazz. Van ser set anys meravellosos en els quals vaig créixer a tots nivells i vaig viure experiències que em van marcar tota la vida.

També ha dirigit cors a Girona, en quina època va ser?

Sí, el darrer any dels meus estudis a l'ESMUC, cap al 2006, jo tenia vint-i-set anys i vaig dirigir el que primer es deia Cor de Cambra del Conservatori de Girona, després Cor de Cambra de la Diputació de Girona i, actualment Cor de Cambra del Conservatori de la Diputació de Girona. Al principi va ser dirigit per Lluís Cavalleria, després per Montserrat Meneses, que actualment dirigeix Cantiga (dels Lluïsos de Gràcia), i jo li vaig fer el relleu. A Girona, l'any 2010, també vaig començar a dirigir el Cor Jove del Conservatori –de fet, en sóc fundador-, era una formació amb gran musicalitat i que ha esdevingut un planter de gent que es dedica professionalment al cant i a la música.

He mirat el seu currículum a Internet i vostè ha dirigit un munt de formacions corals, seria molt llarg recollir-les totes. N'hi ha hagut alguna que l'hagi impressionat de manera especial?

En general, en tots els cors on he estat he après coses i hi mantinc la relació... El cor de Girona i l'Albada van tenir un gran impacte a la meua vida, van ser experiències molt enriquidores. En el cas del de Girona, hi vam construir una família! Del Cor Jove en tinc molt bons records, li tinc molta estima. Amb el Cor de la Diputació vam estar quatre vegades per les meves terres, al Pirineu ara-

gonès, i fins i tot vam arribar a dormir 25 persones a casa dels meus pares, a Jaca. La darrera vegada que hi vam anar, que va ser com un comiat del cor, l'últim dia, vam preparar *mi-gas* per més de quaranta persones!

Què creu que el caracteritza en la direcció de cors i formacions similars?

Crec que la relació d'estimació, els vincles afectius que hi estableixo. Sense l'estimació no seria en Pablo, crec no m'interessaria dirigir. És molt difícil ser director i, a la vegada, tenir una relació personal amb els membres del cor. Hi ha directors que no volen compatibilitzar la direcció amb l'amistat, i ho entenc. A mi m'encanta conèixer tothom, m'interesso pel que fan i, si algú està passant un moment difícil o una malaltia, vull saber com li va, com es troba. No puc estar-me'n!

No comporta molt de desgast aquest nivell d'implicació?

He passat per cicles amb els diferents grups. Sovint, més que les relacions personals, el que desgasta és la relació i l'encaix amb les inèrcies institucionals per poder tirar endavant projectes, i això pot comportar molta energia. Per altra banda, els lideratges dels grups, la creació de projectes, repertoris i el desenvolupament musical dels cors no són per sempre, hi ha un desgast. M'he trobat que en moments determinats he tingut un sisè sentit que em diu "vols dir que et compensa o que no has fet tot el que haves de fer?" Quan has fet molts projectes amb un cor, ja tens menys energia, no ets tan creatiu. Llavors he tingut sem-

pre el privilegi de poder-me escoltar i decidir. El proper mes de maig deixo la direcció de l'Orfeó. El mes de febrer d'aquest any ja ho vaig sentir així, estava buit, i, tot seguit, ho vaig comunicar. Havia de ser sincer amb mi mateix. Tinc la sort de poder-me quedar com a director del Cor Jove i de director de l'Escola Coral, ja que el projecte pedagògic m'apassiona.

Quins càrrecs i responsabilitats hi ha tingut a l'Orfeó Català?

El 2010 vaig començar com a sotsdirector de l'Orfeó, que estava sota la direcció de Vila i, després, de Halsey. La sotsdirecció és un paper difícil, amb responsabilitat i que suposa estar al servei de les necessitats del director titular i del grup. Cal saber-se amotllar sense perdre la pròpia essència. En el cas de Halsey, per exemple, que era un director de renom i venia unes poques setmanes a l'any, el meu paper era preparar-li el cor perquè quan ell vingués estigués tot a punt. Em va permetre assumir més lideratge al cor però alhora estava sota una pressió molt important. El 2019 li vaig fer el relleu de la direcció de l'Orfeó i el 2022 també vaig assumir la direcció artística de tots els cors i la direcció del Cor Jove i de l'Escola Coral. Ara ja són 14 anys amb el "cor gran" de l'Orfeó, que són un centenar de persones. És molt de temps. He viscut experiències meravelloses i reptes majúsculs que m'han permès créixer com mai ho hagués imaginat. És una feina molt absorbent, amb una responsabilitat màxima i, si la vols viure, és molt intensa, no hi ha ni una treva. Per exemple, no recordo cap assaig o temporada on no hagi

minutat la feina que havíem de fer, per la necessitat d'aprofitar el temps al màxim. Després d'un projecte sempre en ve un altre i gran part de l'èxit de les produccions és l'anticipació i la programació del temps d'assaig.

M'imagino que deu ser una institució amb un gran nivell d'exigència...

En aquest sentit no es pot comparar amb cap cor del país. L'Orfeó és una de les institucions del país, que d'alguna manera ens representa tots. Un símbol de catalanitat, d'excel·lència i un motor musical i cultural, que des dels seus orígens ha estat un referent per tot del món coral. Formar part de l'organització és un privilegi i alhora una responsabilitat enorme. La seva història és d'un valor incalculable i aquest "pes històric" es percep en l'ambient al seu entorn. Un dels eixos de la direcció de l'Orfeó és impulsar projectes i col·laboracions a tot Catalunya per fer-lo present a tota la geografia catalana, per obrir-lo i apropar-lo a les diferents realitats del país. Per exemple, cada any fem intercanvis amb dos cors catalans i compartim escenari amb altres formacions, així els nostres cantants es desplacen als llocs d'origen dels cors i ells vénen al Palau de la Música, un escenari mític que volem que sigui la *Casa dels Cants* de tots els cors. L'Orfeó és el referent a Catalunya, que per altra part és el lloc que li pertoca. A més, també actua amb orquestres i formacions de tot el món fent d'abanderat del cant coral català. Actualment està passant una molt bona etapa, probablement la millor de la seva història. És un moment molt dolç tan a nivell instituci-

onal com dels propis cors del Palau.

Així, doncs, reben moltes peticions per formar-ne part?

Sí. Aquest any he hagut de rebutjar dues sopranos molt bones perquè no tenien plaça, això no havia passat mai!

Deu ser força excepcional que un cor pugui tenir una escola. És important la formació en cant?

L'Escola Coral de l'Orfeó Català és el tresor de l'Orfeó i un dels motius del gran moment que viu el cor gran. Des de fa molts anys hi ha hagut una gran aposta per la cantera i després de molt treball, inversió i superar moments complexos, podem dir que l'Escola Coral és un referent educatiu de cant coral amb la seva formació en cant i en llenguatge musical aplicat al cant.

Quan una institució té molta tradició, sol tenir cors de diferents edats?

La tradició catalana del cant coral és fantàstica i durant una època es van generar molts cors infantils i juvenils a partir de les corals o orfeons. Un bon exemple d'això són els cors de l'Agrupació Cor Madrigal, de l'Orfeó Gracienc, de la Coral Cantiga, de la Coral Sant Jordi i de moltes corals de ciutats i pobles de Catalunya. Actualment moltes d'aquestes famílies corals estan patint per la continuïtat dels cors infantils i juvenils perquè es detecta que els nens i els joves ja no canten tant.

Això què representa a nivell de societat?

Els cors infantils tenien un paper important en la socialització, aquest va ser un dels fonaments de l'activi-

tat l'Oriol Martorell i altres mestres i pedagogs coetanis, que van marcar tota una època i un estil durant la segona meitat del s. xx. Però ara s'està detectant que els nens no canten tant, bé, gairebé no canten. Sempre ha passat que algunes generacions cantaven millor que d'altres, però ara no ho fan...

I se sap quin és el motiu, per què no canten?

Segurament per diverses raons, però crec que hi té molt a veure la formació dels mestres de música. Quan estudiava Magisteri Musical eren anys de lluita perquè fos una llicenciatura. Però quan s'ha aconseguit això, la conseqüència és que en el grau, tres anys són de formació generalista i que només hi ha les mencions –l'especialitat– durant un any. O sigui, que el que es feia en tres anys ara és, com qui diu, en un trimestre. No hi ha una formació especialitzada en música integrada als estudis de magisteri. En general, a l'Educació Primària no es posa èmfasi en potenciar la creativitat, sinó que més aviat predomina el coneixement científic i intel·lectual però sovint des d'una vessant força teòrica. Els cors infantils abans es nodrien de les escoles i actualment, a les escoles, no es potencia especialment el cant i costa trobar mestres amb un bon exemple vocal i capacitat de fer cantar la canalla. També és difícil trobar directors de cors infantils. Com ensenyas a cantar si no en saps? Per altra banda, recordo que, quan vaig estudiar, hi havia il·lusió al Magisteri Musical. Em sembla que cal un replantejament molt seriós de la formació dels

mestres, a nivell vocacional, també. A l'Estat espanyol els docents no són un grup amb prestigi, en altres països gaudeixen d'un estatus molt ben valorat.

I l'estil de vida dels nens i nenes creu que influeix també en el fet que no cantin?

Segur que influeix. Actualment amb massa freqüència ens estem trobant patologies a la veu dels infants: tensió, mala fonació, afonies, pòlips... El ritme de vida, la immediatesa, l'estrès, són aspectes que no només afecten els adults. *La veu és el reflex de l'ànima*. Una bona veu en general mostra el benestar de la persona. Tot això em preocupa de cara al futur... Caldria posar sobre la taula el model de societat, d'escola i la preocupació per les noves generacions dins les responsabilitats dels nostres governants.

Què aporta la música a una societat?

La música és vertebradora, afavoreix la cohesió social. A petita escala, en un cor hi ha gent molt diversa, amb maneres de ser diferents, estudis o professions que no tenen res a veure. Segurament s'hi troben persones que en la vida quotidiana mai no trobarien nexes d'unió, però que allà comparteixen un lloc, un objectiu, una activitat que no és competitiva sinó col·laborativa. Els cors, per naturalesa, són integradors i cre-

atius, un espai per a l'expressió i el respecte. La música, a banda del seu component expressiu i comunicatiu, té una base matemàtica i desenvolupa moltes qualitats intel·lectuals i físiques (el sentit del ritme, la respiració...) Hi ha una frase que és molt gràfica "Un país que canta és un país més feliç".

Quin és el seu enfocament com a director de corals?

Personalment, a banda de la música en si mateixa, el que em motiven són les persones, sense el vessant humà, per a mi, la música perd part del sentit. És un llenguatge comunicatiu, per fer música junts cal estar còmode, que hi hagi química. Fa tres anys vaig tornar a l'Orfeó Gracienc, on he pogut reprendre amistats. Els dimecres cantem plegats, em fa una il·lusió enorme. En àmbits professionals això no passa necessàriament, encara que penso que compaginar l'amistat amb les exigències musicals fa que tot flueixi més. Per a mi tenir una relació propera amb les persones del meu entorn és necessari, és la meua manera de fer.

Com s'aconsegueix el carisma d'un cor?

Hi ha un criteri o uns objectius institucionals, però el cor també es construeix entre tots, hi ha una part de consens. Al Cor Albada els deia "el cor serà el que vulguem que sigui". Per tant, és bo que sigui participatiu

amb equilibri: que les individualitats no passin per damunt del col·lectiu. Això no està renyit amb el fet que també hi hagi disciplina i exigència, sobretot als grups grans. Als països bàltics hi he observat un civisme diferent del de Barcelona a nivell de voluntat, respecte i pactes.

I el repertori?

El repertori és el *quid* de la qüestió, per escollir cal entendre el grup i el nivell. Cal introduir un repertori que t'agradi i que, alhora, vegis que pot motivar, encara que, de vegades, hi ha repertori que és obligat, per la petició d'una institució o per una determinada celebració o acte. És important perquè el que vius i com ho vius, això ho transmits. El grup sona segons el que se sent i el que es transmet. Si t'ho passes bé o si t'avorreixes, segons quin sigui el cas, es comunica o no es comunica.

Quina importància té l'Escola Coral de l'Orfeó Català?

A nivell de Catalunya és força insòlita. En molts cors es demana nivell, però se'l procura cadascú. És un privilegi que la mateixa institució procuri la formació musical dels seus membres. Això garanteix una determinada qualitat i un estil propi. A l'Orfeó hi ha un munt de professionals que tenen cura dels cantaires, que són amateurs, que s'hi dediquen amb un enfocament professional.

Pablo Larraz dirigint els cors de l'Orfeó Català al Palau de la Música.
Pablo Larraz (autoria: Antoni Bofill).

També canta com a solista?

Hi va haver uns anys que vaig cantar força com a tenor solista o en quartets o petits grups vocals, tot i que darrerament la vida m'ha portat sobretot a dirigir i compaginar les dues coses és gairebé impossible. Amb trenta-cinc anys vaig fer la meua quarta carrera musical, estudiant cinc anys a l'ESMUC cant històric amb Lambert Climent. Volia estudiar perquè estava començant a fer produccions de solista sense una formació acadèmica i per altra banda desitjava tenir més recursos de cara a ajudar i aportar solucions vocals als cantaires dels cors. Sempre he procurat ser molt pedagog en el mestratge i en la direcció.

Quins gèneres li agraden?

La bona música antiga m'apassiona. Vaig fer el Grau Superior de Cant Històric de l'ESMUC per la meua proximitat i les meves dots vocals per aquest estil. El barroc, sobretot Bach, m'agrada molt des de sempre, i durant una època vaig cantar molta música barroca. El 2014 vaig guanyar la Beca Bach, he interpretat cantates, he fet el rol d'evangelista de l'*Oratori de Nadal*, també obres de Händel, Carissimi, Mozart. Com a pianista, m'agrada Pergolesi. Com a director coral, però, el ventall d'estils i èpoques és enorme i has de treballar molts gèneres. Els 14 anys que porto a l'Orfeó m'han permès conèixer i treballar molt el repertori simfònic-coral més rellevant.

Ha estat vinculat a alguns dels moviments corals del país com la Federació de Cors Joves de

Catalunya, la FCEC (Federació de Cors de Catalunya) com a professor de direcció o el SCIC (Secretariat de Cors Infantils de Catalunya). Què representa aquesta entitat?

El SCIC ha estat l'enveja de tot Europa! Una associació amb uns valors increïbles, com són l'altruisme i el voluntariat. Cada cinc anys es troben tots els cors Infantils del Secretariat per cantar plegats en la coneguda Trobada General. Vaig tenir el privilegi de ser convidat a dirigir aquesta trobada al 2022. Va ser una experiència increïble. Però detecto que cada cop hi ha menys directors de cors infantils, caldria promoure aquesta figura que pot fer molt bona feina amb infants i joves. Costa que surtin nous referents malgrat els esforços en formació que fan totes les federacions. Potser des dels estudis superiors de direcció coral caldria gestionar i afavorir una formació específica al més alt nivell... no sé. Però en aquest país és gairebé impossible viure de dirigir.

A quina causa ho atribueix?

Doncs al fet que els qui acaben la formació a l'ESMUC, quan en surten, no poden viure professionalment. S'han de fer autònoms i, per sortir-se'n, han de dirigir com a mínim cinc o sis formacions. Els que tenim contracte som l'excepció, calculo que som com a molt tres o quatre en tot Catalunya. Llavors passa que els directors, també els cantants, marxen a fora. En el cas del cant, un gran percentatge de la gent que finalitza els seus estudis l'única sortida que troba és cantar en cors. Aquells qui poden viure cantant òpera són

un de cada cinquanta de cada generació... Per cert, el cant coral és una especialització en els estudis superiors en molts països europeus. Aquí s'associa a l'àmbit amateur.

Les escoles dels orfeons omplen una mica aquest buit, no?

Possiblement. L'escola fa possible que als cors de l'Orfeó Català hi tinguem veus formades i per això podem interpretar un bon repertori clàssic amb un plantejament ambiciós, en el bon sentit del terme. Si algú encara no té la veu prou madura, pot cantar unes peces però ha de deixar de cantar-ne unes altres. M'agrada molt el projecte de l'Escola Coral, segurament per la meua vocació com a docent. Hi fem classes de cant, de llenguatge musical, també hi ha professors convidats. Tots els qui hi passen surten molt ben preparats i a nivell de l'Estat espanyol és l'escola amb més recursos, la més estable.

Es pot dir que fan planter?

Per fer planter és important l'escola, però també que l'entitat sigui una família coral. És a dir, que hi hagi cors de diferents edats: infantils, joves i sèniors. Així s'aconsegueix crear afició des de petits i l'aprenentatge se segueix de manera integrada, durant anys. Això és el que passa als Lluïsos de Gràcia, a l'Orfeó Gracienc o al Cor Madrigal, entre d'altres... A l'Orfeó Català, s'han anat creant diferents cors vinculats a l'Escola Coral, el primer va ser el Cor Jove, el 1986; després el Cor de Noies, l'any 2000; finalment, el 2008, es va crear el Cor Infantil.

Quin pes té l'Escola Coral en l'Orfeó?

Tots els cantants reben classes, el Cor Infantil –que està integrat a l'escola–, el Cor Jove, el Cor de Noies i el Cor “gran”. El professorat és un equip molt motivat, amb una qualificació excel·lent, hem construït un grup humà molt bonic. A l'Orfeó hi ha molta estimació per l'escola, a més, la inversió en l'educació amb pocs anys té fruits.

Com hi participen les famílies?

La relació amb les famílies és molt semblant que a les escoles d'Educació Primària i Secundària; es fan reunions periòdicament amb els pares, també se'n fan del Claustre de professorat i de Consell Escolar. En les reunions d'inici de curs s'explica què és la institució, com funciona, quins valors promou, quina dedicació implica, la despesa mensual, etc. El cost d'associar-se és de 80 € mensuals, i hi ha una sortida cada mes. L'activitat a l'Orfeó Català no és una extraescolar, ja que és una entitat formadora que té molta cura en què els qui en formen part puguin desenvolupar al màxim les potencialitats personals.

Quan assagen els cors?

Hi ha assaig dos cops per setmana, abans això era l'habitual en tots els cors, fins i tot n'hi havia que en feien quatre dies a la setmana! Ara el més habitual, en general, és fer-ne un cop per setmana. Cada assaig dura dues hores. De vegades hi ha assajos extraordinaris durant el cap de setmana, els dissabtes, per exemple. Això pot passar quan es fa un concert en col·laboració amb altres

formacions, com l'OBC, llavors cal que ens adaptem als horaris de l'Auditori. Ens podem passar sis dels set dies de la setmana cantant i, en el cas dels cantants amateurs, això ho fan després d'anar a treballar! Cal molta voluntat, no tothom hi està disposat.

De quants espais disposa l'Escola Coral?

Al Palau hi ha dues sales d'assaig i tres aules per fer classes; a l'Espai Palau hi ha una sala d'assaig i dotze aules. De dilluns a divendres, a les tardes, tots els espais estan plens, la programació per a la correcta gestió de totes les aules i sales és molt i molt complexa, un trencaclosques!

Ha explicat que l'Orfeó s'ha obert a la resta de cors de Catalunya fent intercanvis amb altres corals. Hi ha alguna altra acció que vulgui remarcar?

Per descomptat, hi ha el projecte social de la institució, Palau Vincles, iniciat fa deu anys. Aquest projecte s'adequa als valors fundacionals de compromís a la cultura i la millora social del país a través de la música i el cant coral. Per mitjà de Palau Vincles, més de 1.800 infants amb risc d'exclusió social reben formació coral gratuïta per part d'equips formats per un director, un logopeda i treballadors socials. D'aquests 1.800, 600 ho fan a les mateixes escoles o en centres oberts i 213 cors vénen al Palau. Per altra banda, el projecte dona formació a uns 1.300 nens i nenes i a 83 formacions corals, a través de les corals adscrites al Palau. Un cop l'any totes les corals canten plegades una cantata de nova creació

a la Sala de Concerts del Palau. En aquests darrers, els familiars hi són convidats de manera especial. L'objectiu del projecte és educar en valors i donar l'oportunitat de créixer i desenvolupar-se a través del cant coral a famílies amb menys recursos i en risc d'exclusió social.

A més dels valors tan importants que es potencien en el projecte social, quins altres valors té l'Orfeó?

Em ve al cap “l'excel·lència”, però aquest terme no agrada, es fa antipàtic. Es podria expressar d'una altra manera que és treure el màxim rendiment de les nostres potencialitats. Sense perdre de vista que cal acceptar els límits que tenim, és clar que no es pot assolir un creixement exponencial tota la vida! També és un símbol de país, com el Barça o Montserrat, encara que semblin tòpics, aquests referents existeixen com a col·lectiu. L'Orfeó és un motor cultural en el qual han participat grans directors i compositors des d'un inici, on s'ha promogut l'estrena d'obres de referència a nivell català i universal. En molts moments també ha estat un símbol de resistència i, per això, s'ha procurat sotmetre, com quan es van penjar les esvàstiques al Palau per a la celebració de l'aniversari de Hitler, l'any 1943. O els fets del Palau, el 1960, durant la celebració del centenari del naixement de Joan Maragall quan, en presència d'autoritats franquistes, una part del públic va cantar el “Cant de la Senyera”, que havia estat expressament prohibit. Tots aquests episodis han contribuït a la seva consideració com a símbol de Catalunya, vinculat a la cultura.

L'edifici té un encant indescriptible, emocionant...

És un edifici bell, una autèntica joia, es va començar a construir per subscripció popular. És l'única sala de concerts modernista declarada Patrimoni Mundial per la UNESCO. També és l'únic auditori europeu que conec que és propietat del cor, normalment els cors simfònics neixen de les orquestres. A les orquestres els agrada molt tocar al Palau, els espais interiors potser no tenen els luxes i les comoditats dels auditoris nous, però tenen una màgia única, són les seves preferides.

Aquesta connexió social de la institució amb el territori quan s'ha produït?

L'Orfeó, des del seu naixement amb els fundadors, Lluís i Millet i Amadeu Vives, ha estat el gran referent per a la resta d'orfeons i ha tingut un pes substancial en el moviment coral català amb èpoques més rellevants que d'altres, com qualsevol institució. Des del meu punt de vista, en l'època posterior a la marxa de Fèlix Millet es va produir un gir molt important amb l'entrada de nous equips de gestió, una nova junta i la voluntat de renovar, sanejar i tornar a posar l'Orfeó Català al centre de la institució. S'ha treballat fort per fer marca, per crear lligams amb els cors de la resta del territori amb projectes com el Xarxa Coral, que ens uneix cada any a dos cors de Catalunya, des de fa ja tretze temporades. Des de fora, l'Orfeó podia ser percebut com una institució una mica "carca" si se'm permet, sovint elitista i una mica tancada en si mateixa. Això ha canviat, el cor i

la institució han evolucionat i crescut molt gràcies a gent compromesa amb la lluita de país i amb la voluntat de fer música al més alt nivell; alhora que s'ha entès que per ser referent s'ha de ser obert, solidari amb l'entorn. Tenim la responsabilitat de generar, promoure i recolzar les iniciatives corals i musicals del país.

Per altra banda, s'ha procurat diversificar les col·laboracions, cercant col·laboradors de prestigi, també a nivell internacional. Les darreres temporades, degut al bon nivell del cor, estem participant en produccions de màxim nivell, col·laborant amb algunes de les orquestres i directors més importants del panorama actual. S'han fet projectes amb grans formacions com la Filharmònica de Berlín, la London Symphony, amb directors com Dudamel, Rattle o Petrenko. Tots els cors de la casa estan molt sol·licitats i col·laboren sovint amb les orquestres d'aquí, fan intercanvis i participen en òperes i projectes molt interessants. El Cor de Noies, l'any passat, va col·laborar en l'espectacle inaugural del Grec amb una companyia de circ australiana, al cor Infantil sovint el reclamen per participar en les òperes del Liceu o en les Passions dels millors grups internacionals, i el Cor Jove és el millor del país, amb un repertori de gran nivell. Ens sentim molt privilegiats per les oportunitats que estem vivint i pel fet que la institució tingui molt clar que l'Orfeó és el centre del projecte artístic del Palau de la Música.

Què valora del cant coral?

L'Orfeó Català creat el 1891 per Lluís

Millet o l'Orfeó Gracienc, creat gairebé vint anys després per Joan Balcells representen les aportacions que ha fet tradicionalment el cant coral a Catalunya des d'un inici. A nivell cultural –concretament en l'àmbit musical– han servit com a promotors de la nostra cultura, d'autors i obres catalanes i com a divulgadors de peces universals de tots els temps. En general, prioritzaven la qualitat i tenien col·laboradors de prestigi reconegut. Moltes de les entitats corals han nascut associades al catalanisme. També hi ha una part social molt important de democratització de l'accés a la cultura i al lleure, els integrants inicialment eren de classe treballadora com dependents, artesans o obrers. La col·laboració entre entitats corals, concerts conjunts i intercanvis, ja existí des d'un inici. Actualment, a més, es promocionen molt els valors humans que es transmeten a través de la pràctica del cant coral com el treball de la pròpia expressió, el respecte, la col·laboració –entre companys i amb l'entitat–, el compromís, etc. En definitiva, crec que el cant coral reuneix música i educació, en el sentit més ampli del terme: desenvolupament a nivell humà, capacitats, coneixements i socialització.

M. Àngels Suquet Fontana
Arxiu Municipal
de Sant Feliu de Guíxols

Celebrem quatre dècades!

Aquesta tria d'imatges ha estat possible mercès a la col·laboració de moltes persones vinculades amb la Coral Cypsella que han aportat un nombrós i interessant material que ha quedat dipositat a l'Arxiu Municipal per al futur. El recull d'imatges que segueix a continuació pretén ser un àlbum que il·lustri de manera gràfica la història i els records de la coral que expliquen els diferents testimonis en les pàgines d'aquesta revista.

1. Assaig de cant comú a la plaça del Monestir durant la XXI Trobada de Corals de Muntanya a Sant Feliu de Guíxols, organitzada pel Centre Excursionista Montclar amb el patrocini de la Federació d'Entitats Excursionistes de Catalunya i l'Ajuntament, 10 de maig de 1985. Procedència: Coral Cypsella. Isabel Illas (autoría desconeguda).

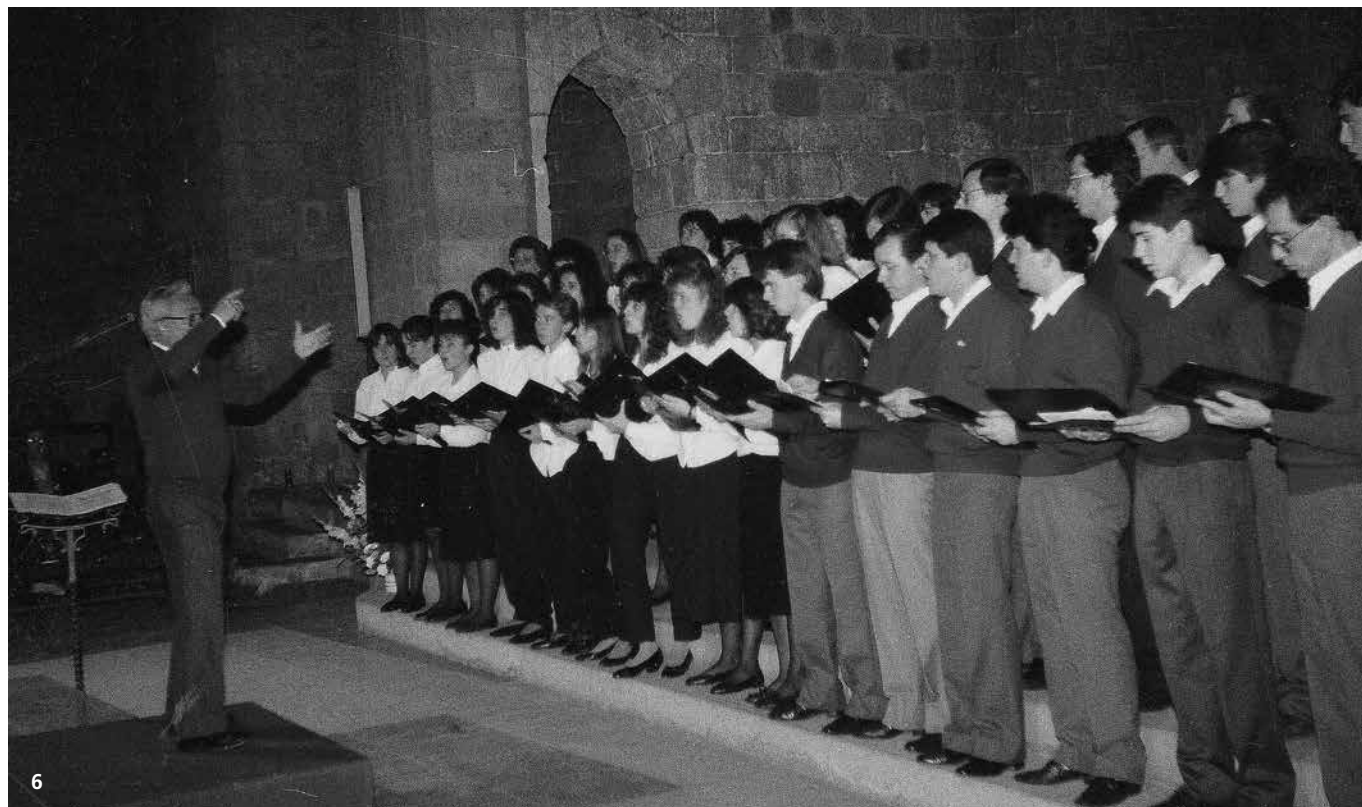
2. Concert al Palau de la Música Catalana sota la direcció de Josep Lluís Rabassó. La coral del Montclar hi va actuar, arran de ser seleccionada com a millor coral juvenil de Catalunya en la Mostra Infantil i Juvenil de Cant Coral organitzada per l'Institut Català de Serveis a la Joventut l'any 1987. L'any 1985, la coral infantil també hi havia actuat perquè havia estat seleccionada com a millor en la seva categoria en la mostra d'aquell any. Procedència: Coral Cypsel·la. Josep Lluís Rabassó (autoritat desconeguda). 3. Concert de Primavera, al local del Montclar, amb actuació del Cor Patufet, que dirigia Fredi Bosch, el Grup Flautista del mateix Montclar i la Coral Cypsel·la, dirigida per Josep Lluís Rabassó. El cant comú interpretat en darrer lloc fou l'havanera "La calma de la mar". Procedència: Coral Cypsel·la. Isabel Illas (autoritat desconeguda).

4. El diumenge 11 d'octubre de 1987, la coral guixolencsa Cypsellà va cantar en el transcurs de la missa dominical que cada setmana retransmetia en directe TV2. Procedència: Coral Cypsellà. Isabel Illas (autoria desconeguda). 5. Excursió de la coral a Cabrera el 15 de novembre de 1987. Procedència: Coral Cypsellà. Isabel Illas (autoria desconeguda).

6. Concert de Santa Cecília a l'església parroquial del Monestir, el 21 de novembre de 1987.
Procedència: Coral Cypsellà. Isabel Illas (autoria desconeguda). 7. Colla de Cypsellà durant la sortida a
Alemanya, la primavera de 1988. Procedència: Coral Cypsellà. Isabel Illas (autoria desconeguda).

8. Concert de Cypsella a la parròquia de St. Mauritius (Frankfurt), durant la seva estada a Alemanya l'any 1988. Procedència: Coral Cypsella. Montse Homs (autoria desconeguda). 9. Moment de descans, vestits de gala per a l'actuació, en el viatge de la coral a Alemanya, la primavera de 1988. Procedència: Coral Cypsella. Montse Homs (autoria desconeguda).

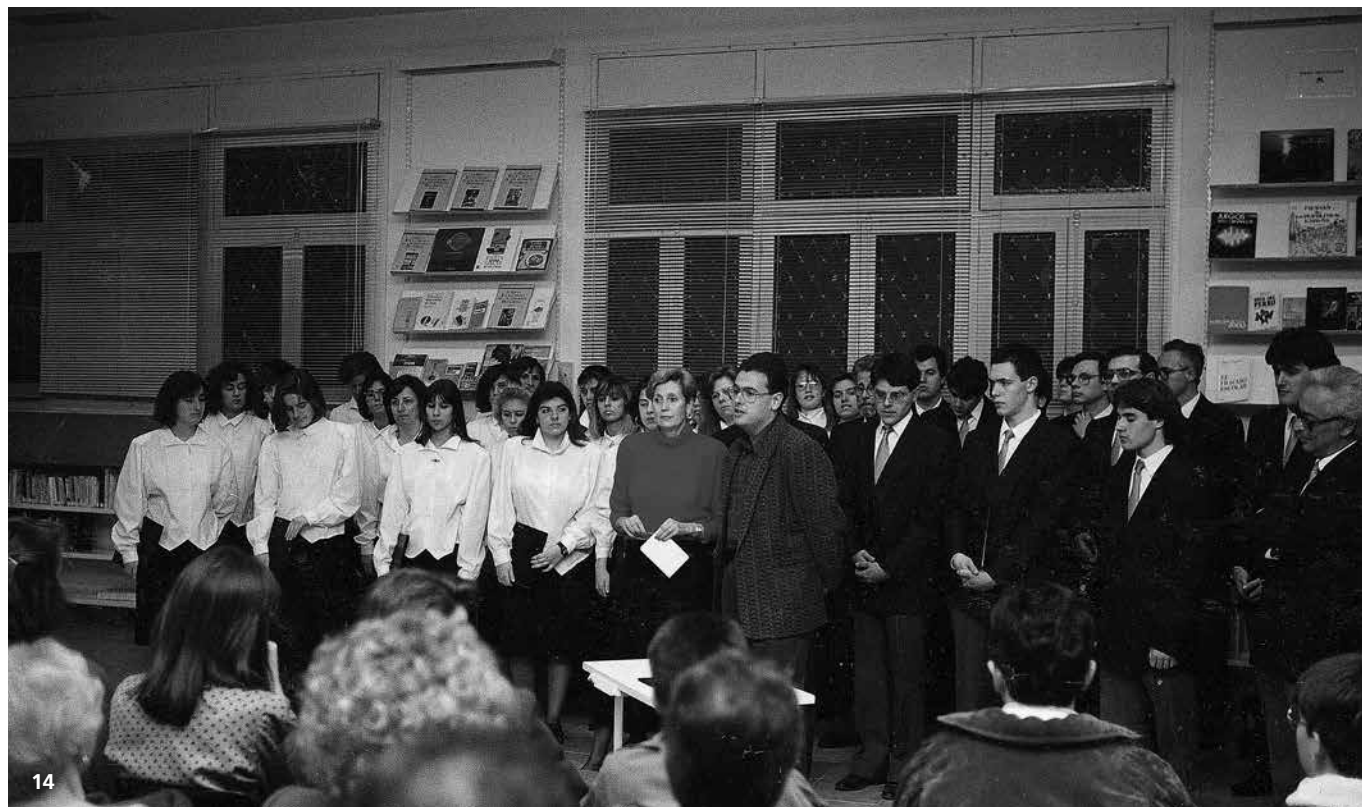
10. Paròdia de l'escalfament de la veu representada al Montclar, amb motiu de la celebració del cinquè aniversari de la coral Cypsellà, l'any 1989. Procedència: Coral Cypsellà. Montse Homs (autoría desconeguda). 11. Sortida al cim Montclar del Centre Excursionista Montclar, el dia 9 d'abril de 1989. Procedència: Coral Cypsellà. Isabel Illas (autoría desconeguda).

12. Arrossada després d'una festa de la música a l'Esquirol, 24 de setembre de 1989. Procedència: Coral Cypsella. Isabel Illas (autoria desconeguda). 13. Inauguració del Teatre Auditori Municipal, representació teatral, ballada de sardanes i concert amb la participació de Cypsella, 6 de gener de 1990. AMSFG. Fons Ajuntament (autoria: Josep Llorca).

14. El dissabte 10 de març de 1990, la coral va oferir una audició en el local de la Biblioteca de "La Caixa", lloc on assajava. Els adreçaren unes paraules Rosa Fontanella, bibliotecària, i Josep M. Muñoz, regidor de l'Ajuntament. Procedència: Coral Cypsella. Isabel Illas (autoría desconeguda). 15. Cantada a la plaça del Monestir el 21 de desembre de 1990. Procedència: Coral Cypsella. Isabel Illas (autoría desconeguda).

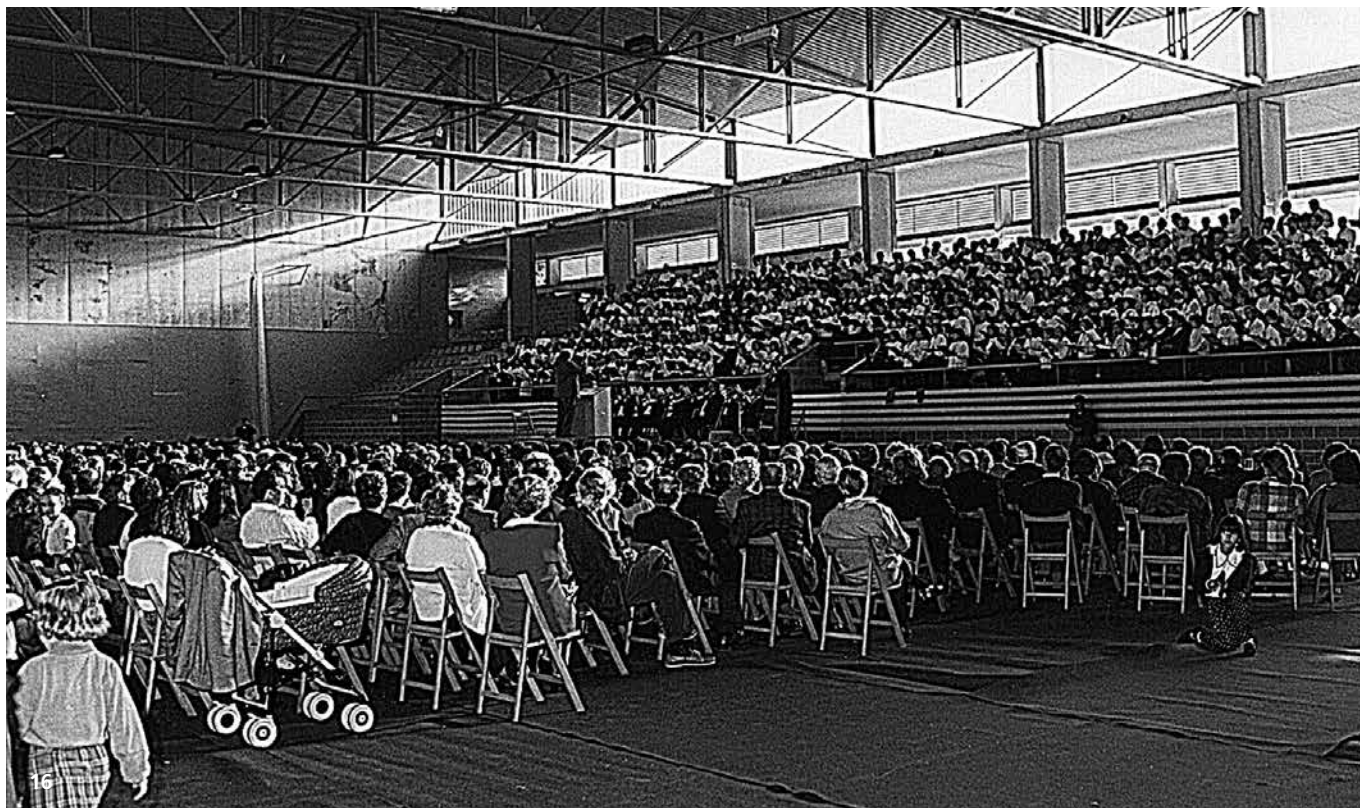

14

15

16. III Aplec de la Delegació de Girona de la Federació Catalana d'Entitats Corals, celebrat al pavelló d'esports de Sant Feliu de Guíxols, 18 d'abril de 1993. AMSFG. Fons Ajuntament (autoria: Josep Llorca) 17. Retrat de les autoritats guixolenques durant el III Aplec de la Delegació de Girona de la Federació Catalana d'Entitats Corals, celebrat al pavelló d'esports de Sant Feliu de Guíxols, 18 d'abril de 1993. AMSFG. Fons Ajuntament (autoria: Josep Llorca).

18. III Aplec de la Delegació de Girona de la Federació Catalana d'Entitats Corals, 18 d'abril de 1993. Al centre Antoni Juanals, alcalde, Josep Lluís Rabassó i Toni Escobar, regidor de Cultura, durant l'intercanvi d'obsequis al final del concert. A la dreta, el mestre Oriol Martorell. AMSFG. Fons Ajuntament (autoria: Josep Llorca). 19. Cantada de nades pels carrers de Sant Feliu, quan ja era director Lluís Cavalleria, el 24 de desembre de 1995. Procedència: Coral Cypsella. Montse Homs (autoria desconeguda).

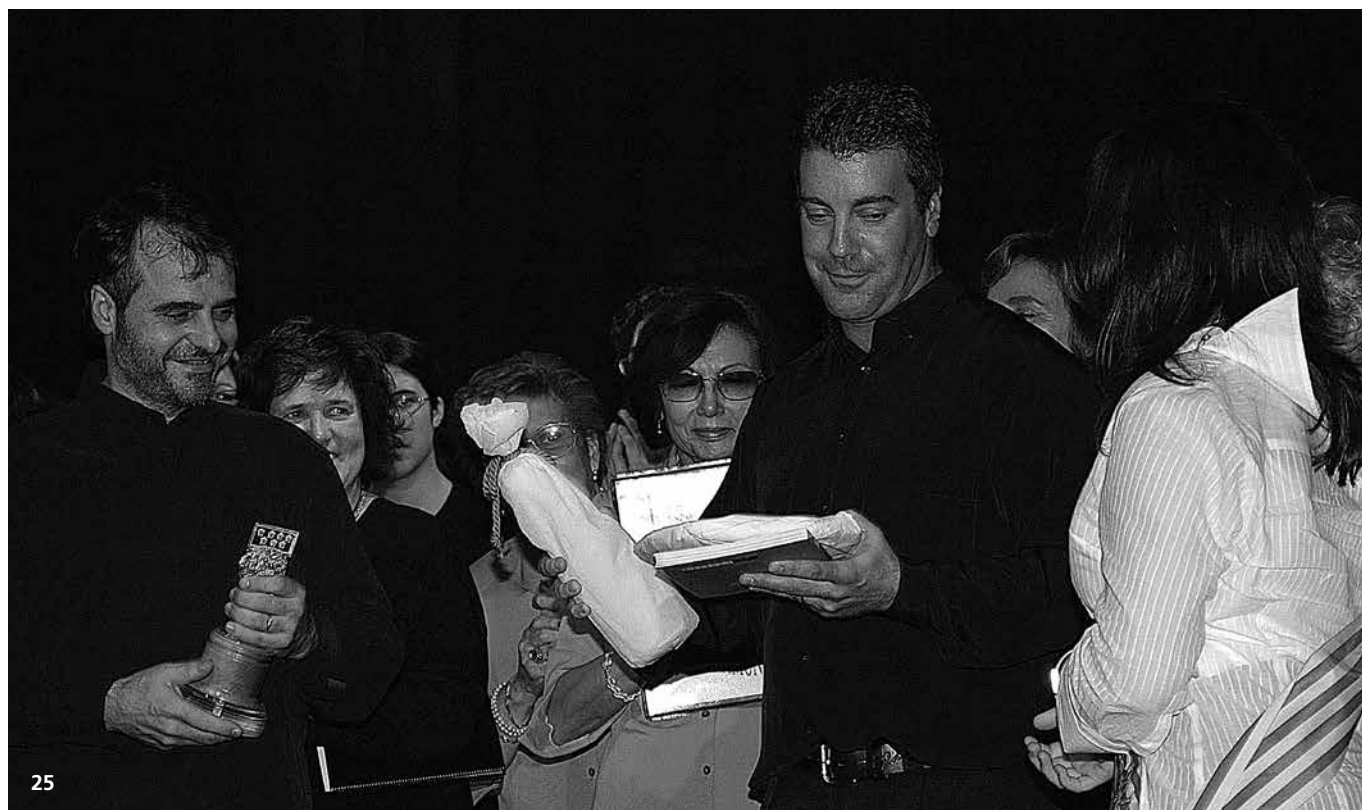
20. Retrat amb el maquillatge per a la representació de *Cats*, el mes de novembre de 1998. Procedència: Coral Cypsella. Isabel Illas (autoria desconeguda). 21. Josep Ramon Llobet dirigint Cypsella durant la representació de *Cats* al Teatre Auditori Municipal el mes de novembre de 1998. Al fons, els músics Núria Giménez, piano; Marc Clos, bateria, i Jordi Cabarrocas, baix. Jordi Riera hi va ser com a actor convidat i presentador. Al fons, a l'esquerra del replà de l'escala, les ballarines de l'Escola de Dansa Núria Lloveras de Platja d'Aro, que també col·laborà en l'espectacle. Procedència: Coral Cypsella. Montse Homs (autoria desconeguda).

22. Retrat de grup de la coral i el director, Josep Ramon Llobet, caracteritzats per a la representació de *Cats*, el mes de novembre de 1998. Al centre, Jordi Riera, actor convidat. En la part superior, els tècnics Francesc Fargallo i Manel Castells, i els músics, Marc Clos, Jordi Cabarrocas i Núria Giménez. Procedència: Coral Cypsella. Isabel Illas (autoria desconeguda). 23. Concert de Cypsella amb la Coral Tramuntana del Casal Català de Madrid, a Madrid, el 29 d'octubre de 2005. Procedència: Coral Cypsella. Eudald Prat Molera (autoria: Eudald Prat).

24. Concert de Cypsella amb la Coral Tramuntana del Casal Català de Madrid, a Madrid, el 29 d'octubre de 2005. Procedència: Coral Cypsella. Eudald Prat (autoria: Eudald Prat). 25. Intercanvi d'obsequis entre la Coral Cypsella i la Coral Tramuntana del Casal Català de Madrid, després del concert a Madrid, el 29 d'octubre de 2005. Procedència: Coral Cypsella. Eudald Prat (autoria: Eudald Prat).

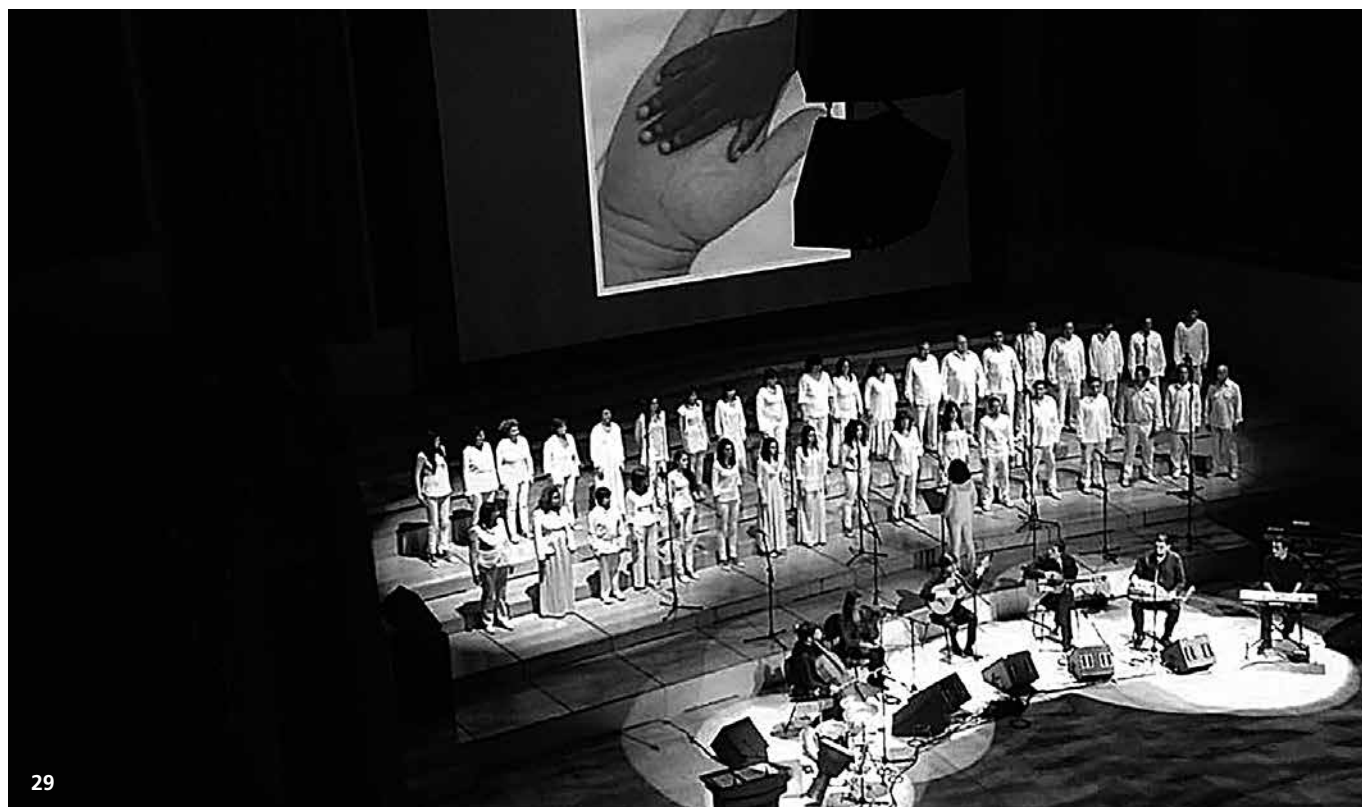

26. Cantant durant el viatge a Madrid per a l'intercanvi amb la Coral Tramuntana del Casal Català de Madrid, el pont de l'1 de novembre de 2005. Procedència: Coral Cypsel·la. M. Teresa Payrot (autoria: M. Teresa Payrot). 27. Arrossada organitzada per Cypsel·la amb motiu d'una trobada de corals a l'escola l'Estació el 7 d'octubre de 2012. Procedència: Coral Cypsel·la. Gabriel Mir (autoria: Gabriel Mir).

28. Concert a l'església parroquial de Santa Maria Assumpta de Tueda, el 21 de novembre de 2012, sota la direcció de la Monti Galdón. Aquell novembre Cypsella amb l'Agrupació Coral de les Comarques Gironines van organitzar el Concert Coral de Tardor, a Tueda amb la participació de Cantaires de Sarrià - Sarrià de Ter - Montjuïc - Girona. També va organitzar la XVII Mostra de Cant Coral a la parròquia del Monestir, on van tenir com a convidada la Coral Montilivi, de Girona, i la Coral Germanor Empordanesa, de Figueres. Procedència: Coral Cypsella (autoria desconeguda).

29. Retrat de la Coral Cypsella, dirigida per Monti Galdón, amb Pedro Burruezo i la Bohemia Camerata fent *Misticissimus*, durant el concert solidari per al Txad a l'Auditori de Barcelona, el 13 de març de 2013. Procedència: Coral Cypsella. Gabriel Mir (autoria desconeguda).

30. Viatge a Berna de la Coral Cypsella per a un intercanvi amb la coral suïssa d'Üetligen, amb la Monti Galdón a la direcció, 1 de novembre de 2013. Procedència: Coral Cypsella (autoría desconeguda). 31. Escalfant la veu abans de l'actuació a Berna, el novembre de 2013. Procedència: Coral Cypsella. Rosa M. Massallé (autoría desconeguda).

32. El dia 12 de maig de 2014 la coral va commemorar el 30è aniversari de la seva fundació amb un magnífic concert al Teatre Auditori Narcís Masferrer, anomenat *Cants de la Mediterrània*, un espectacle audiovisual dirigit per Monti Galdón, on les veus convidaven a navegar per les cultures al voltant d'aquest mar. Van acompanyar la coral, una colla de joves músics, amb el violinista Sergi Alpiste al davant: en Marc Escobar (violoncel), l'Estel Lloveras (viola), en Miquel Muñoz (violí i oboè), la Marina Prat (violí), en Marçal Muñoz (violí) i en Pau Ribero (violí). Procedència: Coral Cypsella (autoria desconeguda). 33. Joves músics que van acompanyar el concert *Cants de la Mediterrània* de la Coral Cypsella el maig de 2014: Sergi Alpiste, Marina Prat, Estel Lloveras, Miquel Muñoz, Marçal Muñoz, Marc Escobar i Pau Ribero. Procedència: Coral Cypsella. Josep Homs (autoria: Josep Homs).

34. Miquel Àngel Muñoz i la Núria Munné, de la coral Cypella, cantant "Dabket lebnan" com a solistes en el concert *Cants de la Mediterrània*, de maig de 2014. Procedència: Coral Cypella. Josep Homs (autoria: Josep Homs). 35 i 36. Concert *El cor de la Cypella batega amb la Marató de TV3* a la parròquia de Tueda, el diumenge 14 de desembre de 2014. El 20 del mateix mes, la coral va actuar per a la Marató de Donació de Sang que va tenir lloc a la sala Las Vegas. Les solistes són Laura Mir i Sandra Blanco cantant "Ederlezi". Procedència: Coral Cypella (autoria desconeguda).

37. Retrat diversos membres de Cypsella amb Pedro Burruezo davant de la sala Apolo, on van actuar el 16 de maig de 2015. Procedència: Coral Cypsella. Gabriel Mir (autoria: Gabriel Mir. 38. Concert a la parròquia del Monestir el 28 de maig de 2016 sota la direcció de la Visi Díaz. Procedència: Coral Cypsella. Josep Homs (autoria: Josep Homs).

39. Actuació de Cypsella, dirigida per Visi Díaz, al Concert cantEM per l'esclerosi múltiple a l'Aula Magna de la UdG, l'any 2018. Procedència: Coral Cypsella. Bego Matesanz (autoría desconeguda). 15. La coral amb Visi Díaz, als jardins dels Alemanys en el marc del programa Temps de Flors de Girona de l'any 2018. Procedència: Coral Cypsella (autoría desconeguda).

41. Sopar de final de curs 2018-2019, a la Casa Irla, el 4 de juliol de 2019. Procedència: Coral Cypsella. Gabriel Mir (autoria: Gabriel Mir). 42. Retrat de la coral Cypsella durant la seva estada a Portugal el mes d'abril de 2023. Procedència: Coral Cypsella (autoria desconeguda).

43. 57a Festa de la Cançó de Muntanya, organitzada per la Coral Cypsella a Sant Feliu de Guíxols el 18 de juny de 2024. Procedència: Coral Cypsella (autoría desconeguda). 44. Retrat de les contraltes de la Coral Cypsella amb Cláudio Suzin al pati de l'Escola de Música, el 25 de juliol de 2024. Procedència: Coral Cypsella. Anna Serra (autoría: Anna Serra).

45. Retrat dels baixos de la Coral Cypsella amb Cláudio Suzin al pati de l'Escola de Música, el 25 de juliol de 2024. Procedència: Coral Cypsella. Anna Serra (autoria: Anna Serra). 46. Retrat dels tenors de la Coral Cypsella amb Cláudio Suzin al pati de l'Escola de Música, el 25 de juliol de 2024. Procedència: Coral Cypsella. Anna Serra (autoria: Anna Serra).

47. Detall dels cantaires de Cypsella durant el concert del 16 de març, interpretant Elgar juntament amb els cors Cantabile i Crosca d'Olot i l'Orquestra Simfònica de Canet de Rosselló. Procedència: Coral Cypsella. Josep Homs (autoria: Josep Homs).

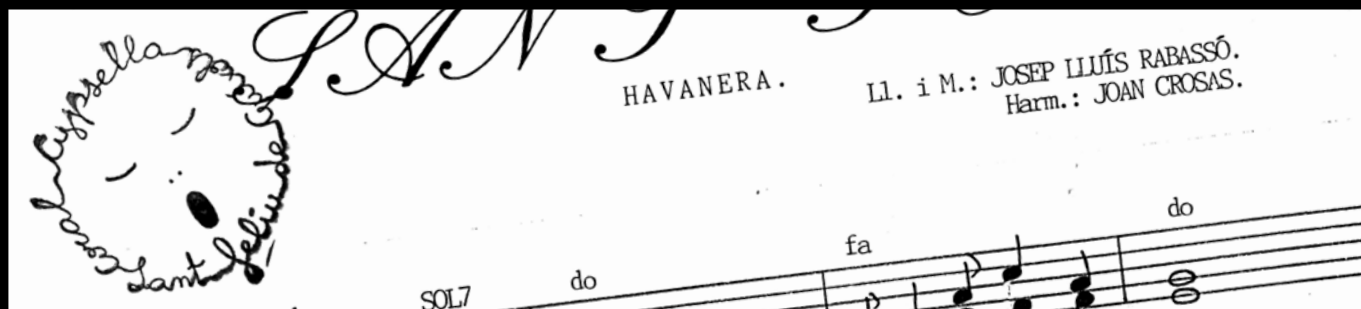

48. Retrat de les sopranos de la Coral Cypsella amb Cláudio Suzin al pati de l'Escola de Música, el 25 de juliol de 2024. Amb l'absència de Tetiana Kazantseva. Procedència: Coral Cypsella. Anna Serra (autoria: Anna Serra). 49. Concert del 16 de març al Teatre Auditori Municipal Narcís Masferrer, iniciant els actes del 40è aniversari de Cypsella. Primera part, actuació del violoncel·lista guixolenc. Jaume Ferrer Moreno. Procedència: Coral Cypsella. Josep Homs (autoria: Josep Homs).

50. Detall dels cantaires de Cypsella durant el concert del 16 de març, interpretant Elgar juntament amb els cors Cantabile i Croscat d'Olot i l'Orquestra Simfònica de Canet de Rosselló. Procedència: Coral Cypsella. Josep Homs (autoria: Josep Homs).

REPERTORI ESCOLLIT

SANT FELIU HAVANERA (JOSEP LLUÍS RABASSÓ, 1989)

El diumenge 23 d'abril de 1989, durant el II Concert de Sant Jordi, a la parròquia de Santa Maria, Cypsella va estrenar l'havanera «Sant Feliu», amb lletra i música de Josep Lluís Rabassó, qui llavors n'era el director, i harmonització de Joan Crosas. Feia 4 anys que la coral existia i, des d'un inici, no va deixar de reinventar-se. En aquella ocasió *Àncora* destacava que durant la primera part els cantaires van actuar barrejats, i no per cordes com és habitual en les corals, perquè el so arribés més homogeni al públic. També remarcava l'estrena de l'havanera. La forma d'interpretació i el repertori són fonamentals per a l'estil de les formacions musicals. La música catalana sempre ha tingut molt de pes en els concerts de la coral, que aquell dia va interpretar un «Noi de la mare» molt emotiu i que va haver de repetir l'havanera juntament amb la sardana «L'Empordà», que feia per primer cop, a causa dels aplaudiments del públic.

MAGNIFICAT (JOAN PUSALGUES, CA.1750)

L'any 1996, sota la direcció de Lluís Cavalleria, la coral va treballar amb l'Orquestra de corda de l'Escola de Música per interpretar els *Nocturns* de W.A. Mozart i recuperar el *Magnificat* de J. Pusalgues, mestre de capella compositor i organista del Ripollès. El concert fou el 29 de juny, per la presentació del 34è Festival de la Porta Ferrada. En la primera part va interpretar «La, la, la, je ne l'ose dire» de Pierre Certon i l'anònim francès «Tourdion», del s. XVI. La segona part, dedicada al s. XVIII, va consistir en els sis nocturns amb lletra de P. Metastasio i el *Magnificat*. El públic quedà impressionat per l'harmonia de la cantata i per la compenetració entre les dues formacions, dirigides per Cavalleria. Aquestes peces van ser ofertes de nou el 13 de juliol a l'església de Castell d'Aro en un concert de Cypsella amb la coral Casa Nova, i el 22 de setembre a l'església de la Pietat d'Arbúcies.

SARDANES (JOSEP MARIA VILÀ, 1923 I 1951)

Per difondre autors catalans, la coral ha incorporat al seu repertori dues sardanes per a cor del guixolenc J. M. Vilà «Dansant, dansant» (1923) i «La sardana dels sembrats» (1951). El maig de 2004, Cypsella va actuar a la Societat de la Jonquera, amb l'Orfeó Jonquerenc i Sol ixent de Fornells de la Selva. De les vuit peces cantades, sis eren catalanes: «L'Esbarzer», «Idil·li», «Pre-gadéu», «Microbi», «Muntanyes del Canigó» i «Dansant, dansant». La coral va cantar aquesta peça el novembre de 2007, a la XII Mostra de Cant Coral de Sant Feliu, on van participar el Cor Preludi de Girona i Coral de Saint Genis des Fontaines. També el 2009, en l'intercanvi amb el Cor Enrosadira d'Itàlia, celebrant 25 anys de Cypsella. La coral, dirigida per Josep Ramon Llobet, volia representar la cultura i la llengua catalanes. I, el juny del mateix any, a les Jornades Obertes del CE Montclar, en l'estrena de l'escenari remodelat i equipat amb les cortines de l'antic cinema Vidal.

D'esquerra a dreta:

Detall de la partitura de l'havanera «Sant Feliu» de Josep Lluís Rabassó. Procedència: Coral Cypsel·la.

Detall de la partitura de la sardana «El cavaller de Girona» de Monti Galdón. Procedència: Coral Cypsel·la.

EL CAVALLER DE GIRONA
(MONTI GALDÓN, LLETRA DE RAQUEL
GALDÓN, 1996)

Sardana de Monti Galdón, flabiolaire i cofundadora de la cobla La Flama de Farners, que el 2008 era directora de Cypsel·la. És una composició per a cor mixt, cobla i timbales, reconeguda amb el 2n premi del Concurs de la Sardana a Girona (1996). Va ser enregistrada per la cobla Ciutat de Girona al disc *La sardana de Girona* (Global 22996). El 2013 va ser inclosa en el disc *Veü, viu i sent. Corals de Catalunya*, 2n Certamen de gravació en directe. Cypsel·la la va registrar juntament amb «Roseret de roses blanques», també de M. Galdón, «La gavina», de F. Sirés i «Da bi imal perjé» de S. Phillips. La coral ha interpretat aquesta sardana en concerts, com el del diumenge 19 d'octubre de 2014, a l'església dels Caputxins d'Olot, durant el Cicle Coral de les Comarques Gironines, organitzat per la FCEC. Hi participaven el Cor Juvenil Gaia, la Capella Polifònica de Girona, el Cantabile Cor de Cambra i la Coral Cypsel·la, que la va cantar juntament amb «La gavina».

JUNY
(JULI GARRETA, 1919-1920)

Sardana premiada en la 1a edició dels Premis Musicals Eusebi Patxot, organitzats per l'Orfeó Català (1920). El 1924 captivà Igor Stravinsky durant una estada a Barcelona i el 1931 era candidata a ser l'himne de Catalunya. Durant el franquisme, va ser sintonia del programa de ràdio *Glossari andorrà*, realitzat a diari en català per Josep Fontbernà. Des de 2010 és l'himne de Sant Feliu de Guíxols. El 2020, essent Sant Feliu Capital de la Sardana i el centenari de l'estrena de *Juny*, l'Arxiu Municipal i l'Escola de Música van actualitzar la versió cantada, estrenada el 1928. Aquesta adaptació ha estat dirigida per Luis González: els arranjaments són d'Albert Guinovart i la lletra d'Àngela Ribas. El 2021 s'estrenava al Teatre-auditori municipal Narcís Masferrer per la Cobla Flama de Farners, el Cor Jove de l'Orfeó Català i l'Escola de Música de Sant Feliu – Castell-Platja d'Aro. Cypsel·la l'ha inclosa al seu repertori, com a peça genuïnament guixolenc i patrimoni de Catalunya.

MISTICISSIMUS
(PEDRO BURRUEZO, 2012)

Projecte de 4 anys amb Pedro Burruezo & Bohemia Camerata. Burruezo s'inspirà en místics cristians, jueus i musulmans, i M. Galdón feu els arranjaments corals. El 2012 es presentà al 50è Festival de la Porta Ferrada; sortí a *La Sonora* del Canal 33 i, el setembre, encetava la temporada de l'Espai Ridaura. El 2013 fou intens: el febrer, *Els Matins* de TV3 i actuació a l'Hospitalet. El març, concerts solidaris per Intermon Oxfam Trailwalker (Teatre Auditori Narcís Masferrer) i per Misión y Desarrollo para Goundi, dins del X Concert pel Txad (Auditori de Barcelona). L'abril eren a Biocultura (Palau Sant Jordi de Barcelona) i el juliol, nova actuació. El setembre eren a l'Homenatge a la Terra (Súria) i a les Festes de la Mercè de Barcelona. El 2014 van presentar la reedició del cd a Tradicionàrius i van actuar al 52è Festival de la Porta Ferrada. La primavera de 2015 van fer concerts a l'església de Sant Antoni de Calonge, a la Sala Apolo (Barcelona) i a la Gorga de Palamós.

El tinglado

Informació municipal

Aquest apartat reflecteix l'experiència de les diferents persones que han dirigit la Coral Cypsella del Centre Excursionista Montclar, com van enfocar la seva tasca, els projectes que van emprendre, quina empremta els va deixar la coral.

El naixement de la Coral Cypsella

Aquest escrit ha estat elaborat a partir de la conversa que vam mantenir amb Josep Lluís Rabassó i la seva esposa Anna M. Freitag a casa seva, a Castell d'Aro, el 18 de setembre. M'explicà emocionat que la família de la seva mare venia de Sant Feliu de Guíxols i que se'n tenia notícia des del segle xv. Amb la Guerra Civil l'avi ho va vendre tot per anar a Barcelona amb la família, tenia tres fills. Allà la seva mare es va casar i ell va néixer, al carrer Pàdua, el 8 d'octubre de 1939.

Els estius sempre els passaven a Sant Feliu de Guíxols, amb els seus parents. L'Anna M. també hi va anar quan van començar a sortir, el 1962. El 1971 van tenir l'oportunitat de llogar un pis tot l'any a casa dels Trachsler. Van començar a venir cada cap de setmana i, cinc anys després, ja van decidir viure aquí amb les seves filles. Una anava a escola a les antigues Carmelites i l'altra, al Sant Josep, on hi havia Mn. Josep Arges. Ell va ser qui li va demanar que dirigís els cants a la parròquia els dissabtes a la nit, i també a la Missa del Gall. Llavors el rector era Mn. Carles Puigbert.

L'any 1977 va començar a dirigir la coral infantil del CE Montclar, després que li proposessin en un sopar al Tennis d'Aro, al qual hi havia la Colla Jacomet. En Jordi Riera i en Rafel Lecuona li van demanar perquè l'iniciador de la coral, en Miquel Jacomet, havia mort i, de moment, en Jordi Riera se n'havia fet càrrec. Com que ell havia estat cantant durant 10 anys a la Coral Sant Jordi, van pensar que li podria fer gràcia. Però ell no havia dirigit mai i no tenia clar si aniria bé. Va anar al Montclar i van quedar de fer una prova en un assaig. Si anava bé, podrien seguir, si no anava prou bé, ho deixarien córrer. Va rutllar i van començar a assajar els caps de setmana, primer els diumenges al matí. Generalment eren les mares qui deixaven els nens al local, a les 11:00, anaven a comprar, i tornaven a les 14:00. Però després van pensar que era millor els dissabtes a la tarda, de 18:00 a 20:00.

Un dels problemes que va haver de superar és que no sabien cantar fent veus, no ho havien fet mai. Primer els va ensenyar a cantar cançons a l'uníson. Després van començar a cantar cànons, en els quals les veus repeteixen successivament el que van cantant les anteriors, per començar a acostumar-s'hi. Després ja van fer cants amb dues veus i una cançó a tres veus, "Els vaixells de Stienkarrassy" (cançó popular russa). Els assajos i els concerts eren obligatoris, però la Missa del Gall era opcional, perquè era molt tard. Però passava que hi anaven la majoria dels nens i nenes del cor.

Va tenir el privilegi de comptar amb l'Oriol Martorell, que l'assessorava.

Fredi Bosch, Josep Lluís Rabassó i Agustí Figueras en el moment de tallar el pastís de celebració dels cinc anys de creació de la Coral Cypsella. Procedència: Coral Cypsella. Montse Homs (autoría desconeguda).

A les dues pàgines següents, d'esquerra a dreta:

Sortida de la Coral Cypsella, segurament per la xx cantada de corals a Santa Maria de Corcó (l'Esquirol, Osona), quan la direcció anava a càrrec de Josep Lluís Rabassó, el mes de maig de 1984. Procedència: Coral Cypsella. Toni Escobar (autoría desconeguda).

Salutació i aplaudiments, després d'una actuació a l'església parroquial de Calonge, el juliol de 1989. Procedència: Coral Cypsella. Montse Homs (autoría desconeguda).

Hora dels adeus en arribar a Sant Feliu de Guíxols, de retorn de la primera sortida a l'estranger de la coral, els dies 31 d'abril i 1 de maig de 1988 a Frankfurt i Darmstadt, Alemanya. Procedència: Coral Cypsella. Montse Homs (autoría desconeguda).

Josep Lluís Rabassó rep un obsequi després d'un sopar celebrat al restaurant Molí de Vent, el juliol de 1989. Procedència: Coral Cypsella. Montse Homs (autoría desconeguda).

Per a ell, era com un pare, ja que havia entrat a la Coral Sant Jordi amb 17 anys. Allà hi havia après a escalfar la veu, a llegir solfeig, a entonar, etc. Havia estudiat violí 4 o 5 anys amb la Maria Calveras. A casa seva també tenien un piano, el seu germà el tocava i feien concerts conjunts.

Al Montclar, com que hi van començar a anar nens molt petits, va proposar de fer una segona coral, Els Patufets; això era cap al 1980 o el 1981. Llavors cada setmana feia dos assajos; amb els menuts s'hi estava menys estona. Es van integrar en la Federació d'Entitats Excursionistes, on també s'aplegaven els cors dels centres excursionistes. Amb aquesta organització van fer el primer concert el mes de maig de 1984, en la XX Trobada de Corals de Centres Excursionistes, a Santa Maria de Corcó (l'Esquirol). El director de la coral de l'Esquirol llavors era Joan Crosas, que després faria de baix al musical *Mar i cel*. Hi va fer amistat; quan Rabassó va compondre l'havanera "Sant Feliu", Crosas li va fer l'harmonització a quatre veus.

Quan van anar a aquesta trobada, amb els més grans de la coral infantil del Montclar i d'altres de la coral infantil de Vilartagues ja havien començat a assajar com a coral. Havien posat la llavor de Cypsella. En aquest cas, també s'havien reunit els qui volien cantar i havien parlat de diverses qüestions que calia resoldre per tirar endavant. No estava clar fins a on es podria arribar i per això, novament, va proposar començar a manera de prova. Pràcticament ningú no sabia música, això era un obstacle. Rabassó ho va arreglar preparant ell prèviament totes les veus de les cançons que

volia fer amb la coral. Va començar amb el repertori que havia fet a la coral Sant Jordi, perquè ell ja se sabia una veu. Durant la setmana, amb el piano que tenia a casa i amb les partitures, s'aprenia les altres veus, és a dir soprano, contralt i baix. Llavors, durant l'assaig, les cantava perquè les aprenguessin. Fotocopiava les partitures i les repartia. Tots havien de seguir la corda que cantava, així, encara que hi havia força estona que no cantaven, anaven aprenent a llegir el solfeig. Quan una corda s'aprenia la veu, llavors es podia afegir a les cordes que ja se la sabien fins a fer totes les veus. Això volia dir que els assajos es podien fer pesats per als que no cantaven, ja que havien d'estar escoltant, llegint les partitures. Ara pensa que no sap com se'n va sortir.

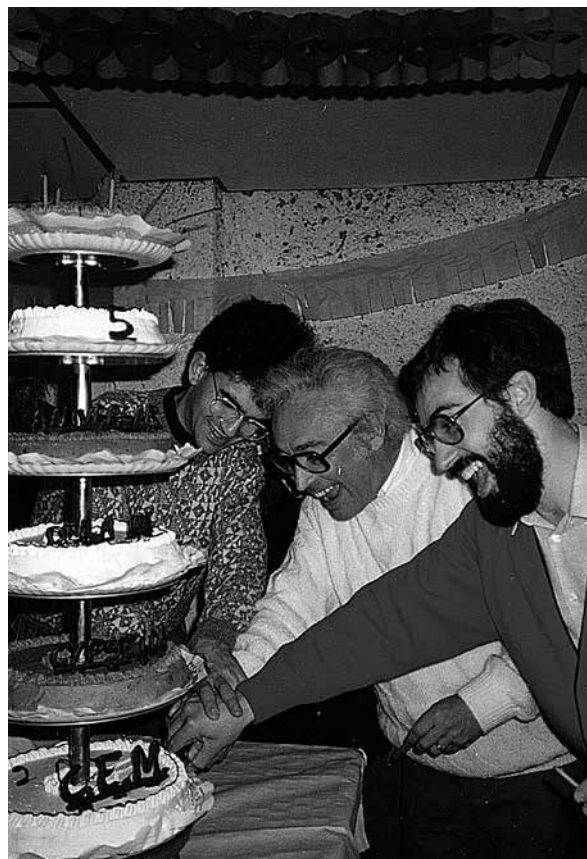
Els cantaires de la coral infantil van anar passant a Cypsella. Amb la coral infantil havia aconseguit dues coses: en primer lloc, vincular-se amb les organitzacions i activitats dels centres excursionistes de Catalunya i, en segon lloc, entrar al Secretariat de Corals Infants de Catalunya.

El 1985 ja van actuar en la 2a Mostra infantil i juvenil de cant coral, organitzada per l'Institut Català de Serveis a la Joventut, al Teatre Municipal de Girona. En aquests certàmens van

resultar escollits dues vegades com a millor coral infantil i com a millor coral juvenil de Catalunya i, cada cop, van actuar al Palau de la Música Catalana.

Amb Cypsella van fer moltes coses, com les sortides a Alemanya, Mont-de-Marsan, al Sud de França... També van sortir cantant a missa a la parròquia, en una retransmissió dominical de TV2.

Cantaven amb les cordes barrejades, només ho feia la Coral Sant Jordi. L'Oriol Martorell distribuïa totes les persones de manera que les veus quedessin compensades. Anava agrupant una soprano, una contralt, un tenor i un baix.

Aquesta distribució permet que cadascú senti totes les cordes alhora, així queda el so més conjuntat. Ho van fer en una sortida memorable per la zona de Tarragona el maig de 1992, que van anar primer a Flix, on van dormir, i després a Salou. Només eren 17 cantaires i van cantar d'aquesta manera, els van dir que era l'única coral que havien vist cantar així. Era més difícil, però era molt més bonic. Va fer un quadre com els que feia l'Oriol, però era arriscat i complicat perquè faltava gent. Recorda que es va disgustar perquè encara el dia anterior tres o quatre persones van dir que no hi anirien. Hi havia hagut algú que tenia contactes familiars i havia passat al davant per organitzar-ho tot, s'havia compromès. A més, no hi havia un equilibri entre les cordes, ja que només comptava amb tres contralts i tres tenors; cinc baixos i sis sopranos. Recorda que, en aquella ocasió, es va haver de posar seriós i advertir que aquells que es comprometien, havien de complir.

Una de les gestes per al record va ser l'anada a Alemanya. La seva esposa, Anna M. Freitag, és de pare alemany. Ella i els seus dos germans eren nascuts a Galícia, però el gran va anar a viure a Frankfurt i el seu fill petit cantava a la parròquia de St. Mauritius. Ell va ser l'ànima del viatge. Vam trobar que allà es cantava diferent que aquí, afinant moltíssim, amb unes veus angelicals, però tot era pla, com una sola veu; només en alemany i un

repertori limitat. Cypsella, en canvi, cantava imponent la veu, gèneres de tot tipus i en diferents idiomes (allà van cantar en nou idiomes: català, castellà, gallec, eusquera, francès, italià, anglès, alemany i portuguès de Brasil). Els alemanys es van sorprendre molt, els va encantar. Per edat, es van fer molt les dues corals. Un dels records més divertits va ser la visita a l'aeroport, immens, anant tots en les cintes transportadores i seguint una línia groga que hi havia a terra que els feia molta gràcia. En Fredi va fer un vídeo d'aquesta escena... En el concert, hi van interpretar un madrigal. Van quedar ben parats! Només havien vingut espanyols, pocs alemanys. Els espanyols es van sorprendre perquè no cantaven només en castellà, i els alemanys es van sorprendre perquè era molt diferent de les corals d'allà. L'endemà cantaven a missa, a St. Mauritius, i hi van tornar a fer el madrigal, a petició del seu cunyat. A Darmstadt va ser molt emotiu, perquè hi havia una comunitat de gallecs i els va agradar molt la cançó "O voso gallo comadre" en gallec. Van sopar allà i, en acabar, van pujar a l'autobús per la tornada. Van viatjar tota la nit. Havien d'arribar a les sis de la tarda, però el conductor va córrer tant que a la una ja eren a Sant Feliu. Els havien preparat una bona rebuda, però com que es van avançar, no hi havia ningú esperant. Van fer l'hora dels adéus a la plaça del Monestir.

Una altra de les diades més memorables va ser la XXI Festa de la Cançó de Muntanya, que va organitzar la Federació de Centres Excursionistes el maig de 1985 a Sant Feliu de Guíxols. Ja van quedar així en la trobada de l'any anterior a l'Esquirol. Van venir cap a 18 corals. La celebració va començar amb un esmorzar i una missa a Sant Elm. Després, el dinar de germanor als jardins Juli Garreta i el concert a la parròquia. Ell va dirigir el cant comú, va ser impressionant.

El 1990 van anar a Mont-de-Marsan, va ser molt maco. En aquest viatge van passar per Lourdes i havien quedat per cantar en una de les capelles. Però, un cop allà, quan el capellà els anava a obrir la porta, els va preguntar on era el seu capellà. Ells van dir que no hi anava cap capellà amb la coral, llavors els va dir que haurien de pagar perquè els acompanyés un capellà i també per poder cantar a dins la capella. No s'hi van avenir i van cantar una cançó a les escales. Quan van sortir cap a Mont-de-Marsan, van pujar en un trenet. En un lloc on travessava tot de túnels van començar a cantar el tema d'Indiana Jones... A l'hora de sopar, al restaurant, van preguntar si podien cantar i els van preguntar si en sabien de cantar. Van fer una cançó i els va agradar tant que els van deixar posar en un menjador. El restaurant es va omplir!

Era molt amic de l'Oriol Martorell i havia anat molt sovint a casa seva per-

què ell l'assessorés. El març de l'any 1993 va ser l'Oriol qui va venir a Sant Feliu, quan Cypsella, amb el suport del CE Montclar, va organitzar l'Aplec de la Federació Catalana d'Entitats Corals de les Comarques Gironines, que va ser una diada molt intensa. Xocolatada i assaig al pavelló d'esports, mentre l'organització muntava el dinar a l'escola de l'Estació. Després d'un volt i una ballada de sardanes al passeig, van anar cap al menjador. Cada un o dos membres de l'organització havia de servir una coral, eren uns 17 comensals per canviar. L'Oriol Martorell tenia el costum de fer la migdiada i va anar a descansar a casa d'en Josep Lluís Rabassó. Mentrestant, l'organització netejava tota l'escola abans de preparar-se per al concert, en el qual van participar 15 corals, amb uns 500 cantaires. Hi van assistir més de mil persones. El cant comú va ser "Els segadors", dirigits pel mestre Martorell. Per acabar, hi va haver una audició de tres sardanes al passeig.

Al principi, assajaven al CE Montclar, però com que els espais estaven sempre molt sol·licitats, van optar per assajar al primer pis de l'edifici de l'antiga Caixa de Pensions, a la rambla, és a dir, a l'antiga biblioteca. Allà s'hi van estar uns anys, fins i tot hi havien fet algun concert. Llavors van fer les gestions per utilitzar una casa que hi havia al costat del Montclar, era del rector. Era petita i tenia un pati. La van arreglar, hi van posar mobles, era

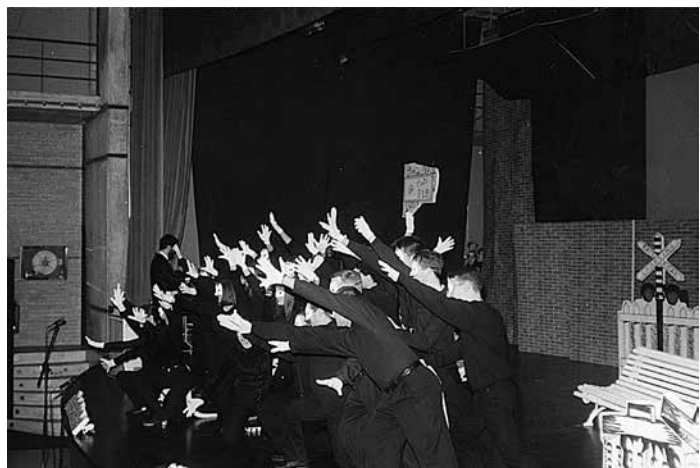
un bon lloc per reunir-se i per guardar les coses de la coral, com les partitures. En deien la "casa de l'Amèlia" perquè una de les cançons del seu repertori era "El testament d'Amèlia". Van celebrar la inauguració amb una bona festa i també hi van fer una revetlla de Sant Joan, però la festa es va interrompre perquè uns veïns els van denunciar, hi va anar la Policia Local i els va fer plegar perquè no havien demanat permís, no sabien que s'havia de fer.

L'any 1995, va decidir plegar perquè no s'acabaven de posar d'acord sobre el repertori. Tot ho havia fet amb el cor, hi havia posat molt d'esforç i havia esmerçat moltes hores i recursos: en la preparació, en els assajos, en els concerts. Durant aquells deu anys, amb la coral Cypsella, havien fet cap a 150 concerts i havien preparat un repertori molt extens –de 150 peces– i molt variat quant a autors, gèneres, idiomes i èpoques.

Afirma que de seguida es coneix si una persona és *coralista*, es duu a dins. Els *coralistas* són bona gent. Entre la gent que forma una coral es forma un ambient molt bonic, d'harmonia i companyonia, és una autèntica família. Tothom ho sap tot de tothom i ningú es posa en res.

Al principi, a Sant Feliu, només hi havia el cor infantil Rossinyols de Vilaragues (dirigida per Dolors Garcia) i

el del Centre Excursionista Montclar, que van començar el mateix any. El Centre Excursionista també tenia un grup de flautistes que col·laboraven fent alguna peça als concerts de la coral. La creació de la coral Cypsella va generar molta expectació entre els guixolencs, va ser una mica la coral institucional, la representant de la ciutat en els llocs que visitaven. El naixement de la coral va ser molt original i anys després, quan va plegar, n'hi havia varies: el cor de la parròquia, el de l'Escola de Música –que havia promogut Josep Berguedà–, professor de guitarra; la de Tueda i també a les escoles. Això li sembla molt bé perquè vol dir que Cypsella agradava molt i que l'afició pel cant es va escampar. També està orgullós que, a tot arreu on van anar, n'estaven encantats. Considera que, en l'àmbit de Catalunya, hi ha tres corals de referència, la Capella Clàssica Polifònica del Foment de les Arts Decoratives (dirigida per Enric Ribó) –que treballaven especialment l'expressió–, la Coral Sant Jordi i el Cor Madrigal –que llavors es fixaven molt en l'afinació. L'Orfeó Català, diu, és una lliga a part. A Cypsella va procurar compaginar el treball de l'expressió amb el de l'afinació. Una de les coses en què es fixava especialment era la vocalització, creu que el cant coral no és només so, s'hi explica una història i s'ha d'entendre bé perquè, si no, perd valor. El públic ho ha d'entendre, encara que sigui a quatre veus

o que es canti en diferents idiomes – llavors cal cuidar molt la pronúncia. Una de les cançons que van incorporar des dels inicis i que era en gallec, “O voso gallo comadre”, es va convertir en un himne de la coral. També volien temes catalans, però no volien només temes populars. Creu que per tot això Cypsella, des de l’inici, ja va tenir molt de carisma.

Josep Lluís Rabassó Cañellas
Director des del 1984 fins al 1995

Records

La Cypsella va ser en la meua vida professional una de les primeres corals que vaig dirigir. No hi vaig arribar sense tenir cap experiència, però sí que va suposar per a mi un punt d’inflexió en

la meua carrera com a director. Allà hi vaig fer aprenentatges que em varen resultar valuosos per a més tard emprendre altres reptes.

A part de valorar de manera molt positiva aquests aprenentatges vull fer esment de manera expressa de l’ambient espectacular que hi havia a la Coral.

Situem-nos.

A la Cypsella hi havia:

a) Una combinació de gent “ganxo-na” –dels quals, per cert, una bona colla encara hi canten gairebé 30 anys després...– amb gent “nouvinguda” que havia copsat perfectament la manera “especial” d’entendre la vida per a aquestes contrades...

b) Tota una bona colla de gent molt

jove que estaven en aquells moment estudiant a l’Escola de Música de Sant Feliu. Joves músics que no cantaven a la Coral però sí que estaven començant a emprendre un camí professional en el món de la música. Aquests joves músics varen interactuar amb algun dels projectes musicals que vàrem realitzar durant l’època que vaig estar dirigint el cor.

Anys després, veient la seva trajectòria professional, vull expressar de manera vehement la meua admiració cap a ells i aprofito l’avinentsa per demanar que tinguin molta més presència en la vida musical actual a Sant Feliu. Una colla de professors de l’Escola de Música que tenien en aquell moment una implicació profunda amb el cor: en Josep Ramon Llobet i l’Anna Maria Llandrich, a qui sempre li agrairé la tasca que va realitzar com a preparadora tècnica de la Coral.

En el sentit de les agulles del rellotge:

Salutació després de la interpretació de *Cats* el 27 de novembre de 1997 al Teatre Auditori Municipal: Jordi Cabarrocas (baix), Marc Clos (percussió), Lluís Cavalleria (director) i Núria Giménez (piano). Procedència: Coral Cypsella (autoria desconeguda).

Representació de *Cats* el 21 de novembre de 1997, sota la direcció de Lluís Cavalleria. Procedència: Coral Cypsella. Montse Homs (autoria desconeguda).

Lluís Cavalleria, Josep Lluís Rabassó i Josep Ramon Llobet, que llavors dirigia la coral, durant la celebració dels 20 anys de Cypsella al Teatre Auditori Municipal, el 23 d'abril de 2004. Procedència: Coral Cypsella. Montse Homs (autoria desconeguda).

Lluís Cavalleria dirigint el concert a l'església de la Pietat d'Arbúcies el 22 de setembre de 1996. Davant d'ell, asseguts, els solistes que van interpretar la peça: el tenor Jordi Mas, la mezzosoprano Gina Reyner i la soprano Anna M. Llandrich. Procedència: Coral Cypsella. Rosa M. Massallé (autoria desconeguda).

Aquest grup humà em va aportar moltes coses en diferents àmbits:

1) En l'àmbit estrictament professional em vaig trobar amb un cor amb un bon nivell per ser un cor amateur, nivell de lectura acceptable, bones veus i sobretot moltes ganes d'aprendre i sobretot de gaudir de la música. Tinc bons records de peces que cantàvem on aconseguíem tots respirar, emocionar-nos, frasejar junts; o sigui fer música de manera remarcable.

També em va sorprendre quan vàrem cantar tota una selecció de temes del musical *Cats* –gènere que en aquell moment no estava tan difós com estan ara els musicals– la iniciativa entusiasmada que varen emprendre: vestuari, coreografia, etc...

2) En l'àmbit humà, era realment divertidíssim anar a fer el toc després dels assaigs on realment ens partíem de riure amb tots els acudits, anècdotes i "shows" varis que feien sobretot la secció de baixos, amb l'aportació esporàdica d'algun tenor i amb les aparicions estel·lars postassaig d'alguns excantaires... En fi, el postassaig era realment divertit i donava testimoni del bon caràcter entremaliat dels membres de la coral.

Així, doncs per a mi va ser un luxe poder compartir amb la Coral Cypsella una part de la meua vida.
Per molts anys i molta música!

Lluís Cavalleria i Barrera

Director des del 1995 fins al 1998

La meua experiència com a director de la Coral Cypsella: un viatge musical compromès

El 1998 vaig començar una aventura que em va ocupar un temps important de la meua vida: dirigir la Coral Cypsella del centre Excursionista Montclar de Sant Feliu de Guíxols. Aquesta responsabilitat va durar deu anys i, durant aquest període, vaig aprendre no només sobre música i música vocal, sinó també sobre la gestió de persones, la cultura i les arts en general.

Dirigir una coral demana una gran responsabilitat i, per a mi, les persones són l'essència de qualsevol cor; tot el grup forma una entitat pròpia i única. Així doncs, la primera tasca que em vaig plantejar davant d'aquest repte va ser desplegar tots els recursos necessaris per gestionar els membres d'aquesta coral i la seva diversitat. Cada membre de la coral aporta la seva pròpia història, personalitat i experiència musical. Segurament vaig cometre errors o no vaig saber arribar a tothom, cosa que evidentment em sap greu, però amb el temps vaig anar aprenent, veient i valorant les seves diferències, potencials i virtuts, tot per aconseguir crear un ambient únic i especial en què tothom es pogués sentir inclòs i motivat. Cohesionar el grup és essencial per aconseguir un

so homogeni, amb personalitat i de qualitat, i aquesta tasca requereix un enfocament assertiu i personalitzat, així com grans dosis d'empatia i treball conscient.

Després de les persones, em vaig proposar treballar l'instrument, en aquest cas la veu. Un dels fermes propòsits que vaig afrontar va ser desenvolupar la sonoritat del grup. M'agradava dir-los que aquest seria el meu llegat: garantir la qualitat sonora del cor malgrat la diversitat de veus i dotar-la de consciència i personalitat. Per aconseguir-ho, vam treballar en la interiorització, escoltar i escoltar-se, la projecció de la veu i la tècnica vocal, així com en la selecció de repertori adequat que desafies el cor de manera constructiva. Vaig intentar transmetre que cada assaig o concert era una oportunitat per treballar, millorar i créixer.

El tercer aspecte fonamental del temps que vaig dirigir la coral va ser la tria de repertori. Confeccionar-lo és complex, ja que, per una banda, un cor ha de promoure i preservar la cultura musical en tot el seu espectre, però, per l'altra, ha de triar peces que estimulin els cantaires i connectin amb el públic. Així doncs, vaig intentar fer un repertori que inclogués tot això: música d'autors locals (Josep Maria Vilà, Juli Garreta), música catalana (entre altres: Cristòfor Taltabull, llibre vermell de Montserrat, Manuel Oltra, Frederic Mompou, Enric Morera, Lluís Llach, Raimon), música clàssica (A. Vivaldi, A. Bruckner, F. J. Haydn, W. A. Mozart, J. S. Bach, G. Déak-Bardos, F. Schubert, etc.) i música moderna (The

Beatles, Andrew Lloyd Webber, George Gershwin, Ariel Ramírez/Félix Luna, Alberto Favero/Mario Benedetti, John Kander, entre altres). Vaig gaudir molt de totes les obres, però de les que en guardo un record molt especial són el *Gloria* d'A. Vivaldi (RV 589), la *Missa brevis* de F. J. Haydn (HobXXII 7), "Locus Iste" d'A. Bruckner, "Eli! Eli!" de G. D. Bardos, "Dansant, dansant" de J. M. Vilà i "Alfonsina i el mar" d'A. Ramírez.

La socialització de la coral també n'és una part molt important. Els projectes col·laboratius amb altres cors i formacions van ser constants; van enriquir la nostra experiència i ens van obrir noves portes. Van ser esdeveniments únics i memorables.

Finalment, després de deu anys, vaig decidir que era el moment de passar el testimoni. La meua marxa no va ser fàcil; cada membre de la coral havia estat una part integral de la meua vida i havíem compartit moments molt emotius i intensos. No obstant això, sentia que era important permetre que el grup explorés noves direccions amb una nova energia i visió. La música és un procés dinàmic, i és fonamental que els cors s'adaptin i evolucionin amb el temps.

Mirant enrere, aquests deu anys a la direcció de la coral Cypsella han estat una època d'aprenentatge, creixement personal i professional. He

tingut l'honor de treballar amb persones apassionades i compromeses, i sempre recordaré la màgia que es crea quan diverses veus s'uneixen en harmonia per expressar. La música és un llenguatge universal i té un poder transformador que uneix persones de diferents camins i experiències, i continuaré defensant-la i celebrant-la en totes les seves formes.

Em sento agraït d'haver pogut formar part d'aquest viatge!

Josep Ramon Llobet i Poal
Director des de 1998 fins al 2009

Una experiència fascinant

Des de sempre que m'ha agradat molt el cant coral. Penso que la veu és l'instrument més bonic de tots i quan es canta en conjunt sumant diferents tipus i colors vocals, la polifonia que es crea és fascinant. A més, educativa-ment té molts beneficis, ja que ajuda a aprendre a treballar en equip, a escoltar-se els uns als altres i a respirar, fomenta l'amistat, ensenya a gaudir de la música i, fins i tot, a estar de més bon humor.

De petita havia cantat a la coral Bell Esclat, que dirigia en Josep Carbó, el meu primer mestre de música.

Pel que fa a la direcció vaig començar a dirigir corals molt jove. Com a directora de la coral de l'Escola Municipal de Música de Santa Coloma de Farners, sempre mirava de dur els nens a cantar. Per Nadal anàvem a cantar l'asil i també participàvem amb les nostres cançons en les festivitats més importants del calendari local.

L'any 1998, amb el meu marit, en Miquel Àngel, vam venir a viure a Sant Feliu. Ens van donar plaça de professors a l'institut Sant Elm, a ell de tecnologia i a mi de música. De seguida vaig fer cantar els nois i les noies; per Nadal, anàvem a cantar a l'asil Surís i, a la primavera, a la Trobada de Corals de Secundària. Un dia en Josep Culler, professor de filosofia, em va demanar si m'agradaria dirigir la coral Cypsella. La seva dona, la Rosa Maria, hi cantava. La veritat és que em va fer molta il·lusió la proposta, havia escoltat la coral alguna vegada i em va semblar un repte interessant i bonic.

Vaig tenir una primera entrevista amb en Toni Escobar, president de la coral, i els membres de la Junta a principi d'estiu del 2009 i al setembre vaig començar. En aquell moment, els meus fills, en Miquel i en Marçal, eren molt petits, però estaven entusiasmats amb la idea. També en Miquel Àngel, que havia cantat en corals a Mallorca. La veritat és que sense el suport d'en Miquel Àngel, que de seguida es va incorporar a la corda de baixos, i la

il·lusió dels nens, no m'hagués estat possible dirigir la coral. Són molts els assajos, compromisos i actuacions que vam poder assumir perquè era una activitat que fèiem tots quatre.

Em vaig sentir molt ben acollida des del primer moment, i recordo una coral molt dinàmica, amb molta gent jove i ganes de fer coses noves i diferents del repertori coral habitual. Quan vaig entrar em van dir que volien fer altres músiques. "Altres músiques", vaig pensar. I què voleu fer? "Cançons dels 70 i els 80", em van respondre. Però no podíem deixar de banda el repertori català, el mes de febrer del 2010 teníem una actuació important a Montserrat. "Cançons dels 70 i 80". Vaig pensar com dissenyar el projecte, ja que la meva formació ha estat sempre entorn de la música clàssica. Per començar els vaig dir que fessin propostes de les cançons que més els agradaven, vam crear una taula i vam fer votacions. Va sortir un repertori preciós farcit de cançons dels Beatles, Abba, Simon i Garfunkel, i molts altres. A més a més, volien ballar mentre cantaven. Òndia! El més difícil va ser quan vam muntar les coreografies: quan es balla i es canta alhora, costa molt mantenir l'afinació. Quina mà d'assajos vam haver de fer per presentar un espectacle que

sortís rodó i bonic, amb coreografia, escenografia, vestuaris divertits i ben cantat!

També va ser especial el projecte de la Mediterrània. Feia temps que la idea em ballava pel cap. M'imagina-va un viatge pel Mediterrani, cantant una cançó representativa de cada lloc, en cadascuna de les llengües que s'hi parlen. Vaig tenir la sort que la coral es va fer seu el projecte de seguida, i vam cantar en català, castellà, occità, francès, italià, grec, turc, hebreu, i fins i tot en àrab! L'espectacle visualment va ser preciós. Aprofitant que a la coral hi ha, entre els cantaires i familiars, fotògrafs molt bons, es va fer una recopilació de paisatges característics de cada zona que es projectaven damunt nostre i sobre una pantalla blanca gegant. Un calidoscopi d'imatges farcides de blaus, taronges i verds s'anaven fusionant al ritme de les diferents

cançons. Va ser fantàstic portar el projecte a diversos escenaris, com el Teatre de Sant Feliu, el de Llagostera o el de l'església del Tibidabo de Barcelona. Fins i tot un jove mànager ens va voler contractar per a un festival de música a *capella* d'Itàlia.

Com si es tractés del joc de l'oca, el projecte de la Mediterrània ens va portar el Pedro. En Pedro Burruezo anava buscant una coral que posés un fons vocal sonor al conjunt de cançons que havia compost i publicat al disc *Misticissimus*, músiques de mestissatge compenetrant harmonies i melodies de diferents cultures. Quan es va assabentar que cantàvem en àrab, turc i altres llengües mediterrànies, va pensar que érem la coral que ell necessitava. I ho érem. Amb en Pedro vam fer un munt de coses, i vam anar a llocs on una coral amateur només pot somiar. La fusió de les veus de

A les dues pàgines anteriors, d'esquerra a dreta i de dalt a baix:

Retrat de Josep Ramon Llobet després del concert al Casal Català de Madrid el 29 d'octubre de 2005, per la diada de Sant Narcís. Procedència: Coral Cypsella. Eudald Prat Molera (autoria: Eudald Prat).

Cypsella i el seu director aleshores, Josep Ramon Llobet, durant el concert ofert amb motiu de la celebració dels 20 anys del naixement de la coral, el 23 d'abril de 2004, al Pavelló Municipal. Procedència: Coral Cypsella. Montse Homs (autoria desconeguda).

Josep Ramon Llobet amb Jordi García i Fernando González, membres de l'Orquestra de Cambra de l'Escola de Música, durant un pica-pica de la coral, el curs 2001-2002. Procedència: Coral Cypsella. Montse Homs (autoria desconeguda).

VII Mostra de Cant Coral, 30 de novembre de 2002, al Teatre Auditori Municipal, amb la participació de la Capella Polifònica de Girona, la Coral Castellonina de Castelló d'Empúries i la Cypsella del Centre Excursionista Montclar. Procedència: Coral Cypsella. Montse Homs (autoria desconeguda).

Primer assaig de la Monti Galdón amb la coral a l'Escola de Música el 18 de setembre de 2009. Procedència: Coral Cypsella (autoria desconeguda).

Monti Galdón i Toni Escobar durant l'entrevista que els va fer Joana Valent per Televisió Costa Brava amb motiu de la realització d'un concert de *Cants de la Mediterrània* el 13 de maig de 2014. Procedència: Coral Cypsella (autoria desconeguda).

la coral, amb les seves originals i fascinants cançons, i l'acompanyament de la Bohemia Camerata, va resultar d'una màgia i una transcendència que no ens haguéssim imaginat mai. El *Misticissimus Corallium* ens va permetre cantar a l'Auditori de Barcelona, al festival BarnaSants, a la Catedral de Barcelona per les festes de la Mercè, al Porta Ferrada, a Biocultura, al Tradicionàrius, a la sala Apolo, als Matins de TV3 i a un munt de pobles. A més, vam gravar un disc i vam participar en un documental.

Recordo dues anècdotes del dia que vam anar amb el Pedro i la Bohemia Camerata a TV3. Una de les regidores em va dir que tothom estava mal col·locat, que ordenés la gent per alçades. Li vaig haver de dir que en una coral no es col·loca la gent per mida, sinó per tipologia de veus. I també quan la presentadora, l'Helena Garcia-Meleiro, em va preguntar, micròfon en mà, quin era l'origen i significat del nom de la coral, Cypsella, tenia tan normalitzat el nom que mai m'havia parat a pensar d'on venia.

Una de les experiències més engrescadores de cantar en una coral és la de poder viatjar participant en intercanvis. Recordo especialment el que vam fer amb dues corals de l'entorn de Berna, a Suïssa. Va ser magnífic poder col·laborar amb la seva directora, l'Anna-Lisa Kirchhofer, i l'experiència de l'intercanvi va resultar fantàstica i molt enriquidora, tant en l'àmbit coral i cultural, com en l'humà.

Però el record més bonic com a directora a la coral és que érem com

una gran família. Els meus fills van sentir-se sempre molt acollits i estimats. En Marçal tenia quatre anys, i s'adormia sempre als braços del seu pare, tot sentint la corda de baixos. En Miquel, que en tenia set, escoltava sempre molt atentament els assajos i se sabia totes les cançons. Hi havia també un munt de nens i nenes, fills i filles de cantaires, que s'anaven trobant als assajos, als concerts, als pica-pica i tots eren amics. Per la mainada tot era una festassa. I amb els anys ha passat una cosa estupenda: els nens i les nenes han crescut i s'han fet grans i, gràcies a les vivències tan boniques que van tenir amb la coral, han portat sempre l'amor per la música dins seu. Quan em vaig decidir a dirigir la coral, mai no hagués pogut preveure que aquest acompanyament seria tan esplèndid, i aquesta gran tribu tan important, i que tots formaríem part d'aquesta gran família, plena de bona gent, que és la Coral Cypsella.

Monti Galdón i Arrué

Directora des del 2009 fins al 2016

A la Cypsella amb estimació...

Sempre recordaré un matí de gener de fa uns vuit anys quan la Laura Mir i en Toni Escobar em van venir a buscar a l'institut. Volien que anéssim a fer un cafè... L'objectiu era demanar-me la direcció de la coral Cypsella. A mi em va fer molta il·lusió però sabia que, amb la coral de l'institut, la tutoria i altres projectes que duia a terme

a banda de la meva dedicació familiar, m'ho havia de pensar bé... Vaig acabar acceptant la direcció de la coral. I no m'he penedit mai, ans al contrari.

Va esdevenir per a mi un repte musical: havia escoltat la coral Cypsella sota la direcció de la Monti Galdón i m'havia agradat molt com sonava. La veritat és que la majoria dels cantaires em van acceptar de seguida i junts vam iniciar un camí on les notes musicals, les paraules i els gestos es donaven la mà. D'entrada, els vaig proposar de fer un repertori nou perquè jo em trobaria més còmoda. Ells estaven encantats de la novetat però hi havia un problema afegit: qui acompanyaria aquest repertori? La Montse Torrent es va oferir a estudiar l'obra de Webber per acompanyar-la i jo l'hi vaig agrair profundament. Així és com vam començar a treballar el musical *Andrew Lloyd Webber In Concert*.

Val a dir que la coral i jo vam tenir molta sort de disposar sempre de la col·laboració i del compromís de la Montse. A cada assaig jo intentava marcar una pauta interna que afavorís la interpretació vocal sense pressió:

1) *Treball de la veu amb vocalitzacions de diferents sons, coordinació en la respiració i en els moviments del cos i memoritzar cànons a diferents veus (Recordo els somriures i la joia constants. Jo en gaudia moltíssim!)*

2) *Execució del repertori: a partir de breus fragments per veus s'anava teixint l'obra musical més important en el moment.*

A sota:

Monti Galdón en un concert de trobada de corals el 21 de novembre de 2012 a la parròquia de Santa Maria Assumpta de Tueda. Procedència: Coral Cypsella (autoria desconeguda).

Visi Díaz fa una foto amb el mòbil a la Grand Place de Brussel·les, el 9 de desembre de 2016. Procedència: Coral Cypsella. Josep Homs (autoria: Josep Homs).

3) Interpretació de peces senzilles que ajudaven la coral a gaudir sense massa esforç.

Però em vaig adonar ràpidament que no n'hi havia prou amb el dia d'assaig (dijous). Havíem de treballar algun cap de setmana per arribar a l'objectiu. I la gent va estar encantada amb la proposta i es va tirar endavant amb èxit. A partir del musical de Webber, la resta del repertori va esdevenir també engrescador i no tan difícil: obres de John Rutter, "Il Carnevale di Venezia", "Al-leluia" de Ralph Manuel, "Cantares" de J. M. Serrat... Molts títols que ara serien llargs d'anomenar.

Els concerts a Bèlgica i a Londres van esdevenir molt enriquidors per a tothom, així com els concerts per la geografia catalana. Sempre era un estímul per a tothom. I vam arribar a celebrar els 35 anys de la coral amb l'estudi d'una obra de gran complexitat: l'"Agnus Dei" de Samuel Barber. Una obra exquisida en tots els sentits però tan complicada que en molts

moments alguns cantaires es van desanimar i em costava tornar-los a motivar. Però amb un esforç majúscul per part de tothom es van aconseguir interpretar les set veus! Cal dir que l'acompanyament pianístic de la peça l'executava en Ferran Cullerell i Massallé, un prestigiós concertista de piano i fill d'una cantaire de la coral, la Rosa M., qui va fer d'intermediària en el projecte.

Aquell concert del 22 de desembre del 2019 va quedar enregistrat en el meu cor per sempre. Jo estava molt nerviosa perquè sabia que hi havia persones neguitoses fins al darrer moment i que pensaven que hi havia fragments que podien portar inseguretats a l'hora de cantar en públic. Era un veritable desafiament. Les peces que obrien el concert abans de l'"Agnus Dei", "An Irish Blessing", "For the beauty of the earth" i "Al-leluia", ens van ajudar a situar-nos i a calmar els nervis. Les van cantar molt bé. El registre era l'adequat. Tot preparat per a la peça estrella.

La complicitat tan excepcional que vam viure els cantaires i jo va transformar qualsevol sentiment negatiu en positiu i va convertir l'obra en una meravella musical en molts sentits. Va arribar a l'ànima de la majoria de l'auditori tot i que hi poguessin haver errades tècniques d'alguna mena. Som humans i és molt difícil arribar a la perfecció. És més, jo penso que, sovint, la perfecció no aprofundeix l'esperit, en canvi, la imperfecció acostuma a humanitzar més qualsevol experiència. L'important era com ens vam acabar sentint amb la transcendental obra de Barber i la motivació que ens va suposar.

També les peces nadalenques ens van impulsar al cim del nostre triomf personal: els gestos dels cantaires parlaven per ells mateixos tot cantant "Winter wonderland", "Somewhere in the memory", "First african Noel", "The Christmas song", "Santa nit", "El dimoni escuat", "El petit vailet"...

Hi ha una frase feta que diu: "quan l'alegria és a la sala, la tristesa puja

l'escala". I és ben cert. Com recordareu massa bé, la primavera següent ja no va lluir amb els colors vius i atraients que la caracteritzen. Dissortadament, la foscor va prendre la batuta i va dirigir qualsevol iniciativa. Ens havia colpejat amb força una pandèmia! Es va obrir un camí d'incertesa per a totes les corals, per a la música, per a tot...

Al setembre vam reprendre la coral intentant fer dos grups de treball per procurar respectar la distància corresponent. El desànim era evident. L'angoixa es va anar apoderant de mi i, després de rumiar-ho moltíssim, vaig decidir plegar de la coral. Jo sabia que en aquell moment no podia oferir a la Coral Cypsella el que necessitava: renovar tota la tasca musical que s'havia anat engegant en uns cinc anys. Un tornar a picar pedra... i no em veia capaç de seguir malgrat la gran pena que sentia. M'estimava més dir adeu que plantejar una direcció a mitges. No era el meu estil perquè sempre que acceptava un repte, fos el que fos, hi posava l'ànima. I sabia que en aquell moment no ho podia gestionar així.

He enyorat tants moments viscuts amb la Cypsella... M'hi trobava tan bé... Hi vaig aprendre tant! Espero i desitjo profundament que les persones que hi cantàveu en aquell moment en guardeu també un bon record.

Gràcies per creure en mi, per gaudir amb mi i, sobretot, per tenir la paciència de construir amb mi un somni musical.

Visi Díaz i Díaz

Directora des del 2016 fins el 2021

Una família compromesa i entusiasta

Era l'estiu de 2021 i em va trucar en Toni Escobar, que havia sigut pare d'un alumne meu del Liceu. El coneixia d'aquí i de saber que estava ficat al món coral del Baix Empordà. Després de l'aturada de la covid, la Coral Cypsella de Sant Feliu de Guíxols reprenia l'activitat i estava sense direcció. Ell era el president de l'entitat i em proposava portar la direcció musical de l'agrupació.

Em va alegrar molt la trucada, poder xerrar amb ell, saber una mica el recorregut de la Coral i recordar alguna que altra trobada –jo al capdavant d'altres agrupacions– que havíem tingut durant els anys anteriors. Anant al gra, a final d'agost em varen presentar als cantaires com a nou director musical de la Coral. En aquella reunió, vaig trobar-me amb gent molt amable, col·laborativa i, sobretot, atenta. Recordo interessar-me pels seus gustos musicals (com si pogués satisfer-los tots) i per saber cap a on volien que anés la coral. Vaig observar molt bona sintonia. Teníem projectes semblants i percepcions similars del que podia ser un grup vocal. Un grup vocal amateur naturalment, però que volia fer quelcom maco, seriós, que tingués qualitat, que significués una implicació i dedicació personal. Un compromís vaja! Un compromís vers la música, el grup, els companys i la direcció.

Va arribar el dia 6 de setembre, primer dia d'assaig i dia en què venien a fer la prova algunes candidates noves. Acabat el tràmit, vam sumar entre tots una trentena llarga de cantaires i vam engegar el nostre projecte. Primera fita: el concert de Nadal d'aquell any. Però l'estrena va ser realment a Girona, a l'Aula Magna de la Universitat, ja que vam participar al CantEM, excel·lent iniciativa que ajudava a recaptar fons per l'esclerosi. Allà vaig conèixer com reaccionàvem en concert i com ens podíem comunicar més i més. Tasca que, sense ser difícil, necessitava el seu temps. Jo havia de saber com comunicar-me i fer-los arribar a través dels gestos tot el que volia, i ells havien d'entendre i interpretar cadascun dels gestos del nou director (gestos, cares, somriures, picades d'ulls... tot allò que fem d'esquenes al públic).

La part bonica de tot plegat és que el temps anava passant i, arran dels concerts, s'incorporava gent nova que volia formar part d'aquesta família. Vaig observar que, per iniciativa pròpia, algunes cantaires s'apuntaven a classes de cant (en funció del seu temps i circumstància, naturalment), això jo ho interpretava com una voluntat que la coral creixés en qualitat vocal i resultava per a mi com un toc d'atenció: ep! Aquí la gent vol fer bona feina! I em vaig sentir amb una gran responsabilitat a sobre. Responsabilitat d'aquelles que fan goig, que et fan sentir partícip d'un viatge en què no sabem a on atracarem, però sabem que serà bonic, enriquidor, engrescador. I d'això es tracta la música: de transformar-nos, de fer que cada dia pugui ser una mica, miqueta

A sota, de d'esquerra a dreta i de dalt a baix:

Assaig a l'Escola de Música el 25 de juliol de 2024, per al pregó de la Festa Major. Procedència: Coral Cypsella. Anna Serra (autoria: Anna Serra).

Cláudio Suzin dirigint el concert del 16 de març de 2024 d'inici dels actes de celebració del 40è aniversari de Cypsella, al Teatre Auditori Municipal Narcís Masferrer. Procedència: Coral Cypsella. Josep Homs (autoria: Josep Homs).

Retrat durant un àpat el 23 d'abril de 2023, previ al viatge de la coral a Portugal. Procedència: Coral Cypsella. Gabriel Mir (autoria: Gabriel Mir).

A la dreta, Retrat de Cláudio Suzin, actual director de la Coral Cypsella. Procedència: Coral Cypsella. Cláudio Suzin (autoria desconeguda).

diferent del dia anterior, gràcies a la seva màgia, al seu poder que transfigura. Aquesta va ser la Cypsella del primer any!

Va començar el curs 2022-2023 i amb ell un nou repte: aprofitar el pont de maig i fer el nostre primer viatge. A la primavera del 2023 érem a Porto, fent el nostre intercanvi amb la Coral Magistrói de Barcelos. No fa gaire ells ens van tornar la visita i vam fer dos concerts a casa nostra: un a Girona i l'altre a Sant Feliu. Però tornem

al maig del 23: aleshores vam viure les típiques experiències i riures d'un viatge en grup. Dos concerts just acabats d'aterrar (el primer, després de posar-nos les botes en un *rodízio*), les inoblidables anècdotes que poden passar a dalt de l'escenari, els entrebancs que alguns podien tenir amb el portuguès, els passejos per Braga, Barcelos, Porto. Totes aquelles activitats que fan grup, que ens apropen, que ens fan conèixer-nos més. Tanmateix, per darrere de la festivitat del viatge i dels nous companys

acabats de conèixer, es cuinava una altra aventura que va marcar el meu pas per la Cypsella. Un abans i un després. Se'ns va presentar l'oportunitat de fer un concert amb orquestra. L'orquestra i la data ja estaven definides. Es tractava de la Orchestre Symphonique de la Méditerranée de Canet de Rosselló i la data era març de 2024. Teníem un anyet. Aquest concert es gestava dins del marc de germanor cultural que tenen Canet de Rosselló i la ciutat de Sant Feliu de Guíxols. En un primer moment es celebraria amb

un músic ganxó i l'orquestra de Canet, com a fusió de les dues ciutats. El músic era el violoncel·lista Jaume Ferrer i l'orquestra de Canet la dirigia el que va ser el seu professor al Conservatori de Girona, en François Ragot. Una bona fusió cultural, de col·laboració entre els dos municipis. Però per fer més extensiu el concert, va sorgir la idea d'involucrar la Coral Cypsella, també ganxona, i interpretar llavors una obra coral i simfònica i així aprofitariem per encetar les celebracions dels 40 anys de la Coral Cypsella. L'obra triada va ser les *Escenes de les Terres Altes Bavareses* per a cor i orquestra, d'Edward Elgar (enguany se celebra el 90è aniversari de la seva mort). Pel gruix orquestral es necessitava un cor gran, d'entre 60 i 80 veus i a nosaltres es van afegir dues corals més: la Croscat i la Cantabile d'Olot. Heus aquí que ja ens veíeu passant l'estiu treballant l'Elgar i gaudint com bojos d'aquesta obra que ens va portar molta joia al grup. Gràcies a aquest Op. 27 vam gaudir de la fonètica de l'anglès i del que significa cantar amb una orquestra davant: projecció del so, saber cantar en *piano* i que se'ns escolti, fer articulacions diferents que ens ajuden a entendre el text i la música, estalviar la veu quan la nostra part té un paper secundari, saber cantar les línies melòdiques amb potència però sense cridar... tot un seguit de coses que, per dur-les a terme, vam cercar un suport tècnic i vam rebre classes i tallers durant alguns caps de setmana. Gràcies, Bego Navarro! A banda, molta gent portava fragments de passatges corals als seus respectius professors de cant... En resum, tota una dinàmica

que sense cap mena de dubte ens va obrir la porta al nostre objectiu més gran: convertir la Cypsella en una coral millor en tots els aspectes. Finalment vam fer cinc concerts d'Elgar: a Girona i a Castell d'Aro amb piano (a càrrec d'en Ferran Culler i la Mariona Sarquella, respectivament) i tres amb l'esmentada orquestra, a Sant Feliu de Guíxols, Canet de Rosselló i Olot.

Com alguns ja sabeu, al llarg d'aquest 2024, la Coral Cypsella ha realitzat diversos esdeveniments per celebrar el seu aniversari. Vam començar el 16 de març, vam seguir amb la taula rodona sobre el moviment coral a Sant Feliu i tanquem l'any amb una altra cita importantíssima: el que hem anomenat *Moments Corals de l'Oratori de Nadal* de J. S. Bach. Aquest oratori és un conjunt de sis cantates que Bach va escriure per a les festivitats nadal·lenques de 1734 i que figuren fins avui com unes de les obres més representatives del compositor i són tot un repte per als instrumentistes de música antiga i cantants, siguin de cor o solistes. En aquesta ocasió ens acompanyarà l'Orthemis, Nova Orquestra de Cambra de l'Empordà, amb músics de vent i percussió convidats. Comptarem amb la participació de dues solistes conegudes per tothom a la ciutat: la soprano Tina Gorina i la mezzosoprano Gina Reyner. Aquesta presentació va tenir lloc el dia 1 de desembre al Teatre Narcís Masferrer i com a prèvia, el dia 16 de novembre, una versió resumida de músics i números corals va tenir lloc a Castell d'Aro. Com podeu imaginar i no podia ser diferent, un altre estiu que hem passat treballant de valent amb

aquesta exigent obra i que deixa palesa la implicació de tots els "cypsis" que estan dintre d'aquesta nau, que de manera altruista i entusiasmada no paren de remar i sumar (cadascú a la seva manera i amb les seves condicions, però tots amb entrega) perquè aquesta Coral sigui una agrupació referent i un espai per a tots aquells que estimen la música i que creuen en la disciplina i esforç com a eina fonamental per assolir l'excel·lència i el consegüent gaudi.

Cláudio Suzin Rodríguez

Director des del 2021

Fe d'errades NÚMERO 87

A la pàgina 160, fotografia inferior, descrita al peu com a 8. "Colla de caçadors a Ribes de Freser, 1914. Al fons, a la dreta, part de l'edifici de les antigues escoles municipals (ho van ser fins el 1925), actualment desaparegut. Obra de l'arquitecte Antoni Colltort." Molt probablement sigui un retrat de grup del Sometent.

A la pàgina 162, fotografia superior, descrita al peu com a 10. "Jugant a futbol a Ribes de Freser, el 1914. Al fons, pont de la carretera, destruït durant la Guerra Civil", la imatge correspon a Sant Quirze de Besora.

La revista L'ARJAU agraeix que totes les persones que detectin alguna errada o mancança en la informació que publica la revista la comuniquin per tal que pugui ser esmenada en la fe d'errades corresponent i també en les bases de dades de l'Arxiu Municipal.

Els darrers números...

On aconseguir L'ARJAU?

L'ARJAU és una revista editada per l'Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols que tracta temes culturals del municipi i el seu entorn. Aquesta publicació es distribueix de manera gratuïta i es pot trobar en els estancs i llibreries de Sant Feliu de Guíxols o en els serveis municipals següents: Canviar per Oficina de Turisme, Oficina d'Informació i Atenció Ciutadana, Punt d'Informació Juvenil, Guíxols Desenvolupament (estació d'autobusos), centres cívics de Vilartagues i Tueda, Biblioteca Pública Octavi Viader i Margarit i Arxiu Municipal.

Descarrega'l també a:
<http://www.arxiumunicipal.guixols.cat/publicacions/revista-l-arjau.html>

l'arjau

REVISTA CULTURAL

Ajuntament de Sant Feliu de Guíxols

Núm. 88 DESEMBRE 2024

Revista gratuïta

